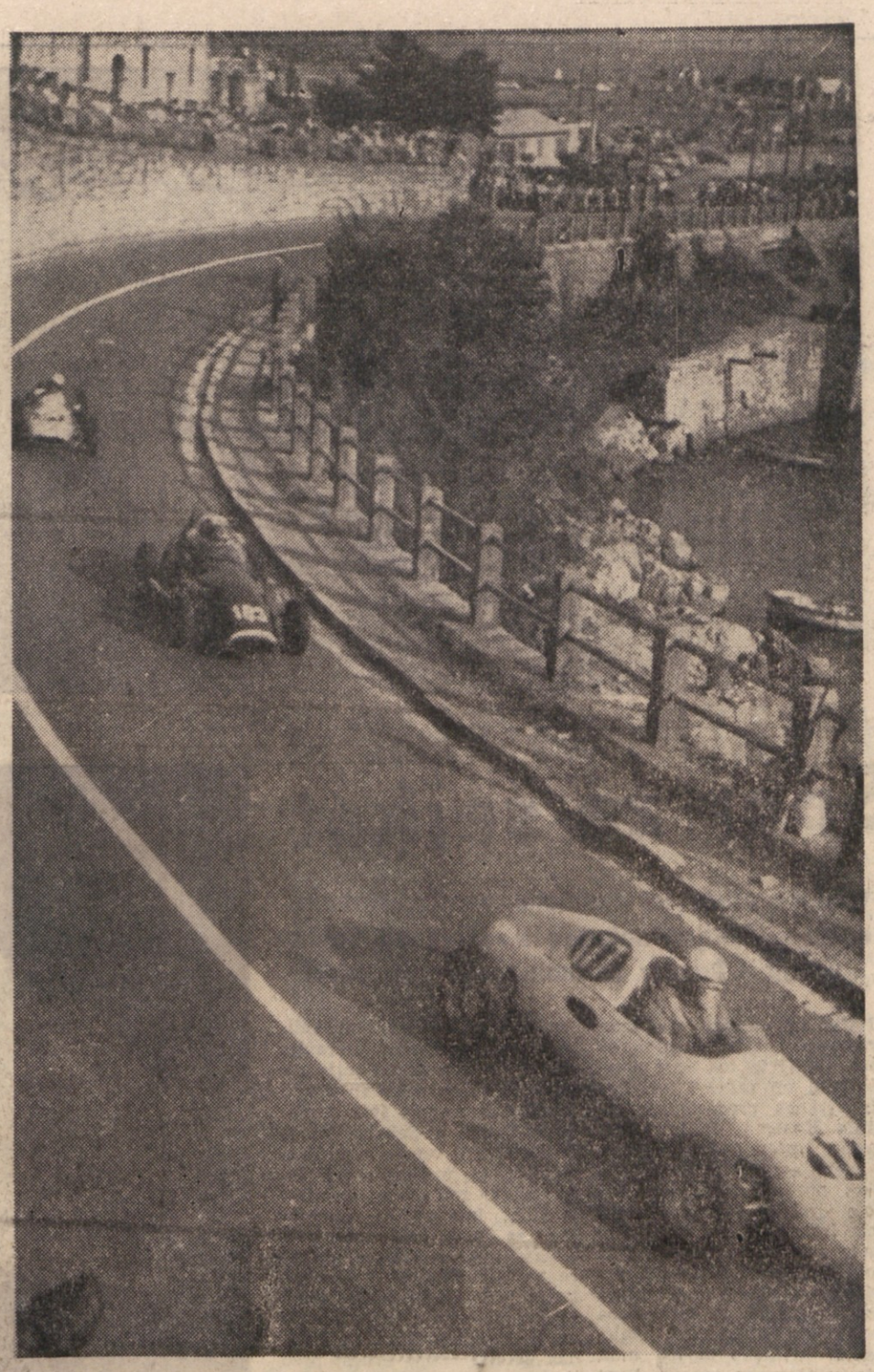
PRED 20 LETI SMO POSTAVILI TEMELJE RESNIČNE SVOBODE IN NAPREDKA.

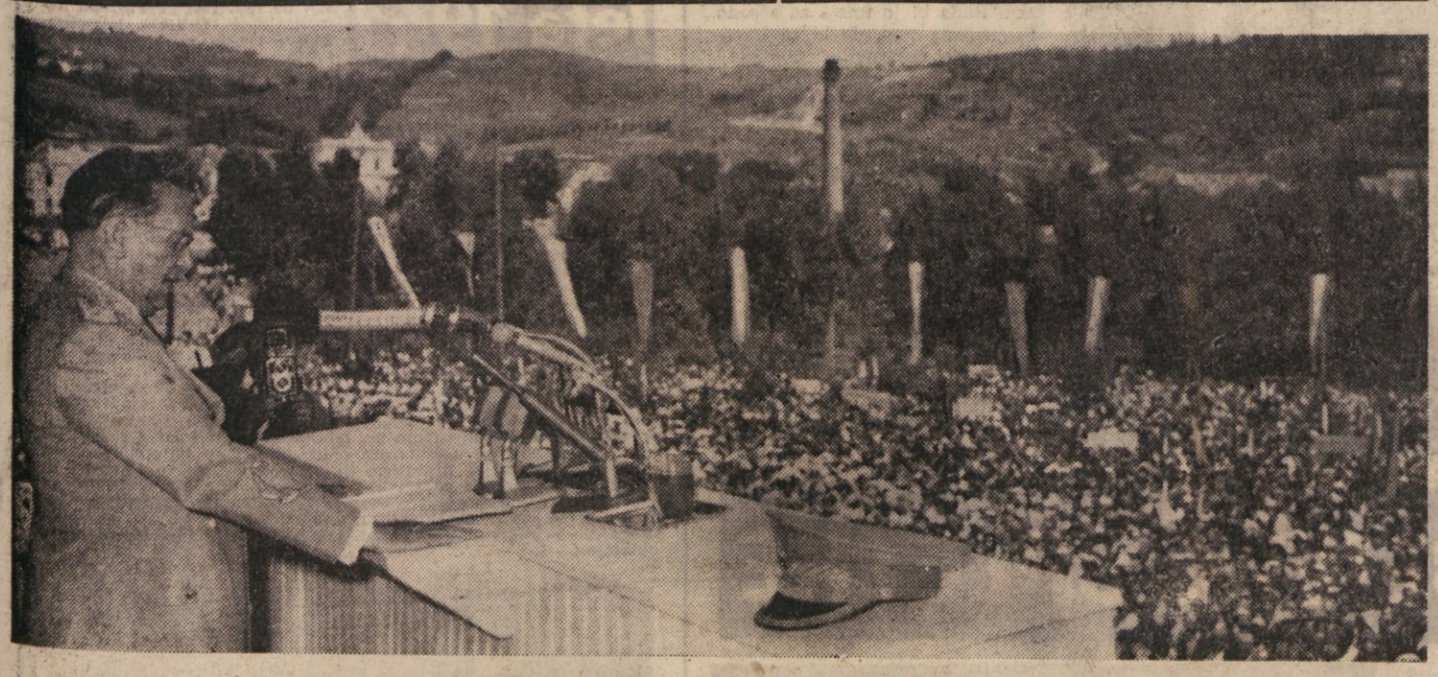
PREMAGOVALI SMO VSE NEVIHTE, KI SO ŠLE PROTI NAM, IN VSE NEPRILIKE; OSTALI SMO ZMAGOVALCI, PA NE ZATO, KER SMO NEKAKŠNI LEGENDARNI HEROJI, KI SE JIM NIČ NE MORE UPRETI, TEMVEČ ZATO, KER JE PRI NAS LJUDSTVO, KI NAS JE PODPIRALO – IN ZMAGALI SMO SAMO ZATO, KER SMO BILI ZAKORENINJENI V LJUDSTVU IN KER NAM JE LJUDSTVO POMAGALO.

Ljubljana, 11. julija 1961 ● Leto IX., štev. 28

tedenska tribuna

Cena 30 din

REKORDI V PRELUKI

Drznost motociklistov in avtomobilistov je spet enkrat navdušila gledalce ob znameniti preluški progi, kjer se je več ko 120 tekmovalcev iz 15 držav merilo za »Veliko nagrado Jadrana 1961«. Med najbolj privlačnimi točkami je bila nedvomno dirka avtomobilov — »juniorjev«, v kateri je Italijan Zanarotti šele tik pred ciljem prehitel Bunka (NDR). Rekordov je bilo seveda — na pretek.

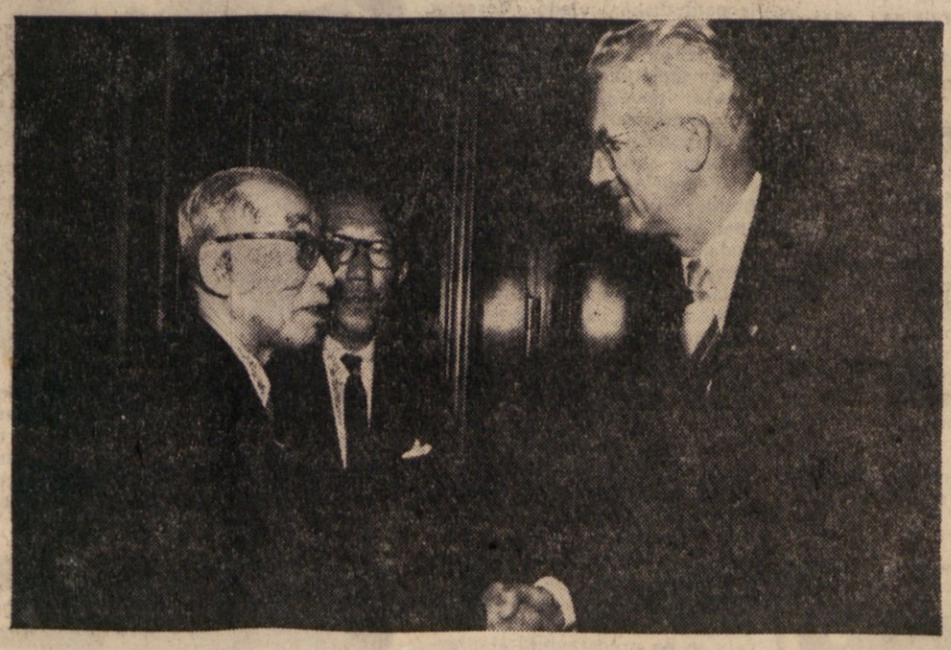
SLOVESNOST V UŽICU

Ob dvajsetletnici revolucije je bila v Titovem Užicu velika osrednja proslava, ki se je je udeležilo več kakor 200.000 ljudi. Govoril je tudi predsednik republike, ki je med drugim opozoril na resnost sedanjega mednarodnega položaja in na nujno potrebo po tem, da bi zavrli nevarni razvoj mednarodnih odnosov. Njegove besede so naletele na zelo širok odmev v svetu.

JAPONSKI PARLAMENTARCI PRI NAS

Te dni se mudi v Jugoslaviji delegacija japonskega parlamenta. Takole se je njen vodja Ičiro Kioso, ki je sicer predsednik Spodnje zbornice tega parlamenta, pozdravil s predsednikom Zvezne ljudske skupščine Petrom Stambolićem

od nedelje...

JULIJ — 27. teden

Ponedeljek	3 Nada	nova revolucija v Južni Koreji
Torek	4 Dan borcev	velika proslava ob 20-letnici vstaje na Pohorjanah nad Jesenicami
Sreda	5 Ciril	generalna stavka v Alžiriji - 80 mrtvih
Četrtek	6 Dušica	velike poplave na Japonskem
Petek	7 Vid	Proslave 7. julija - dneva vstaje v Srbiji
Sobota	8 Speča	108 kadarjev 17. polka bilo žrtvovanje ob nesreči v ČSSR
Nedelja	9 Tomaž	veliko slavje železničarjev, bivših borcev, v Beli krajini

SPREMENLJIVO VREME

Ob severozahodnih vetrovih pri tęka preko zahodne Evrope in Alp nad naše kraje vlažen atlantski zrak. Napoved: spremenljivo oblačno vreme, predvsem v vzhodni in srednji Sloveniji nagnjenje k padavinam.

...do nedelje

KOČA POPOVIĆ V MOSKVI

Državni sekretar za zunanje zadeve je odpotoval na obisk v sovjetsko prestolnico, kamor ga je povabil sovjetski zunanji minister Andrej Gromiko. Z njim, predsednikom vlade Nikito Hruščevom in drugimi visokimi sovjetskimi funkcionarji je razpravljal o odnosih med ZSSR in Jugoslavijo,

NENAVADNI 4. JULIJ

Ob ameriškem nacionalnem prazniku so priredili v veleposlaništvu ZDA v Moskvi velik sprejem, ki so se ga udeležili tudi predsednik sovjetske vlade Hruščev pa visoki sovjetski funkcionarji Mikojan, Čujkov in drugi. Vzdušje je bilo izredno sproščeno in kakor vidimo, se je Hruščev dobro razumel s sedemletno veleposlanikovo hčerko Sherry Thompson. Vsemu temu pripisujejo v času, ko sovjetsko-ameriški odnosi niso ravno najbolj prisrčni, precejšen politični pomen

svet, ki v njem živimo

ISKANJE IZHODA

Kennedyjevi ljudje že od prvega dne predvolilne kampanje govorijo o »novi meji«, ki naj bi prenovila stare okvire in vodila, kakršna so tako dolgo usmerjala notranje in zunanjepolitično življenje Združenih držav. Te dni sta sovjetski premier Hruščev in ameriški prezident Kennedy kot za spremembo od nenehno grozilne berlinske môre obnovila svoj izziv in sprejem za dolgoročni gospodarski dvoboj. V ZDA zdaj na široko razpravljajo, kako prilagoditi gospodarstvo takemu tekmovanju, kako pospešiti njegovo rast. Adlai Stevenson se je pred dnevi vrnil z dolgega potovanja po Latinski Ameriki, kjer je poskusil skleniti prvi člen v verigi novega ameriškega prijateljstva z zmerno naprednimi družbenimi silami v nerazvitih deželah, ki naj bi nadomestilo dosedanje brezupno povezovanje z najbolj nazadnjaškimi, na smrt obsojenimi plastmi. Široko zbiranje politične, gospodarske in vojaške desnice okrog Richarda Nixona, senatorja Goldwaterja in nekaj generalov se spreminja v organizirano ofenzivo proti »veliki vladi«, vplivu delavskih sindikatov, pozitivnim smerem v zunanji politiki, družbenemu reševanju gospodarskih problemov, skratka proti vsemu, kar količkaj diši po novem. In v zvezi s tem v javnosti zagrizeno in skoraj zaneseno lomijo kopja okrog vprašanja: kako prilagoditi ameriški način življenja sodobnim zahtevam?

Ta razprava je stekla predvsem iz dveh izhodišč: iz zunanjepolitičnega in gospodarskega.

V zunanji politiki trdijo, da ameriški vpliv v svetu od druge svetovne vojne sem nenehno upada. Deloma je temu krivo dejstvo, da se je odtistihmal pojavilo v svetovni areni nič koliko novih, neodvisnih ljudstev in držav, ki so bile prej pod kolonialno oblastjo ameriških zaveznikov. Deloma velja tudi to, da se je moč vzhodnega tabora v tem času zelo okrepila. Deloma pa drži priznanje, do katerega so prišli že nekateri Američani sami: da so bile namreč ameriške reakcije na vse te dogodke docela neprimerne. Namesto da bi se povezovali z novim, so se povezovali s starim in skušali novo zajeziti. Tako so se znašli na strani, ki je v daljšem razdobju nedvomno obsojena na zaton. Zdaj skušajo zamujeno popraviti.

Toda ali je to sploh mogoče? ZDA so se kot vodilna država kapitalizma, družbenega ustroja, ki stagnira in skuša v glavnem le še ohraniti, kar je ustvaril, nagonsko povezovale z drugimi stagnirajočimi »ohranjujočimi« družbenimi silami. Da bi ta odnos spremenile (trdijo nekateri), bi morale spremeniti samo naravo svojega družbenega ustroja. Prav k temu jih pa silita še dva faktorja. Prvič, da s sredstvi, ki jih ameriški kapitalizem uporablja zdaj, ni mogoče dovolj povečati rasti ameriškega gospodarstva in dalje razviti proizvajalnih sil. To se pravi, da ni mogoče zagotoviti dovolj sredstev za gospodarsko, vesoljsko, oboroževalno in še vsakršno drugačno dirko s Sovjetsko zvezo. Združene države odgovarjajo na to ugotovitev s krepitvijo državnega aparata in njegovega posredovanja v gospodarstvu pa tudi v vsem ostalem družbenem življenju. In drugič, same proizvajalne sile so se razvile že tako daleč, da jim družbeni ustroj ne ustreza več. V zvezi z avtomatizacijo in perspektivo jedrske energije pravijo, da preostaja ameriškemu kapitalizmu samo dvoje: ali da zavre proizvodnjo, ali da se sam v sebi spremeni v nekaj drugega, kot je. Potrebe ameriškega trga so namreč zasičene, za korenito povečanje izvoza pa v ostalem svetu ni dovolj kupne moči. Treba bi bilo torej neprimerno povečati pomoč nerazvitim državam — kar je v osnovnem nasprotju s samim bistvom kapitalizma. Razen tega pa bo brezposelnost, s katero grozi avtomatizacija, sčasoma nedvomno postala tako grozeča, da bo treba poiskati izhod v družbenih reformah.

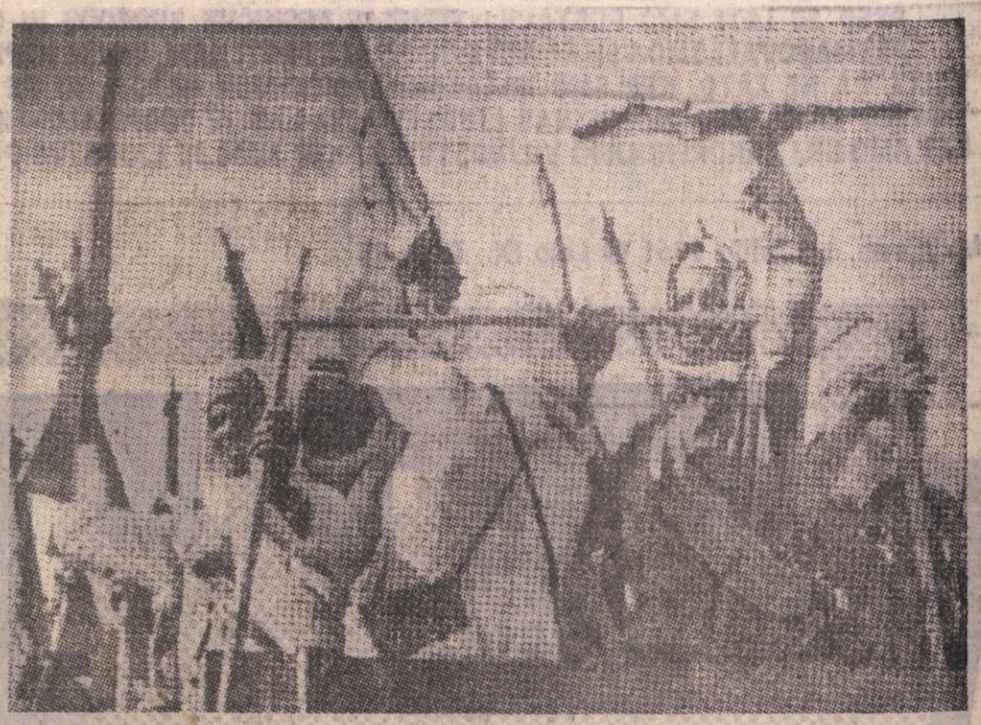
Vse plati problema kažejo po teh mnenjih v eno in isto smer: treba je preobrazbe. Toda kakšne preobrazbe, preobrazbe v kaj, preobrazbe s kakšnimi sredstvi? To so silna vprašanja. Kapitalizem je v preteklosti, ko se je že nekajkrat zdelo, da je na koncu svojih moči, nahajal stranske izhode: bodisi tako, da je vključeval v svoje vplivno območje ves svet in spreminjal nekaj redkih dežel v velike »buržoazije«, vse ostale pa v »proletariat«, bodisi tako, da je zaradi samoohranitve deloma omejeval razdiralna notranja protislovja. Kakšni krči ga čakajo zdaj? Ali si bo spet poiskal kake začasne in zasilne izhode in kakšni bodo? Ali ni že nastopil čas, ko si bo moral pogledati iz oči v oči s svojo najbolj temeljno pomanjkljivostjo: nasprotjem med družbenim značajem proizvodnje in zasebnim značajem prilaščanja in delitve dohodka?

Bodi kakor že, v prihodnjih mesecih in letih bomo, če ne pride do česa nepredvidljivega, priče sicer postopnemu, a naglemu in nadvse fascinantnemu procesu.

DUŠAN DOLINAR

KUWAIT KRIZA NAFTE

Levo: približno 5.000 britanskih vojakov, ki jih podpirajo tanki, topovi in letala z letalonosilk na Perzijskem zalivu, se je razvrstilo v polkrog ob meji z Irakom. Desno: 2400 mož kuwaitske vojske, ki je oborožena moderno, organizirana pa po starem. Spodaj: šejk Abdala as-Salim al-Sabah, neomejeni vladar nad 320.000 prebivalci in 250,000.000 dolarjev letno

Spor za šejkat

Vzbuh v vladavini Abdalaha, vernika Mohamedovega – Milijoni dolarjev in »oživljeni« Srednji vzhod – Prostor za mahinacije spet odprt

Nafta in politika sta zmerom tvorili sila eksplozivno zmes. Da je to res, se je pokazalo tudi ob zahtevi iraškega ministrskega predsednika, generala Kasema, da je šejkat Kuwait »integralni del iraškega ozemlja«. Kuwaitski šejk je takoj prevzel poveljstvo nad svojo drobno armadico (2400 mož; Irak jih ima 60.000) in hkrati zaprosil za pomoč Arabsko ligo. Velika Britanija, dosedanja nosilka protektorata nad Kuwaitom, je nemudoma poslala tja najprej dve letalonosilki, križarko in 750 mož, nato pa še tanke, topove, džipe in novih vojakov; tako jih je zdaj tam kakih 5.000.

Medtem se je kriza razvijala dalje. V Arabski ligi se je našlo le malo simpatij za iraško zahtevo. ZAR je zmerno, a odločno zavrnila iraške pretenzije, sledile so ji še druge arabske države. O zadevi je začel razpravljati tudi Varnostni svet. Razpleta se široka kriza...

ZGODOVINSKI ARGUMENTI

Vse skupaj se je začelo pred nekaj tedni, ko je Velika Britanija razglasila, da bo razveljavila svojo »zastarelo« pogodbo o protektoratu nad Kuwaitom iz leta 1899. Tedaj je namreč kuwaitski šejk Mubarek v obrambi pred turškim imperijem, ki je terjal, naj se podredi njegovi pokrajinski upravi v Basri (sedaj Irak), sklenil pogodbo o zaščiti z Britanci. Predsednik Kasem je postavil svojo zahtevo na to zgodovinsko podlago. Toda Kuwait je takoj, ko je bil britanski namen o reviziji pogodbe razglašen, zaprosil za sprejem v Arabsko ligo in Organizacijo Združenih narodov. Tako se je zaplet nenadoma razširil v najširšo mednarodno areno.

Za vsem skupaj pa kakor običajno v tem delu sveta tiči mastna, črna tekočina. Kuwait je tretji proizvajalec nafte na svetu. Ker se dobički od nje delijo med proizvajalca in državo, na katere ozemlju jo pridobivajo, v razmerju 50:50, prejema Kuwait od nje zadnja leta povprečno po 250 milijonov dolarjev. Nad tem velikanskim bogastvom upravlja skoraj neomejeno, bolj ali manj samo ob nasvetih svojih družinskih članov, šejk Abdala as-Salim al-Sabah. To je šestdesetletni vzorec arabskega plemiča, ki ima samo eno ženo, čeprav mu Koran dovoljuje štiri; ima pa še zmerom »oko za čedno dekle«. Njegovi prijatelji sicer pravijo, da bi se najraje umaknil v zasebno življenje in da je njegov ideal »sedeti na vrtu s štirimi ženami in izvodom Korana«. Vendar pa mu »odgovornost pred ljudstvom« ne dopušča, da bi odstopil. »Odgovornost pred ljudstvom« je sestavljena iz gradnje sijajnih cest za pozlačene Cadillace in sedemdesetodstotne nepismenosti; iz čudovitih palač kakor iz Tisoč in ene noči ter koč iz blata; iz supermoderne bolnišnice za šejkovo družino ter njene prijatelje in hudega trahoma ter vrste spolnih bolezni med ljudmi. Njegovi glavni vladarski nalogi pa sta naslednji: na ta ali oni način onemogočiti zahteve mladih, izobraženih Kuwaitcev po reformah v deželi; in pa preprečiti spore v lastni obširni družini ter med njo in drugimi plemiškimi rodbinami te dežele.

PRIJATELJI IN »PRIJATELJI«

Britanija prejema zdaj iz Kuwaita štiri desetine svoje nafte in petroleja. Šejkat je ostal eno zadnjih oporišč za njene družbe, ki se v Perzijskem zalivu in na Arabskem polotoku krčevito bojujejo proti ameriški konkurenci. Kriza je omogočila, da so se Britanci vrnili v deželo tudi vojaško. Mimo tega je prišlo do vročih občutkov med Irakom ter drugimi arabskimi državami, predvsem ZAR, kar bi utegnilo odpreti široke možnosti za nove spletke starih in novih kolonialistov, pa tudi za blokovsko vmešavanje, kar gre včasih tako očitno z roko v roki.

Srednji vzhod še daleč ni miren, čeprav se včasih zazdi, da je...

RAZUMEVANJE

Rosa Kennedy, mati ameriškega predsednika, je tudi potovala z njim po Evropi, pa je to opazilo in zabeležilo le malo izmed številnih tiskovnih mož. Po vrnitvi v Ameriko je izjavila:

»Ugotovila sem, da je gospa Hruščev izredno prijetna ženska. Rada bi jo imela za sosedo. Prepričana sem, da bi se izredno dobro razumeli.«

KRONA ZA KUWAIT

Vsemu zapletu okrog Kuwaita, kjer je zdaj nekaj tisoč britanskih vojakov, je še pripomogel eden častivrednih poslancev britanske Spodnje zbornice. Šlo je za to, kdo naj nosi stroške za »operacijo Kuwait«.

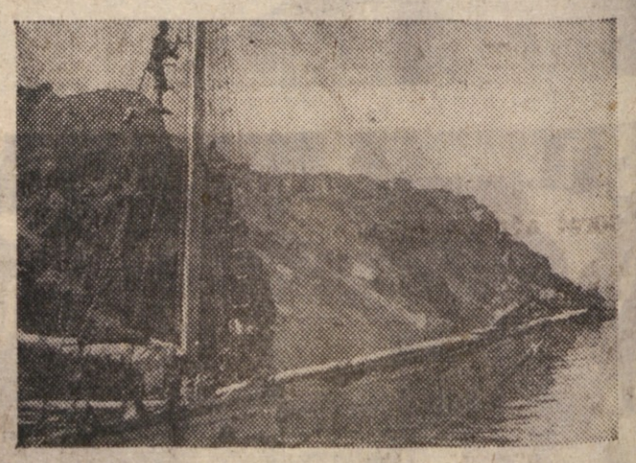
»Zdi se mi, da bi bilo najbolj naravno, če bi jih plačal Kuwait sam,« je povedal to predstavnik ljudske volje.

Britanija vleče iz Kuwaita 250 milijonov dolarjev čistega dobička na leto.

pred 20 leti

leta 1941

Pred 20 leti je islandski Althing«, najstarejši obstoječi parlament, sklenil odpraviti personalno unijo z Dansko in obnoviti od leta 1264 prekinjeno demokratično tradicijo. Islandija, katere 170.000 prebivalcev je v svojem jeziku najdlje ohranilo stare nordijske tradicije, je bila na temelju tako imenovane »Stare pogodbe« najprej pod vrhovno oblastjo Norveške, po letu 1381 pa pod dansko kraljevsko krono. Tudi ločitev Norveške od Danske leta 1814 ni spremenila tega nevšečnega položaja. Šele po prvi svetovni vojni si je Islandija ponovno pridobila izgubljeno svobodo, vendar pod pokroviteljstvom danskega kralja. Konec leta 1940, ko so Islandiji priznali popolno neodvisnost, prav tako ni prinesel prav nobene spremembe. Vojaške enote nacistične Nemčije so z zasedbo Danske posredno omogočile Islandcem, da so sami prevzeli vse kraljevske funkcije. Kmalu potem so ta atlantski otok zasedle britanske in kasneje ameriške vojaške enote, zato nacistično vojaško poveljstvo ni moglo uresničiti svojih načrtov za zasedbo Islandije, ki ji Danska ni priznala pravice do osamosvojitve. Kako zelo si je islandsko ljudstvo želelo neodvisnost in demokracijo, je pokazal kasnejši plebiscit, pri katerem je bilo med 70.000 volivci le 370 Islandcev, ki so se izrekli za ohranitev personalne unije z Dansko. Vendar so mogli razglasiti republiko šele proti koncu vojne, potem ko je zelo liberalno usmerjena danska kraljevska hiša dala svoj pristanek. Predsednik je postal Svein Björnsson, dolgoletni voditelj boja za neodvisnost. Pod vplivom desno usmerjene koalicijske vlade z ministrskim predsednikom Stefanssonom je Islandija kasneje sicer pristopila k NATO, vendar ni ugodila ameriški zahtevi po stalnih oporiščih na njenem ozemlju. Praktično bi prihajalo članstvo Islandije v poštev le v primeru vojne, ker mala republika nima niti lastne vojske niti vojne mornarice. Ker je brez železnic, vzdržujejo prometne zveze ponji, avtomobili in obalne ladje. V okviru »Nordijskega sveta« sodeluje zdaj Islandija s svojo nekdanjo »kolonialno oblastjo«.

Islandski ribiči so med najbolj znanimi na svetu

leta 1961

Zdaj vlada na Islandu socialnodemokratsko-progresistična koalicija. Čeprav je bilo ob volitvah leta 1956 nekaj nemirov, se je podoba tega »večnega otoka« komaj zaznavno spremenila. Slej ko prej je vsak tretji Islandec zaposlen v kmetijstvu. Ker treh četrtin ognjeniškega otoka sploh ni vredno obdelovati, se prebivalstvo zadovoljuje s krompirjem, paradižniki in s senom za živino. Precejšnji del prebivalstva glavnega mesta Reykjavika dela v tovarni amonijevega nitrata, kot bistvenem sestavnem delu »načrta za gospodarsko obnovo«. Razen tega imajo nekaj tovarn ribjih konserv. Včasih zavzemajo ribe 95 odstotkov vsega islandskega izvoza. Zadnje čase je bilo veliko razprav o lovnih področjih, ki jih Islandija zahteva izključno zase. Prvič v zgodovini so Islandci opremili svoje ribiške ladje s topovi, da bi pregnali Britance iz islandskih voda, bogatih s slaniki in polenovko. Sicer zelo prijateljski odnosi so se skalili; spričo tega prevladuje mnenje, da bo na prihodnjih volitvah pridobila precej novih glasov opozicija, ki je za izstop iz NATO. Kolikšnega pomena je ribolov za Islandijo, pokaže seznam uvoznega blaga tega malega otoka, ki mora uvažati vse od premoga in tekočih goriv do lesa, gospodinjskih predmetov, strojev, kovin, žita in papirja. Čeprav je otok zelo reven – edino brezplačno darilo skope severne narave so topli vrelci, ki dajejo prebivalstvu toploto za stanovanja – je prosveta izvrstno organizirana. Nepismenih nimajo, razen islandščine se učijo še dansko in angleško, v glavnem mestu imajo univerzo, sicer pa je šolski pouk obvezen. Mnogi begunci iz srednjeevropskih dežel so se med drugo svetovno vojno zatekli na Islandijo, zdaj pa skoraj vsako leto obiskujejo mali in skromni, vendar zelo kultivirani otok.

ČOMBEJEVE SPLETKE

Takole sta se objemala Moise Čombe in Justin Bomboko, prvi »ministrski predsednik« katanške vlade, drugi zunanji minister kongoške »zvezne« vlade. Bilo je tisti dan, ko so Mobutu, Bomboko, Kasavubu in ostali Čombeja izpustili iz ječe. Toda Čombe v Leopoldvillu je nekaj drugega kakor Čombe v Elisabethvillu. Medenih tednov je bilo kmalu konec...

Na zunaj je tisto, kar se zdaj dogaja v Kongu, samo še burka. Na znotraj pa gre za vse kaj več kakor samo za to, kdo bo odigral smešnejšo vlogo in kdo jo bo potem še prekosil.

Moisa Čombeja je svetovna javnost pred dvema mesecema že »odpisala«. Njegovi nekdanji na pol prijatelji so ga med sestankom v Coquilhatvillu spravili v zapor. Toda štirindvajsetega junija je bil izpuščen in je nekaj ur nato podpisal sporazum štirinajstih točk z osrednjo leopoldvillsko vlado Josepha Ilea. Tu je med drugim obljubil, da bo katanških zahtev o neodvisnosti konec, da se bodo vojaški poveljniki Katanžanov in Leopoldvillcev sestali in se dogovorili o skupnih akcijah (bržkone naperjenih proti zakoniti vladi Antoineja Gizenge iz Stanleyvilla), da bodo uvedli spet enotni denarni sistem... Toda komaj je Čombe stopil spet na tla svojega Elizabethvilla, so šle vse lepe obljube rakom žvižgat. Ilea, Bomboka, Bolikanga in ostale »politične figure« leopoldvillskega režima je proglasil za navadne diletante in capine. Katanški »parlament«, ki šteje 71 članov, pa je ob navzočnosti velikanske večine 22 poslancev pogodbo, ki jo je podpisal Čombe, razveljavil, češ da le-ta takrat ni bil »svoboden človek«.

V Coquilhatvillu in tudi pozneje je nastal med različnimi strujami Zahodu naklonjenih politikov s Kasavubujem na čelu in pa predstavniki stanleyvillske Gizengine vlade tih sporazum, da bodo v bližnji prihodnosti po devetih mesecih nezakonitosti spet sklicali parlament. Toda po Čombejevem »notranjem preobratu« je načrt spet odložen. Sedaj so se znašli Kasavubujevi ljudje v hudih težavah. Generalni sekretar OZN Dag Hammarskjoeld je namreč povedal, da bi rad v bližnji prihodnosti obiskal Kongo. Joseph Kasavubu bi mu rad tedaj predstavil kolikor toliko legalno vlado, s katero bi potem Hammarskjoeld vsaj na videz opravičil 100 milijonov dolarjev, ki jih je OZN porabila v Kongu. Toda človeka, ki bi bil kot premier sprejemljiv za vse kongoške struje, ni.

O, pač, je. New York Times je oni dan v komentarju stokal, da je umorjenega Patricea Lumumbe pravzaprav vendarle škoda, ker je bil kljub vsem napakam osebnost in je imel vpliv po vsem Kongu. Zdaj pa ga ni človeka, ki bi imel vsaj blede možnosti, da pomiri sprte pajdaše. In vendar, ko bi bil!

Pa se je našel. Ime mu je general Joseph Mobutu. Le-tega Moise Čombe ni psoval, ko je deval v nič ostale kasavubujevce. Mobutu tudi za Gizengo ni tako odločno nesprejemljiv kakor ostali Leopoldvillci.

In tako — zvezda je rojena. Joseph Mobutu?

tt • telegrami

- **JERUZALEM** – v Izraelu je popis prebivalstva: 2,100.000 ljudi (približno), od tega 200.000 Arabcev.
- **MOSKVA** – TASS poroča, da je članov KP ZSSR točno 9 milijonov; lani jih je bilo 8,239.000: okrogla številka.
- **KÖLN** – Davčni inšpektor Franc Kozn je bil obsojen na 17 mesecev zapora, ker je dajal zasebne lekcije, kako se je moč izogniti davčni kontroli: tudi iznajdljivost ima kratke noge.
- **SEUL** – Bivši Singmanrijev notranji minister in bivši seulski župan sta bila obsojena na smrt, ker sta baje 1956 poskusila umoriti sedanjega ministrskega predsednika Čanga: čas se obrača celo na Daljnem vzhodu.
- **PARIZ** – Na letališču Orly je pilot pravkar dospelega letala ves zasopel sporočil policiji, da je v stranišču njegovega letala slišati nenavadne glasove. »Peklenski stroj?« Ne, električni brivski aparat, ki ga je potnik pozabil iztakniti: alarm No 1.
- **TOKIO** – Na otoku Nijima je prišlo do hudih spopadov med prebivalci: eni so bili za instalacijo raketnih oporišč, drugi proti. Bilo je 28 ranjenih: dober uvod, kaj šele pride z oporišči!
- **KAIRO** – Serija požarov v bencinskih skladiščih je vznemirila ves Egipt: prvi požar je izbruhnil pri kairskih gasilcih.
- **WASHINGTON** – Do začetka septembra bo osem ameriških docentov odpotovalo v ZSSR, kjer bodo predavali na sovjetskih univerzah; enako število sovjetskih docentov bo prišlo v ZDA: all right, harašo!
- **DETROIT** – Dva mlada lopova sta povedala barmanu, da sta ga prišla oropat: oba sta bila aretirana, ker tisti, ki je bil oborožen, ni mogel odpreti zadrge na kavbojskih hlačah, da bi izvlekel pihalnik: tehnična pomanjkljivost.

ukradena karikatura

Vicky, The Evening Standard, London

To je pripomoček, ki bo za marsikaterega voznika usoden

MERILEC HITROSTI V SLUŽBI VARNEGA PROMETA

HITI POČASI!

- Očka je potegnil sinka za rokavček in pokazal z roko:
- – Glej spačka! Vidiš, takšnega bomo tudi mi kupili.
- Sinku so zažarela lička, tako kot je žarel zagorel obraz Janeza, ki je spačku odkril streho in veselo pritiskal na plin. Dvanajst konj mu je potegnilo, da je bilo veselje.
- Zadovoljno je mrmral v od cigaret ožgane brke:
- – Ha, pa so rekli, da spaček ne potegne.
- Kazalec na brzinomeru je nihal med sedemdeset in osemdeset in spaček se je kot ladja pozibaval po neštetokrat prekopani cesti skozi Vrhniko.
- Vse je bilo zadovoljno. Očka, sinko, Janez z ožganimi brki, spaček in propagandni referent Tomosa (zaradi tegale uvoda).
- Le Vrhničani in mi ne! Zakaj?

Speedophot, nova pridobitev prometne milice - Hitrost skozi naseljene kraje omejena - Toda na to prometno določilo se šoferji požvižgajo

Zaradi trinajstega člena Uredbe o prometu na javnih cestah. Ta člen, ki je skupaj z uredbo star skoraj enajst let in je še vedno veljaven, pravi:

Največja dovoljena hitrost skozi naseljene kraje je za osebne avtomobile in motorna kolesa 50 kilometrov, za avtobuse in tovorne avtomobile pa 40 kilometrov na uro.

Ampak ta člen je pri voznikih motornih vozil naletel na gluha ušesa. Sila redki so, ki spoštujejo to določilo in skozi strnjena naselja zmanjšajo hitrost. Ta precej pogostni prekršek kajpak ni ostal brez posledic, kar razen opažanj s prostim očesom potrjujejo tudi številke. Statistika nesreč v lanskem letu ugotavlja:

● Od 4366 prometnih nesreč v Sloveniji jih je bilo 3027 (88%) v naseljenih krajih.

● Od 4366 prometnih nesreč so 2523 (80%) nesreč zakrivili vozniki motornih vozil.

Dokument, ki brez prerekanj pove, da je bila hitrost skozi Vrhniko 70 kilometrov na uro

● Od 4366 nesreč je bilo 3085 takih, ki jim je botrovala prekoračena dovoljena hitrost. Bilanca: 15 mrtvih in 242 huje ponesrečenih.

Čeprav se zdijo te številke na prvi pogled skromne, so v resnici precej bolj žalostna bilanca nesposobnosti, samovolje pa tudi objestnosti voznikov motornih vozil. Da bi tudi mi prispevali delež k omejitvi prometnih nesreč, smo tokrat vzeli v precep — hitrost.

Ne da bi segali temeljiteje v preteklost, je vendarle res, da doslej ni bilo lahko kontrolirati hitrost. Skoraj vedno je prišlo do prerekanj. Šoferji so v znak nedolžnosti vili roke do neba in se v skrajni sili čudili, kako to, da brzinomer ne kaže točno. Miličniki so trdili svoje, se posluževali primitivnega štetja sekund na sto metrov in vselej ostali brez dokazov.

Poslej bo šlo vse skupaj brez besed. Prometna milica bo dobila naprave za merjenje hitrosti. Če je beseda o nameri, je to mišljeno za vso Slovenijo. Ker pa govorimo o naši odločitvi, da bomo vzeli na piko hitrost, je to mišljeno za ljubljanski okraj, ki tako napravo že ima.

PREHITRA VOŽNJA – 5000 DINARJEV

Da, ljubljanska prometna milica ima speedophot, napravo, ki natanko pove, s kolikšno brzino drvi motorno vozilo in povrhu vsega — da ne bo prerekanj — to tudi s črnim na belo dokaže s (črno-belo) fotografijo.

In s to napravo smo skupaj s prometno milico napravili majhen preizkus. Najprej na Vrhniki, ki je tipično strnjeno naselje, in na Titovi cesti v Ljubljani pred stadionom, kjer je omejena brzina prav tako izven vsake debate.

Kajpak se je na obeh krajih nabralo dosti radovednežev. Sprva so mislili, da bomo filmali poglavja o prometni varnosti, nakar so ugibali, če ne gre nemara za rekonstrukcijo ceste. Potem pa, ko se je zvedelo, da je to najnovejši pripomoček prometne milice, niso bili redki, ki so se nam prijateljsko približali na spoštljivo razdaljo in spraševali:

— Tovariši, ste jih dosti ujeli?

Takrat ljudem nismo mogli sproti pojasnjevati, ker smo imeli polne roke dela in zato, ker so pri tem sistemu merjenja hitrosti rezultati znani šele potem, ko sta razvita oba silno občutljiva filma.

Torej, ko je že beseda o napravi, naj povemo, da je ves »vic« v dveh maloslikovnih fotografskih aparatih, ki avtomatično delujeta takoj, ko ju sproži miličnik, kadar se mu dozdeva, da gre vozilo le prehitro. Ker sta aparata uglašena na hitrost petdeset kilometrov na uro, je treba cestišče na natanko odrejenih mestih zaznamovati z belimi nalepki, da je moč kasneje ugotoviti, s kakšno vnemo so šoferji pritiskali na pedal za plin.

Dva dni — vsakokrat po eno uro — smo s to napravo vzbujali pozornost in potem, ko so bili filmi razviti, smo imeli pred seboj žalostno analizo, ki je pokazala:

● da se 80 odstotkov šoferjev požvižga na predpis o omejitvi hitrosti skozi strnjena naselja,

● da je od 86 testiranih vozil — tako na Vrhniki kot pred stadionom nismo kontrolirali vseh vozil od kraja, ampak samo tista, za katera se nam je zdelo, da vozijo prehitro — samo sedemnajst vozilo v skladu s predpisi,

● da je od 86 šoferjev (ki so docela pozabili, da so vozili skozi strnjena naselja) drvelo mimo speedophota 35 odstotkov kršilcev s 60 kilometri na uro, 45 odstotkov brezobzirnežev s 70 kilometri na uro in 20 odstotkov divjakov z več kot 70 kilometri na uro,

● da tovornjaki med kršilci niso na zadnjem mestu in

● da večina vespistov sodi, da zanje predpis ne velja.

Ti zaključki so kajpak resno opozorilo, da vozniki motornih vozil ne spoštujejo predpisa, ki naj bi vsem koristnikom naših cest zagotavljal prometno varnost. Zato je moč vse pogosteje opaziti merilno napravo zdaj pri Domžalah pa spet kasneje na Celovški cesti, skratka vsepovsod tam, kjer si vozniki motornih vozil po svoje tolmačijo strnjeno naselje.

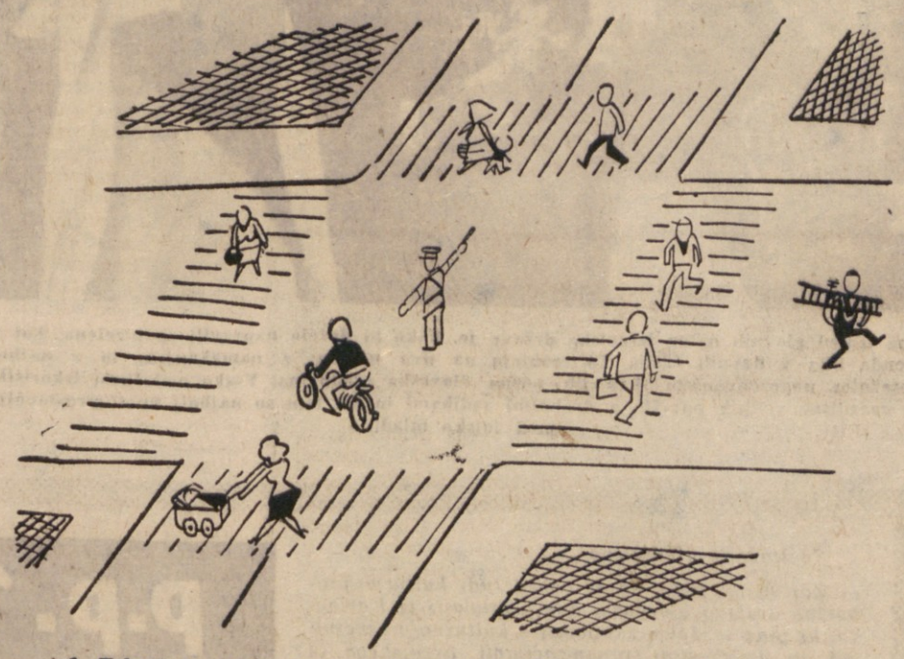
Prometna milica te kontrole ni vzela za šalo. Zato naj ne bo zamere, če bo zdaj, zdaj prišlo od sodnika za prekrške pismo z vso dokumentacijo in kajpak s plačilom 5.000 dinarjev kazni, da ste morda prav vi — pa čeprav ste zvest bralec TT — preveč samozavestno sedeli za volanom in prehitro vozili. Vedite, tudi počasi se daleč pride.

E. Hrausky

prometna uganka b

20.000 DINARJEV
10.000 DINARJEV
5.000 DINARJEV

To so nagrade, ki smo jih pripravili skupaj s Komisijo za vzgojo in propagando pri Svetu za notranje zadeve ljubljanskega okraja. Razdelil jih bo žreb med tiste, ki bodo pravilno odgovorili na vsa vprašanja, objavljena v prejšnji, današnji in prihodnjih dveh ugankah. Pa poglejte, kakšne zanke smo vam pripravili danes.

1. Tokrat je vprašanje posvečeno pešcem. Kar poglejte jih, kako hitijo po opravkih. Na križiščih jih mrgoli natanko toliko kot oni dan, ko smo opazovali promet na križišču pred ljubljansko pošto. In takrat smo videli, da dosti pešcev ne pozna predpisov. Pa smo se hitro odločili in narisali nekaj nedisciplinirapih pešcev in si takole zamislili vprašanje: kateri pešci nepravilno prečkajo cesto? Da ne bo težav s pisanjem, smo vsakemu pešcu poveznili na glavo pokrivalo, v katerega naredite križec. Kajpak samo tistim, ki ne spoštujejo cestnih predpisov.

2. Kaj pomeni rumena utripajoča luč na semaforu?

delo na cesti .....
stoj! izprazni križišče! .....
ustavi pred križiščem .....
previdna vožnja — desno pravilo .....

3. Kolesar lahko pelje na kolesu otroka, ki še ni star osem let. Toda samo, če ima kolo pravilno opremljeno. Kakšna mora biti oprema in kje mora biti nameščena?

.....

.....

Tudi današnjo uganko skrbno spravite. Izrezali in poslali jo boste potem, ko bo objavljena zadnja uganka.

PRIHODNJIČ TRETJA UGANKA / PRIHODNJIČ TRETJA UGANKA / PRIHODNJIČ

Če mi luč ne gori...

Varen promet na naših cestah zanesljivo resno ogrožajo tudi kolesarji. V 550 nesrečah v prvem tromesečju letošnjega leta, ko kolesarji še niso privlekli svojih vozil iz podstrešij, so že sodelovali pri 184 nesrečah, ki so se tragično končale: 15 mrtvih, 103 hude in 66 lažjih poškodb.

Če je zdaj bilanca dvakrat slabša, se temu ne moremo čuditi, saj so lepo vreme, dopusti in turizem zvabili na naše ceste 350 tisoč motornih vozil (50.000 jih je registriranih v Sloveniji, druge pa pripisujejo tujim turistom), 50.000 vprežnih vozil in 17.000 mopedov, med katerimi krmari še okrog 600.000 kolesarjev. Toda ko bi samo krmarili po predpisih, bi bilo vse v redu. Ampak najmanj polovica kolesarjev je malomarnih in brezobzirnih, da ne spoštujejo predpisov, ne prometnih ne drugih.

Med važne predpise sodi tudi določilo, ki pravi: KOLO MORA IMETI BELO LUČ, KI JE DOBRO PRITRJENA SPREDAJ NA KOLESU IN MEČE SVETLOBNI SNOP PONOČI DO 25 METROV DALEČ. IMETI MORA DOBRO ZAVORO NA ZADNJE KOLO, NA KRMILU ZVONČEK Z OSTRIM GLASOM, ZADAJ PA RDEČE ODBOJNO STEKLO, KI MORA BITI PRITRJENO TAKO, DA ODBIJA SVETLOBO, ČE VOZI ZA KOLESARJEM AVTOMOBIL ALI KAKO DRUGO VOZILO S PRIŽGANIMI LUČMI.

Ker se mnogim kolesarjem v sedanjih kolesarskih akcijah ni dalo ničesar dopovedati, so se prometni organi letos odločili za korak, ki se zdi prvi hip malce grob, v resnici pa je zanesljivo učinkovit. Kolesarju namreč, ki nima na kolesu spredaj bele lučke, zadaj pa rdečega odbojnega stekla, začasno odvzamejo kolo. Vrnejo ga šele, ko lastnik na postaji Ljudske milice dokaže, da si je priskrbel manjkajočo opremo.

Po novomeškem in koprskem zgledu so kontrolo kolesarjev dali na dnevni red tudi v ljubljanskem okraju, potem ko so poprej o tej nameri obvestili vse večje delovne kolektive. Pregled je dokazal, da 12 odstotkov kolesarjev nima opremljenih koles, tako kot se spodobi. Zato so kamioni v 42 akcijah v ljubljanskem okraju zvozili na postaje LM začasno odvzetih 4130 koles. Doslej so imeli najmanj dela v okolici Domžal, kjer so kolesarji neverjetno vzgledni. Na obronkih mesta Ljubljane pa so s kolesarji težave. Če že imajo odbojno steklo, so jim pred petimi minutami »zmaknili« neznani zlikavci sprednjo lučko ali pa vsaj žarnico. Eni smatrajo odvzem kolesa za posrečeno vzgojno šalo, drugi (zlasti tisti s štajerske strani) pa se razburjajo. Naj bo tako ali drugače, res je, da je ta akcija koristna in vzgojna, prav pa bi tudi bilo, da bi s podobnimi kontrolami vzeli prometni organi na piko tudi vprežna vozila, vespiste in ne nazadnje voznike motornih vozil.

Hy

- Izposojena reportaža - Izposojena reportaža - Izposojena reportaža -

NAŠI V IZRAELU

ZAKAJ SE JE ČLOVEK, KI SE JE PISAL V JUGOSLAVIJI SCHWARZ, PREIMENOVAL V DIMITRIJEVIĆA. LJUDJE, KI SO SE PRISELILI V NOVO DOMOVINO, NISO POZABILI STARE

Ko pridejo v nekdanjo domovino svojih pradedov številni Židje, skušajo pozabiti na tisto, kar so bili, preden so postali to, kar so. Mogoče tudi zaradi tega, ker niso spomini na dežele, kjer so dotlej živeli, niti najmanj lepi ali pa so celo pošastni. Mogoče, toda to nikakor ne bi mogli reči za Žide iz Jugoslavije, ki so postali Izraelci. Ostali so tisto, kar so bili, jugoslovanski Židje, ki so polni prijateljskih čustev do države, iz katere so prišli.

STARE VEZI

Na primer, nas, jugoslovanske novinarje, ki smo semkaj prišli na Eichmannov proces, so sprejeli z naravnost pretresljivo prisrčnostjo, kot povsem svoje ljudi. »Naši so prišli,« je šlo od ust do ust in kosila, sprejemi in izleti so se pričeli vrstiti. Imeli so celo sestanke, da bi se dogovorili, kako naj nas kar najbolje sprejmejo in pogostijo. Skoraj na silo so nas potegnili iz dragih hotelskih sob, ki so namenjene tujim novinarjem, in nas odpeljali k sebi na dom. Odkloniti stanovanje je bila žalitev.

Vsi so dobri, zavedni Izraelci, ki navdušeno pripovedujejo o svoji novi domovini, toda kljub temu se še nikakor niso mogli povsem odpovedati stari.

Kako še niso pretrgane vse vezi s staro domovino, dokazuje več včasih povsem originalnih stvari. V Izraelu velja, na primer, za patriotizem, če govorijo po hebrejsko in se izogibajo jezikov, v katerih so govorili v nekdanjih domovinah. Jugoslovanski Židje pa, nasprotno, govorijo v srbohrvaščini, kjer le morejo, in zelo radi vsakemu dokažejo, kako malo so jo pozabili.

Za dan neodvisnosti je bila v Jeruzalemu velika vojaška parada. Ob pločnikih, kjer naj bi tekel mimohod, sta seveda povsod vladala strog red in disciplina. Toda mi, kot Jugoslovani in novinarji, smo seveda prečkali ulice, kjerkoli nam je prišlo na misel in se živahno pogovarjali. Ob eni izmed takih »svoboščin«, ko smo že prečkali ulico proti slavnostni tribuni, kjer smo imeli rezervirana mesta, je za nami postaven policaj zavpil v najčistejšem beograjskem narečju: »Hej, prijateljčki, kam pa jo tako mahate, saj to ni Beograd! Tanki vas bodo povozili . . .« Kar sredi ulice smo se hoteli pogovoriti z njim, kdo je in od kod. Ni nam utegnil odgovoriti na vprašanja, samo z roko je mahal in vpil: »Stecite, no, stecite, še ob službo bom zaradi vas... «

DULE IZ IZRAELA

Med Židi je navada, da ob prihodu v Izrael spremenijo svoja imena, da bi zvenela kar najbolj izraelsko, biblijsko. Enako so storili tudi nekateri jugoslovanski Židje, toda našli smo nekaj nasprotnih primerov. Na primer v ekipi, ki je med Eichmannovim procesom na razpolago vrhovnemu državnemu tožilcu Hausnerju (kar pomeni, da gre za najzanesljivejše ljudi), je tudi jugoslovanski Žid. Kadarkoli je prost, pride v novinarsko sobo, da bi spregovoril nekaj besed »po domače«. V Jugoslaviji se je pisal Schwarz, v Izraelu pa je nenadoma postal Dušan Dule Dimitrijević...

V Nahariji, lepem mestecu na severni izraelski obali, smo našli trgovino z mešanim blagom. Napis je bil v hebrejščini in cirilici: Jaša Davidović. Jaše Davidovića sicer ni več, toda napis je ostal. Pogovarjali smo se z njegovo vdovo, Židinjo iz Banata. Pravila nam je, da se je seznanila z njim in se poročila šele, ko sta prišla v Izrael oziroma tedanjo Palestino, ki je bila še britansko mandatno ozemlje. »Veste, to ni njegovo pravo ime in priimek,« nam je rekla, »drugače se je pisal. Meni je povedal, da je bila v Srbiji neka taka politična stranka, v kateri je sodeloval in ki se je tako imenovala. Ko je prišel sem, si je njeno ime izbral za svoje. Tako je tudi vklesano v njegov nagrobni kamen.«

DOBER GLAS

Od jugoslovanskih Židov se sicer ni nihče kaj posebno dvignil v novi državi, toda skoraj za vse velja, da so se zelo dobro znašli. Odvetniki so, inženirji, novinarji, uradniki, delavci. Neki inženir iz Zagreba mi je pravil, kako je sedem let pazil na kozjo čredo v puščavi Negev, preden se je spet oprijel svojega poklica. Vsi so začeli skoraj iz nič in skoraj vsem je uspelo, da so se dokopali do svojega pravega kruha. — V Izraelu veljajo za dobre, zanesljive ljudi. Celo mi, slučajni izraelski gostje, imamo koristi od tega slovesa jugoslovanskih Židov. Na številnih sprejemih nam visoki izraelski funkcionarji pravijo, ko slišijo, da smo Jugoslovani, kot da bi se zahvaljevali: »Odlični ljudje so ti jugoslovanski Židje! Vaši...«

Nedaleč od Jeruzalema raste lep jugoslovanski gozd, svojevrsten spomenik jugoslovanskim Židom, žrtvam nacizma: 60 tisoč dreves, po eno za vsakega ubitega jugoslovanskega Žida. Ob dnevu, ki je posvečen židovskim žrtvam med zadnjo vojno, se vsi »jugoslovanski« Izraelci zberejo ob tem gozdu in se skupno spominjajo nesrečnih sobratov. Pretresljivi govori, v katerih govorijo o Jugoslaviji vedno izredno toplo. Jugoslavija je veliko pomagala pri pogozdovanju tega dela goličave. Številna drevesa so posadili ob pomoči Jugoslovanov nežidovskega rodu, precej pa so jih prinesli kar iz Jugoslavije.

Jugoslovanski Židje so se prvi domislili, da bi z gozdom počastili spomin na svoje pobite sobrate. Sedaj so se že vsi oprijeli te zamisli in vsaka etnična skupnost že ima svoj gozd ali pa ga šele sadi. Tako se je na golice Judeje okrog Jeruzalema spet (po tolikih letih!) povrnilo zelenje.

Nedaleč od Jeruzalema sta tudi dve jugoslovanski zadružni vasi — Bet Zait in Bet Nekofa — pred katerima lahko vedno naštejete nekaj avtomobilov s turisti. Izraelci ju razkazujejo tujcem kot primer uspešnosti zadružnega gibanja. Na severu, nedaleč od Haife, je tudi velik jugoslovanski kibuc (kolektivno naselje), ki mu pravijo Šar Hamakim (vrata doline). Izraelci so sicer izredno ponosni na svoje kibuce, toda tujcem jih neradi razkazujejo. Preveč »kolektivistični« so za uradne pojme. V kibucu nima nihče nič in vsak vse. Celo otroci so kolektivni. Toda to je že zgodba zase...

PREDRAG MILOJEVIĆ

»RDEČI FESIČ«

V Bet Zaitu so nam postregli s črno kavo v medeninastih džezvah. Prinesel jo je temnopolt mladenič, ki spominja bolj na Cigana kot na Žida. Pojasnili so nam: »Ne, ni iz Sarajeva. Iz Casablance je. Posvojili smo ga.« Mlademu Maročanu je ime Eli, toda vsi mu pravijo Ilija. Naučil se je tudi srbščine, tiste, ki je je treba, in tiste, ki je ni treba. Vozi avtobus, ki povezuje vas z Jeruzalemom. Ko smo se vračali, se je avtobus tresel od njegovih bučnih popevk. Najbolj mu je bil pri srcu »Rdeči fesić«.

Vsi jugoslovanski Židje, s katerimi smo se srečavali, so simpatični ljudje, skromni in vzorni državljani te dežele. Vendar pravim nekemu izraelskemu novinarju, našemu prijatelju: »Toda nekje je verjetno tudi kak nenavaden jugoslovanski Izraelec, tak, na katerega bi lahko s prstom pokazali... »Seveda je,« mi pravi in potem mi ga je predstavil.

RESIGNIRANI TERORIST

Sediva v jeruzalemski »ekspres« kavarni »Atara« in se pogovarjava: nenavadni Žid in jaz. Ni videti nenavaden: nekam suh, z debelimi očali na ozkem obrazu, zadržan, skoraj bi rekel sramežljiv.

Toda kljub temu sem že pred pogovorom čutil, da je ta človek počenjal pošastne stvari v svojem življenju. Potem je pričel pripovedovati. V Izrael — ali Palestino — je prišel še pred vojno iz neke vasi v Bački. Bil je član znane teroristične skupine »Stern«, ki se je bojevala proti Angležem, dokler je bila Palestina še njihovo mandatno ozemlje. Angleži so po nekem napadu na banko (»razlaščenje v korist organizacije«), ko so eksplodirale tudi bombe, razpisali nagrado na njegovo glavo. »Živega ali mrtvega... « je pisalo. Šepa. Vem zakaj. Nogo je izgubil pri napadu na ječo, v kateri so bili zaradi terorističnih dejanj na smrt obsojeni »sternovci«.

Rekli so mi, da ima več imen, zato sem ga vprašal, kako naj mu rečem. »Recite mi kar Levi,« mi je odgovoril smehljaje, »čeprav to ni moje pravo ime... «

Pravzaprav je ta človek poln ironije in grenkobe, vendar vse, kar pove, pove tako mirno, resignirano, kot da je vse to bilo in minilo in da sedaj nič več na svetu ni važnega.

Pogovarjava se o Eichmannu. »Videli boste,« mi pravi tako imenovani Levi, »še bo prišel dan, ko bo Eichmann sedel v tej kavarni kot sediva sedaj midva. Nemci ga bodo odkupili. Mi, Židje, se ne moremo upreti denarju. Najprej so bili za nas vsi Nemci zločinci. Potem nam je Adenauer začel dajati denar, pa smo rekli: niso vsi, samo nacisti so . . . Potem pa smo spoznali, da niti ni tako lahko, ločiti naciste in Nemce, saj so povsod v Nemčiji, pa smo spet vnesli popravek v naša pojmovanja: niso vsi nacisti zločinci, ampak samo esesovci. No, sedaj pa nam Hausner sporoča, saj ste ga tudi sami slišali, da so bili dobri tudi esesovci in da je celo nekatere povabil v Izrael na državne stroške.«

Pravim mu, da nekoliko pretirava; vsi mi, tujci, imamo vtis, da je graditev te nove, mlade države, polna idealizma, odpovedovanja in da denar in osebni materialni interesi nista tisto, zaradi česar ljudje delajo, gradijo.

Kljub temu je bil vesel, da tako mislimo o deželi, za katero se je boril, in kot primer, da je nekoč bilo vse drugače, mi je povedal dogodek iz svoje teroristične dejavnosti:

Angleški poveljnik Jeruzalema je ukazal Angležem pod svojim poveljstvom, naj bojkotirajo židovske trgovine, židovske kavarne in židovska dekleta. V ukazu je rekel: »Udarimo Žida tam, kjer je najbolj občutljiv: po žepu.« Po krajšem premoru je Levi pristavil: »Pa smo njega udarili po glavi: odletel je v zrak kot njegov džip, ko je zavozil na mino, ki smo mu jo podstavili.«

Globoko je prepričan, da je imel terorizem svoj smisel, da so palestinski teroristi in ne (tako pravi) »cionistični teroristi« vlili Angležem spoštovanje do židovskega naroda in položili temelje za nastanek svobodnega Izraela. Sicer pa govori o Angležih izredno spoštljivo — ti pa so znali vladati! Sploh bi rekel, da se mu zdi lepo vse, kar je povezano na obdobje teroristične dejavnosti.

Drugi so mi pravili, da je uradnik v neki jeruzalemski banki, toda ne upam si ga vprašati, kako sedaj živi, zakaj za tega nekdanjega terorista, ki je dvigal banke v zrak in preziral denar in življenje, mora biti pošastno, ko mora sedeti za bančnim pultom in šteti denar. Ni dovolil, da bi mu plačal kavo. Rekel je: »Hvala, nisem izraelska država.« Toda za mene je bilo to srečanje posebno doživetje. Le malokatera zadeva mi je v tej deželi nasprotij tako otipljivo razkrila dramatično spremembo, skozi katero gre sedaj starodavni kompleksni značaj Žida v novi izraelski državi, kot resignirani idealizem tega degradiranega terorista, po rodu iz ravne Bačke.

(Po »Ilustrovani politici«)

Nenavadna je izraelska armada. Ne le zaradi tega, ker velja vojaška obveznost tudi za dekleta, marveč tudi zato, ker so jo namenili uporabiti za stapljanje Izraelcev, ki so prišli iz najrazličnejših koncev sveta, z najrazličnejšimi jeziki in življenjskimi nazori, v enovito ljudstvo. Četrt časa, ki ga potrebujejo za šolanje v armadi, je namenjeno za pouk zgodovine in zlasti hebrejščine, ki je večina priseljencev še ne obvlada. Včasih smejo obiskati starši svoje sinove in hčere, ki služijo vojaški rok

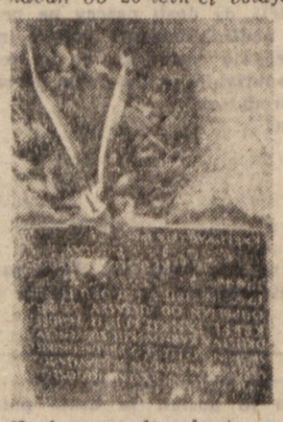

Ena izmed glavnih nalog izraelske države je, kako bi deželo napravili spet zeleno, kot je menda bila v davnih časih. To rešujejo na dva načina: z namakanjem in z najbolj obsežnim pogozdovanjem, kar jih pozna človeška zgodovina. Vsako priložnost izkoristijo za zasaditev velikih površin z drobnimi sadikami in pri tem so najbolj vneti prostovoljci med šolsko mladino

p.p. 150

Spoštovano uredništvo,

Zdi se mi prav, da se oglasi tudi kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom »Triglav« iz Karlovca, ki prav te dni v skupnosti s kulturno-prosvetnimi in družbenimi organizacijami hrvatskega in srbskega naroda tega mesta živahno sodeluje v proslavah ob 20-letnici vstaje jugoslovanskih narodov.

Začeli smo zgodaj, že 27. aprila ob 20-letnici ustanovitve OF. Takrat so nastopili naši mladi harmonikarji in takoj nato obiskali številne vasi v bližnji in daljni okolici našega mesta, vasi, v katerih je pred 20 leti zažarela iskra upora. Tu v Kordunu in okoli Petrove gore, kjer so počile prve puške vstaje, in tu v bližnji okolici Karlovca, od koder so bili prvi heroji in borci za svobodo naših narodov.

Maja pa je gostoval v Karlovcu tudi orkester mladih harmonikarjev Svobode iz Šentvida pri Ljubljani pa otroški in mladinski zbor RTV Ljubljana. Gostovanja so izredno uspela in Karlovac je spoznal tako drobec kulture iz naše Slovenije. Gotovo bo zaradi teh gostovanj prišlo še do novih kulturno-umetniških stikov s sosednjo republiko.

Osrednji proslavi sta bili 17. in 18. junija. Na prvi je Slovenski oktet iz Ljubljane koncertiral v dvorani karlovškega gledališča in požel izreden umetniški uspeh. Naslednjega dne pa smo odkrili spominski plošči preminulima predsednikoma našega društva Janku Kreflu in Antonu Avsecu, žrtvama fašizma.

8. julija pa je Slovenski dom KPD Triglav ob zaključku proslave organiziral z vsemi hrvatskimi in srbskimi kulturno-prosvetnimi društvi izlet v Kočevski Rog, središče narodnoosvobodilnega gibanja v Sloveniji.

Z vsemi temi dejavnostmi, posebno pa še z omenjenim izletom hoče naše društvo poudariti, kako važne so ideje bratstva, enotnosti in prijateljstva našega slovenskega naroda z ostalimi jugoslovanskimi narodi, razen tega pa bi rado po svojih zmožnostih vse bolj in bolj uresničevalo visoke in plemenite družbeno-politične ideale socializma, sreče vseh delovnih ljudi.

Drago Pasek, Karlovac

Tovariš urednik!

Pisec sestavka »LR Slovenijo bomo zvarili«, objavljen 27. junija 1961 v TT, je zapisal v 4. odstavku, češ da je naslov našega zavoda: »Zavod za transfuzijo krvi LRS«; to pa ni res, ker so vsi naši žigi in pečati pa tudi naslov zavoda v telefonskem imeniku pravilno pisani, t. j. »Zavod LRS za transfuzijo krvi«.

Kolikor ne gre za nenamerno pomoto, bi pričakovali od pisca, da bi se, preden vzame naslov našega zavoda za primer napačnega pisanja, če že ne osebno oglasil na zavodu, pa se vsaj po telefonu zanimal, kakšen je pravzaprav naslov naše ustanove. Gre namreč za to, da je javnost pravilno obveščena o stvari, in mislimo, da tako pisanje lahko vašemu uglednemu listu več škoduje kot koristi.

Predsednik sveta Zavoda:
SLAVKO KOBE

Uredništvu TT, Ljubljana

Oglašam se ne zaradi obetajočih nagrad, temveč zaradi prepričanja o pravilnosti objavljenih ugank v zadnji seriji vprašanj.

Rešil sem prvo in drugo serijo. Mislil sem, da sem pravilno rešil tudi drugo serijo, vendar le eno vprašanje ni bilo tako rešeno, kot še vedno menim, da bi moralo biti.

Vprašanje oziroma uganka št. 4 se je glasila: kolikšna je pot zaustavljanja vozila, ki vozi s hitrostjo 80 kilometrov na uro? Moj odgovor: v povprečnem reakcijskem času od 47 do 270 m — odvisno je od vrste in stanja ceste. Vaš »pravilni« odgovor pa se je glasil: ... 84 metrov (pot, prevožena v reakcijskem času, je 20 metrov, zavorna pot pa 64 metrov).

Z navedeno pravilnostjo se le delno strinjam — ni pa pravilo. Kaj bi se na primer zgodilo vozilu in potnikom pri takšni kalkulaciji šoferja v kritičnem trenutku: vozi 80 kilometrov na uro na poledenelí asfaltirani cesti...!? Menite, da bi se res ustavil že po 84 metrih, seveda na ravni cesti (ne v breg) in pogojih, kot so pač mišljena takšna in podobna vprašanja?

Smatram, da je bil moj odgovor normalnejši. Vzet je namreč iz knjižice prometnih predpisov AMZ, izdane l. 1959 v Ljubljani.

Pozdravljam vas!

O. O., Maribor

Legenda Hemingway

Še danes ni jasno, kaj se je pravzaprav zgodilo tisto jutro ob pol osmih v moderni betonski hiši v Ketchumu. Najbrž ne bo docela jasno nikoli. Velikega starega moža so našli na tleh mrtvega, zraven njega pa je ležala lovska puška z eno cevjo polno in drugo prazno. Iz nje je enega največjih pisateljev naše dobe zaskočila smrt.

Njegovo zadnje, nehoteno ali hoteno dejanje bo torej vzbujalo radovednost tako, kakor jo je vzbujalo vse njegovo življenje in njegova dela. Saj je v dobo, ko je živel, sodil, da ni mogel bolj, a hkrati tudi ni. Bil je živahen, kakor je živahna ona, poln nebrzdane energije, kakor je je polna ona; in bil je najbrž notranje razklan, kakor je razklana ona. Morda je na to mislil pisatelj Max Eastman, ko ga je pred petindvajsetimi leti javno napadel, češ da s svojo obsedenostjo od nasilja in smrti kaže svetu prsi, pokrite z lažnimi kocinami. Nakar mu je Ernest Hemingway, ko sta se srečala pri založniku Scribnerju, razgrnil srajco na svojih kosmatih, atletskih prsih in mu nato nemudoma zadegal v glavo zvezek njegovih del...

To življenje je bilo divje, polno, barvito kakor življenje pustolovca iz renesanse, le da se je neverjetno prosto gibalo skozi težke in goste okvire našega stoletja. Prvo puško je dobil od očeta v dar pri desetih letih; pri petnajstih se je že požvižgal na šolske formalnosti. Počenjal je vse, kar je pod soncem sploh mogoče. Zazdelo se mu je, da bi mu mogočni sloji mišic morda lahko prinesli boksarsko slavo, pa je stopil v profesionalni ring. Iz njega je prinesel nekaj bridkih, trpkih zgodb o ljudeh med vrvmi. Lov in boj sta ga zvabljala venomer in ko med prvo svetovno vojno ni mogel na bojišče drugače, se je prikljućil ameriškim četam kot šofer bolniškega voza, nakar je prestopil v italijansko vojsko, si prislužil strahotne poškodbe od avstrijske granate ter visoka italijanska odlikovanja. Toda vojna mu je odprla nov svet, ki ga odtlej ne bo več zapustil. Amerika divjega bogatenja, brezdušne pohlepnosti, brezobzirnega gledanja nase in okrog sebe se je umaknila spoznanjem iz množične klavnice ljudstev, ki so se zapletla v brezumni vojni vrtinec. Tu so se spočele nekatere novele pa roman ZBOGOM, OROŽJE. Bilo je pravzaprav že po vojni, ko se Ernest Hemingway, tedaj bivši dopisnik nekaj časopisov, znajde na pariški Levi obali in z rokodelskim znojem na čelu pili in struži svoje prve izdelke, ki so namenjeni literaturi. Gertrude Stein, Scott Fitzgerald, Ezra Pound, James Joyce, T. S. Eliot tvorijo krog, kjer se pozneje spočne »izgubljena generacija«, ki zavojšči svet in Ameriko hkrati. Tu se rodi najbolj ameriška vse dotedanje ameriške književnosti: groba, odkrita, kratka, razločna. Surovo življenje grabi s surovo roko in Hemingwayevi prijatelji začenjajo v ameriškem romanu dvajsetega stoletja podobno obdobje kakor ga je preživljal ruski roman devetnajstega. Snovi v tem svetu kar vrvi. »Proza je arhitektura, ne pa notranja oprema, in barok je že mimo«, kakor pravi Hemingway. Toda barok še ni bil mimo in svet je v raztreščenem času pisal cizelirane, nežne, ohlapne in nemočne besede. Hemingway, Dos Passos in Scott Fitzgerald so udarili v to neplodno dognanost ne z rapirjem, ampak z gorjačo. Ljudje so ostrmeli. Tu je bilo nenadoma vse jasno, naravnost in neolepšano. Hemingway se je povzpel na val literarne slave in dobro plačane, malo zahtevne službe so se ponujale z vseh strani.

Toda »samo tega si želim, da bi dobro pisal«. In »to je naloga za vse življenje«. V ZELENIH GRIČIH AFRIKE razlaga, da je videl že nič koliko talentiranih ljudi utoniti v močvirju udobja. Literarni ljudje se po njem zapirajo v kroge, ki so ločeni od življenja. Zapirajo se v Parize in Greenwich Village kakor črvi v steklenice. Vidijo sicer navzven, a čutijo le drug drugega; dihajo zrak, prežvečen od soseda, jedo le izmeček podobnih črvov, kot so sami. Ernest Hemingway beži: v Afriko, Španijo, v ducat dežel, in njegova doživetja niso tam nič manj pisana kakor njegove zgodbe. Vedeti, »kako je levu, ko mu velika krogla z neznansko močjo dveh ton udari v gobec, on pa se plazi dalje proti lovcu«; spoznati sebe in naravo, svoj strah in pogum, skrite vire lastnega življenja. A zmerom skozi druge. Oseba, ki je v njegovih delih ni, je Ernest Hemingway. Kajti ta človek teži k nedosegljivemu: k popolni resnici, popolni poštenosti, popolni odsotnosti goljufije in ponarejanja. S samim sabo in lastnimi skritimi ovirami se vojskuje kakor s smrtnim sovražnikom. Medtem pa ga javnost in njegova lastna dejanja spreminjajo v legendo, v »papa« Hemingwaya, junaka revijskih zgodb in časopisnih senzacij. Njegovi lovski podvigi, bikoborbe, poroke s štirimi ženami, njegovo sodelovanje v španski državljanski vojni, vse to ga trga v dva Hemingwaya: v zunanjega, mondenega junaka, sago o prirodnem človeku v tehniziranem času, ter notranjega človeka, tistega, ki napiše KOMU ZVONI. Kateri je resničen?

Morda tisti, ki se med drugo svetovno vojno pridruži kot dopisnik ameriški armadi na zahodnem bojišču, a mu je ta vloga premalo, pa v eni samo sebi lastnih nemogočih pustolovščin vojskuje zasebni boj proti Hitlerju in s skupino tri sto francoskih partizanov osvobodi pariški Slavolok zmage ter hotel Ritz. Morda res ta, kajti nekaj let po vojni izide ČEZ REKO IN MED DREVJE, knjiga dvomljive vrednosti, kjer se notranji in zunanji Hemingway vse preveč bijeta med seboj, da bi lahko ustvarila veliko delo. Papa je zdaj na Kubi pa v Španiji, Afriki, za hip na Kitajskem in spet na Kubi. Prijatelje ima v Afriki in Montani, v Key Westu in New Yorku, Madridu, Parizu, Benetkah in Nairobiju. Tu in tam ga vidiš posedati po španskih corridah; zdaj spet izgine za dolge tedne na Karibsko morje lovit velike ribe; vmes najde časa za lovski izlet in skoraj pogubno letalsko nesrečo v Keniji; zdaj spet sloni že z belo brado, a še vedno orjaškimi rameni za točilnico zakotnega havanskega bara, kjer je vsaj tolikšna atrakcija kakor pijača.

Morda pa je resničen tisti drugi, skriti Hemingway. Nepričakovano se pojavi STAREC IN MORJE, z njim Pulitzerjeva in naposled Nobelova nagrada. A to ni najvažnejše. Važnejše je, da je njegova proza »skrite pripovedi« ujela klasično, umerjeno ravnovesje. Nič ni odveč; vse je resnično. Same trdne mišice, nikjer nobene maščobe, ohlapnosti. In nekakšna zrela, modra umirjenost. Tako je bil svet bogatejši za pravo zgodbo, ki je tako brezčasna in hkrati vpeta v svoj čas kakor le malo literature.

Pripovedovali so, da je zadnje čase spet nekaj pisal. Baje naj bi bil to njegov »veliki tekst«. O tem še nihče nič ne ve. Še pred nekaj tedni je telefoniral umirajočemu prijatelju Garyju Cooperju: »Stavim, da bodo mene prej pospravili v skedenj kakor tebe.« Lovskima tovarišema ni bilo treba dolgo čakati ponovnega svidenja; starec nič več ne lovi velikih rib.

dd

IVO PIRKOVIČ NOČ IN MEGLA

5 Strohmaierjevega črnorokca sta spremljala Gernjak in Bömisch. S Flandrovo so krenili proti Slovenjemu Gradcu. Blizu Breznega so zavili v hrib in na samotnem kraju ženo umorili. Nato je Wiegele na orožniški postaji v Breznu javil, da je vodil neko žensko, ki ga je prosila, da bi jo pustil k potrebi; on, kavalir, da ni šel za njo. Začela je bežati. Wiegele je ni mogel ujeti, jo hotel s strelom prestrašiti, pa jo po nesreči ubil. Žandarjem je naročil, naj truplo nemudoma zakopljejo.

Zaupnik gestapa Rus je po vojni o tej stvari drugače izpovedal: »V letu 1944, ko je bila na delu črna roka v Mariboru in okolici, sem se sestal z Wiegelom in ga vprašal, kaj je to »črna roka« in odkod izvira. Bila je namreč ustreljena neka ženska v Breznem. Wiegele mi je nato izjavil, da je to ženo on ustrelil, da jo je z avtom tja peljal, da je bila to neka kurirka in da jo je pri Breznu ustrelil... Rekel je še, da je bila to »črna roka«.«

Prav mogoče pa je jetnico umoril v resnici Gernjak, ki je bil izvrševalec črne roke in ga je Wiegele najbrž prav zato pozval s seboj.[7]

Črna roka ni posebnost Maribora, ampak jo zasledimo tudi drugod po Štajerskem. Tako je umorila novembra 1944 v Marenbergu, današnjih Radljah ob Dravi, doktorja Borisa Kaca. O tej smrti so po Mariboru precej govorili in jo pripisovali črni roki. Zvedelo pa se je tudi to, da so marenberški Nemci Wrentschur, Brudermann, Cmor in Silver izplačali morilcu dva tisoč nemških mark nagrade.

Z umori brez sodnika in brez uradnega opravičila niso Nemci prenehali vse do zadnjega dneva in do zadnje ure vojne, medtem ko ohranijo domobranci prav do konca tudi strašilo črne roke, ki jo s šablonami mažejo po zidovih.

V poglavje brezimene črne roke spadajo nemara tudi nekateri primeri, kot je nepojasnjena žaloigra neke Špele. V avgustu 1944 so jo zasliševali in mučili Stage, Strohmaier in Gernjak in se je takrat, prav v času najhujšega divjanja črne roke, v policijskih zaporih »obesila«.

še živi in se že zbudili iz nezavesti, v kateri so ležali cele dneve. Žrtvam so kazali njihova imena na seznamih talcev, da so se, duševno strti, rajši tudi sami reševali v prostovoljno smrt ali podlegali mukam, kot na primer v Celju neki Potokar iz Maribora in Kotnik iz Sv. Pavla pri Preboldu. Stiskali in lomili so jim prste in ude, jih mučili na natezalnicah, jim pulili z žarečimi kleščami nohte in jih potapljali v ledenomrzlo vodo, jim tlačili in s petami zabijali v usta cunje in druge predmete, jim zbadali podplate, zabijali igle za nohte in nezavestne vlačili za lase po tleh, da so jim ruvali šope sprijetih las z glave. Pogosto so človeku zvezali roke in noge, pretaknili skozi kol in nesrečneža obesili preko dveh stolov, da je visel kot lenivec z drevesa v ameriškem pragozdu. Nato so človeku zamotali glavo, da ni mogel videti Strohmeierjevih črnorokcev in biričev in ni mogel kričati, ter ga tepli po kvišku molečih podplatih, dokler ni nesrečnik onemel v nezavesti. Ko se je eden od biričev zadihan upehal, ga je zamenjal drug, spočit.

Pri zasliševanju so jetnikom stiskali zapestja v lisice, da se je železo vtapljalo v otekline, kakor se je zgodilo tudi Dragu Škerlavaju iz Pesnice. Nekemu Negru so po mučenju manjkali celi kosi mesa in nohti na rokah, kar je videl isti Drago Škerlavaj. Fotografu Franju Čeriču iz Konjic so s cigaretami žgali ustnice, da je bil ves opaljen in črn. Sedemnajstletne Jelke Kerenčičeve iz Pesnice, ki so jo pred ustrelitvijo bodli z žarečimi iglami in pulili nohte, da je bila vsa zmedena, ni spoznal niti dober znanec Muršec, dokler mu ni sama povedala, čigava je. Samo dekan Škerbec slepi Američane, da črnorokci niso mučili svojih žrtev.

Nikoli pa niso nacistični biriči uporabljali kakih posebnih mučilnih priprav, kakor jih najdemo v muzejih inkvizicije. Vse je moralo biti improvizirano: stol, paličice, bucika, kol, nikjer sledu o nasilju nad jetniki, ko so snažilke pobrisale krvave luže.

Da si bomo lahko vsaj nekoliko predstavljali dnevno delo v prostorih, v katerih je ponoči prhutala ujeda črne roke, bodimo priče zasliševanju nekega jetnika od trenutka, ko ga primejo, pa do takrat, ko ga strahujejo, da bi jim podpisal zaključne protokole.

V petek, 18. avgusta 1944 so Nemci zgrabili v Sv. Juriju ob Pesnici štiriintridesetletnega gimnazijskega učitelja telovadbe Franca Hlupiča in ga privedli v mariborske sodne zapore. Čez dva dni so prišli ponj Bruckmaier, Zangl, Lebič in še nekdo četrti. Roke so mu uklenili na hrbtu in ga z avtomobilom pripeljali na gestapo.

Bruckmaier je jetnika popisal in ga vprašal, ali ve, kdo je Jurij — to je bilo Hlupičevo ilegalno ime. Pokazal mu je znake, s katerimi so se oglašali pri njem kurirji, in Titove slike, ki jih je bil Hlupič razmnožil. Za jetnikovim hrbtom je Zangl medtem s pomočniki nekaj pripravljal in krilil s korobačem.

Hlupič je molčal Zangl ga je popadel za vrat, ga davil in kričal, da je nesmiselno, da bi bili s takim svinjskim psom popustljivi; da dela Hlupič za GPU, da pa so GPU zaenkrat še gestapovci (?). Silovito je zamahnil s korobačem, da bi jetnika zadel v obraz. Hlupič se je naglo sklonil; gestapovca je zaneslo, da je omahnil čez mizo. Razjarjen je sedaj podrl jetnika na nizek stol brez naslonjala. Bruckmaier je zgrabil učitelja za glavo in mu mašil usta s cunjo. Zangl je začel biti žrtev po vsem telesu od hrbta do nog. Na suknjiču in hlačah so se prikazovali in širili vlažni rdeči madeži. Jetnik je onemel in negiben mlahavo obvisel na stolcu.

Prebudil se je vesoker zopet v kotu sobe in začudeno gledal okoli sebe. Tam, kjer so ga tepli, je videl tla orošena; ugibal je, ali od znoja ali so ga morda zmakali. Usta je imel vročično razpaljena in težko je sopel. Z muko je prosil vode. Zangl in Bruckmaier sta mu pomolila kozarec, mu mahala z njim pred usti in kričala: »Sprich! govori!« in vodo zopet odmaknila, ko jetnik s prezirom ni odprl ust.

Birič Lebič je učitelja zdaj zavlekel k odprtemu oknu, menda zato, da bi se hitreje popolnoma osvestil. Tedaj je zbral jetnik ostanke svojih moči, šinil pokonci in se pognal, da bi se vrgel skozi okno — bili so v drugem nadstropju — in končal neznosno trpljenje. Ženska, ki je sedela poleg pri pisalnem stroju, se je nanj obesila in ga zadržala.

Jetniku so zdaj zvezali noge in ga obesili za roke, ki jih je imel še vedno uklenjene na hrbtu. Nesrečniku so se od bolečin izbuljile oči in mu visel jezik iz na pol odprtih ust. Zangl in Bruckmaier sta ga začela znova tepsti po obrazu in koder je dosegel korobač. Vlekla sta ga za jezik in ga sramotila. Jetnik je znova utonil v omedlevico.

Prebudil se je šele v temni in mokri kleti, ko ga je prišel Lebič zaman izzivat zopet z vodo, da bi podlegel strahotni želji. En sama ogromna rana, ki mu je pokrivala vse telo, ga je žgala kot žerjavica. Gestapovci so mu jo bili nezavestnemu posuli s soljo. Izkušnjavec z vodo je odšel osramočen.

Pozneje so učitelja telovadbe še večkrat tako obesili za uklenjene roke.

Prostor pod zemljo, v katerem je Hlupič ležal, je bil tesen, povsem temen in očitno prazen. Novi gost je otipal le nekaj opeke; ostala je morda še od takrat, ko so policaji prezidavali klet za svoje potrebe. Prostor ni imel nobenega zraka in je neznosno zaudarjalo po iztrebkih onih, ki so že prej preživljali težke ure tukaj.

Naslednji dan zjutraj so Hlupiča odnesli k novemu zaslišanju. Zlepa so mu prigovarjali, naj vse prizna in izda pajdaše. Obljubili so mu, da bodo oni zato izpustili po njegovi izbiri pet političnih jetnikov in mu tudi plačali deset tisoč nemških mark nagrade; poslali da ga bodo v Nemčijo, da se odtegne maščevanju rojakov, in mu obetali lepo življenje.

Učitelj telovadbe je Nemcem odgovoril s prezirom. Tedaj so se zopet divji vrgli nanj. Razklenili so mu roke. Nekdo se ga je zadaj tesno oklenil okoli prs, Zangl in Bruckmaier sta mu tlačila med prste drobne leskove paličice in mu konce prstov stiskala z jermenom. Členki so pokali in silili iz sklepov. Strašne bolečine so spominjale nekoliko na muke razpaljenega zoba. Policaji so v izpačeni obraz jetnika kričali, naj prizna, in ga tepli po prstih, da bi povečali trpljenje. Zaman je iskal Hlupič nove prilike, da bi se zaletel z glavo kamor koli in omahnil v blagodejno omamo. Narava sama ga je rešila šele, ko je omagal tudi birič, ki se ga je oklepal.

Jetnik je nemara dolgo ležal v omedlevici. Zbudil se je šele, ko so mu nekaj vlivali v usta. Prihajali so ga gledat in zasmehovat tudi iz drugih oddelkov. Norčevali so se, da je Titov slikar in da je nor, namigujoč na Osvobodilno fronto.

Popoldne je birič Lebič s težavo postavil jetnika na noge, da bi nadaljevali zasliševanje. Hlupič pa se je z glavo zagnal v podboje vrat in se onesvestil. Gestapovci so morali za ta dan opustiti svoje namere.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Grozljive slike streljanja v celjskem »Starem piskru«

Pravim, »nekateri primeri«, saj so neznosne muke »pooštrenega zasliševanja« gnale ljudi v obup in tudi zaželeno smrt. Tristodvajsetega maja 1942 ali kakšen dan pozneje so iztihotapili iz celjske ječe v »Starem piskru« listič papirja, na katerega je živinozdravnik iz Mozirja, dr. Lojze Koren, s komaj čitljivo drobno pisavo sporočil domačim:

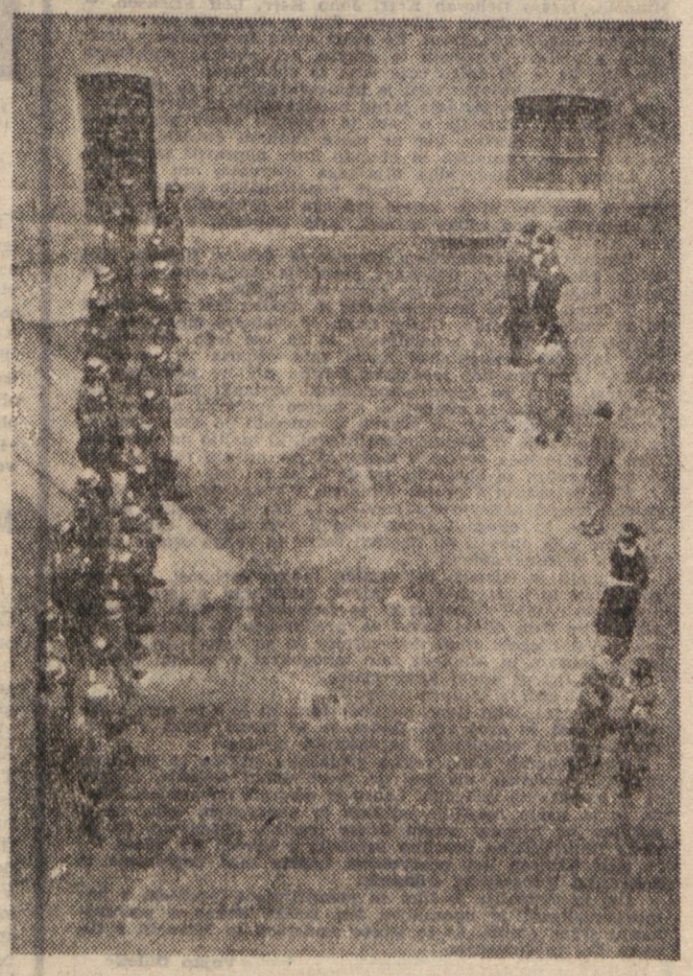
»Dragi Ivan, Marica in očka! Od ponedeljka dalje sem bil vsak dan na zasliševanju in mučenju, ki je v četrtek in petek doseglo vrhunec. To so nečloveške muke in se ne dajo opisati. Morali bi samo videti hrbet, zadnji del in podplate... Človek bi potrdil neresnične vesti, samo da se tega mučenja rešim. Zaslišuje me Lazić... Od četrtka na petek sem že hotel napraviti konec, pa ni šlo — grozno je samemu sebi življenje vzeti.«

Natanko čez mesec dni so doktorja Korena Nemci ustrelili.

Ime orožnika Boška Lazića je že zapisano v črnem poglavju naše zgodovine. Že pred vojno je kot šofer generala Stefanovića izdal domovino in služil kot ovaduh nemškemu Abwehru.[8] Pozneje je služil nemški policiji tudi kot »raztrganec« in pomagal z nasilji pri zasliševanju jetnikov. Tudi ponoči je vdiral skozi okna v stanovanja in aretiral prestrašene rojake. Anici Rajerjevi iz Maribora je med mučenjem skozi stisnjene zobe govoril: »Kako se ljubi bog žalosti, ker si taka lažnjivka in komunistična kurba.« Lazića »so preklela marsikatera slovenska usta po vseh znanih nemških taboriščih, kar sem sam slišal,« je dejal pozneje Stane Deleja iz Gorenjega pri Mozirju, ki je bil tudi sam njegova žrtev.

Neški policijski predpisi so poznali »pooštreno zasliševanje«, to je, največ petindvajset udarcev, za kar pa bi moral zasliševalec dobiti vedno posebno pismeno dovoljenje komanderja SIPO in SD. Teh tiskovin pa niso v slovenskih deželah nikoli rabili.

Nemška Tajna državna policija je uporabljala vse oblike mučenja, ki nam jih je ohranila zgodovina iz mračnega srednjega veka, in jim dodala novih. Jetnike so po navadi najprej izstradali, da bi jih zlomili moralno. Med zasliševanjem ali tudi brez njega so jetnike klofutali, jih bili z bikovkami, gumijevkami in železnimi palicami, jih obešali z glavo navzdol, tepli po bosih podplatih, brcali in teptali z okovanimi čevlji, žgali s cigaretami, sipali sol in poper v odprte rane, spuščali na žrtve divje pse, ženske posiljevali, metali jetnike za tedne dolgo brez hrane in odeje v temne, smrdljive in mokre podzemne ječe, nezavestne tudi kar za noge vlačili tja po kamnitih stopnicah, jih hodili zbadat z iglami v razbičane podplate, da bi se prepričali, ali so

Za talce Nemci niso bili posebno izbirčni, marsikdaj pa so s tem brez sodišča opravili z ljudmi, ki bi postali sicer žrtve »črne roke«

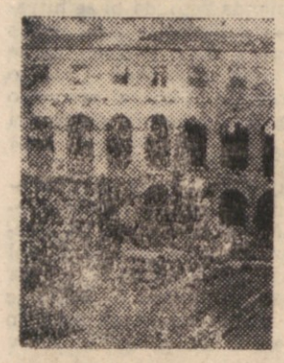
[7] Sodnikom je Wiegele pravil, da ga je spremljal na poti Jellenz — trgovčev sin iz Celja — in ne Gernjak. Flandrova da je Jellenzu pripovedovala, »da ve pri Marenbergu (današnjih Radljah ob Dravi) za neko mesto, kjer je kurirska stanica OF. Tam smo obstali in smo šli z ženo v hrib. Ta je začela naenkrat bežati in jo je Jellenz na begu ustrelil...« — Seveda ni mogoče verjeti, da izmučene in v treh tednih v podzemlju izčrpane žene spočiti in atletski Wiegele res ne bi mogel ujeti. Wiegele je sodnikom drugače govoril kot Rusu, tudi o tem, kdo je Flandrovo streljal. Zlasti pa Wiegelova izjava Rusu, da je bila to »črna roka«, ovrača v celoti Wiegelovo izmikanje sodnikom. — Komisija za ugotovitev zločinov okupatorjev je v svoji dodatni Odločbi Z 1006 ugotovila da je Flandrovo ustrelil Gernjak, ki je Wiegela spremljal.

[8] »Peta kolona«, TT, 9. maja 1957.

VIII. FESTIVAL ANTE PORTAS

KAJ (NE) BOMO VIDELI NA LETOŠNJEM FESTIVALU V PULJU

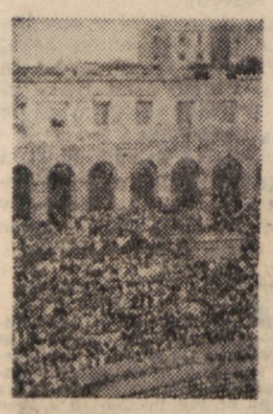
Odnekod, menda iz Zagreba, je prišla temnopolta Suzana. Ni doma v notah, toda mlada je in lepih nog. Pa prijazna je. »Kot nalašč za filmarje,« meni direktor. S svojim petjem naj bi jih zvabila v Ribarsko kolibo. Treba se je pač boriti

proti nelojalnim cenam zasebnih sob. Suzana ne ve čisto natančno, kaj je to festival, toda obeta si, da bo zanimivo. Festivalsko prekaljeni Puljčani imajo sicer radi ta svojevrstni cirkus, toda to že dolgo ni več tista zaletava, mladostna ljubezen, pač pa precej stvarna slika ljudskega reka, da gre ljubezen skozi želodec. Zato jih tudi ne zanima toliko, ali bo festival zanimiv, pač pa kako radodaren bo. No, in ker je varčnost našemu filmu precej tuja lastnost, se Pulj ob mislih na tradicionalno filmsko odprto roko, sicer nekoliko južnjaško počasno in neprizadeto, pa vendar še kar vestno pripravlja na osme jugoslovanske filmske igre v Areni.

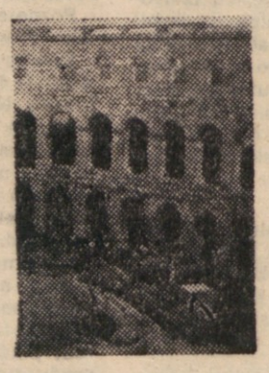
V gostinskih lokalih in hotelih so pripravili filmskemu bližču primerne cenike, ustvarili pravi sistem postrežnin in kdo bi le vedel kakšnih vse odstotkov, razobesili lepake »Napitnin ne sprejemamo« in pričeli jemati — nagrade. Ker so osrednjo festivalsko rezidenco »Riviero« razprodali že v juniju, so sedaj gostinci vso svojo pozornost usmerili v Sokodjano, kjer naj bi do festivala zrastel nov hotel.

Hišne fasade in strehe so spet dobile svojo »festivalsko« vrednost in filmska podjetja

kar tekmujejo med seboj v »odškodninah« za razobešanje svojih panojev in slikanje emblemov. Da ne bi puljsko reklamno podjetje pobralo vso smetano, je še reško poslalo v festivalsko mesto posebno ekipo, da na lesonitu uresničij zamisli filmskih propagandistov. Ker sta averzija filmarjev proti telesnim naporom in njihova vnema za najrazličnejše izlete znani stvari, je svoj prihod najavilo tudi nekaj reških in zagrebških taksijev, za nujne službene prevoze po morju pa bodo poskrbeli lastniki najrazličnejših bark in jadrnic.

Medtem ko vsaj nekaj sto Puljčanov ustvarja na ta ali oni način festivalsko vzdušje in medtem ko njihovi someščani z večjim ali manjšim zanimanjem opazujejo njihovo početje in mogoče po tihem štejejo dneve do 25. julija, ko bodo zapele fanfare, pa se je za filmska podjetja festival že pričel. Včeraj so se namreč že usedli pred

ekran člani selekcijske komisije, da v 10 dneh med 28 prijavljenimi filmi izberejo 16 najboljših (ali vsaj najmanj slabih) in jih v veselje (ali žalost) tisočev gledalcev pošljejo v Areno. Za dvanajst filmov bo tako ostala le tolažilna dopoldanska predstava v informativni sekciji. Puljski festival bo sicer tako res postal festival in ne kot doslej revija vsega, kar je prišlo iz jugoslovanskih filmskih ateljejev, toda odločitev selekcijske komisije (pa naj bo kakršna koli) bo verjetno še teden dni pred uradno otvoritvijo razburila duhove filmskega in novinarskega sveta. Zakaj velika večina prijavljenih filmov si je po kvaliteti tako blizu skupaj (bolj pri dnu kvalitetne lestvice), na žalost, da je kaj malo verjetno, da bo izbor 16 najboljših zadovoljil vsakega, gotovo pa ne marsikatero od osmih filmskih podjetij, ki so izročila usodo svojih filmov v roke selektorjev.

Beograjska Avala je prijavila kar šest filmov (»Ljubezen in moda«, »Ni malih bogov«, »On in ona«, »Pesem«, »Zakipelo mesto«, »Prvi meščan mesteca«), zagrebški Jadran pet (»Martin v oblakih«, »Signali nad mestom«, »Pustolovec pred vrati«, »Trčenja na vzporednicah«, »Želje v dežju«), enako tudi Triglav (»Veselica«, »Ti loviš«, »Ograda«, »Balada o trobenti in oblaku«, »Ples v dežju«) in Lovćen film (»Nebeški odred«, »Dan štirinajsti«, »Nasilje na trgu«, »Ne ubij«, »Ne drezaj v srečo«). Skopski Vardar je prijavil dva celovečerna (»Solunske atentatorje«, »Mirno poletje«) in dva kratka igrana filma (»Tvoj rojstni dan«, »David, Goliat in petelin«), tri filmska podjetja pa bodo imela v Pulju le enega zastopnika: zagrebška Zora »Carjevo novo oblekо«, ljubljanska Viba »Nočni izlet« in Bosna-film »Košček sinjega neba«.

Med temi filmi je treba sedaj razdeliti 16 viz za Areno. Toda kako? Najprej so rekli: »Kvaliteta naj bo edino merilo!« Pa so se oglasili producenti: »Kaj pa zvrsti?« Selekcijska komisija je sedla k delu brez odgovora. Bo kvaliteta res edino merilo? Nedavna kapitulacija upravnega odbora festivala, ali »gentlemanski dogovor med direktorji«, kot temu lepše pravijo, ne obeta nič preveč dobrega.

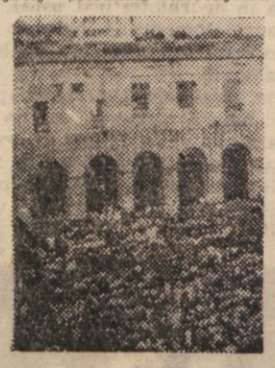
Dolgo časa je namreč veljalo, da morajo filmska podjetja poslati kopije svojih filmov, ki so jih prijavila za festival do 1. julija. Potem so termin podaljšali do 10. julija. Toda nekaj filmov niso mogli dokončati niti do tega datuma. Pa je prišlo do gentlemanskega dogovora med nekaterimi producenti in festivalskim vodstvom: dovolj bo, če pridejo ti filmi v Pulj do 18. in celo 19. julija. O tem nenavadnem sporazumu, ki je s svojo nenačelnostjo nedvomno oškodoval nekaj drugih podjetij, ni nič kaj preveč slišati, toda vse kaže, da je bila iniciator beograjska Avala. To podjetje, ki drži z devetimi filmi letošnji producentski rekord, za festival ni prijavilo svojih podpovprečnih filmov: »Skupno stanovanje«, »Karolino Reško« in »Bolje je znati«, a zato je, če je verjeti režiserju Bulajiću, »zahtevalo« (Globus, 2. julij), da selekcijska komisija »počaka« na Novakovićevo »Pesem« in Bulajićevo »Zakipelo mesto«, ki bosta dokončana šele kak dan po 15. juliju. Ali je Avala zahtevala, prosila ali posredovala, ni jasno, toda vsekakor velja, da sta ji priskočila na pomoč še Jadran film in Vardar film, ker sta se Babič (»Trčenja na vzporednikih«) in Mitrović (»Solunski atentatorji) tudi nekoliko zamudila s snemanjem. Tri velika podjetja, pol milijarde vložene v štiri filme, pregovori in dogovor je bil sklenjen. Štirje režiserji pa nadaljujejo svojo tekmo s časom in, upajmo, tokrat nepreklicnim terminom.

Čeprav je gentlemanski dogovor v bistvu nesimpatična pojava, pa ga moramo sprejeti kljub temu kot neposreden dokaz razveseljivega dejstva, kako pomemben postaja v očeh producentov festival, pa četudi odslej (ali pa vsaj letos) ne bo producentskih nagrad, ki so še lani prinesle producentom treh najboljših filmov 45 milijonov dinarjev. Mogoče še eden (manj razveseljiv) dokaz: jugoslovanska filmska podjetja bodo porabila za udeležbo na letošnjem festivalu, za propagando, sprejeme in druge »obvezne izdatke« kakih 30 milijonov dinarjev. In še samo (ne)zlobna primerjava: Truffaut je posnel svoj film »400 udarcev«, ki je dobil prvo nagrado na festivalu v Cannesu, v veliko dražji Franciji za približno enako vsoto.

Vendar pa, nazaj k Areni. Festivalski obiskovalec bo v tej monumentalni festivalski zgradbi in v kinematografski dvorani, kjer bodo predvajali filme iz informativne sekcije, v enem tednu lahko videl, v kaj je Jugoslavija vložila s pomočjo filmskih podjetij nekaj milijard dinarjev. Samo črnogorski Lovćen film je menda vložil v svojih pet filmov (vest ni demantirana) 1.170.000.000 dinarjev.

V tem času si bo lahko tudi ogledal rezultate prvega jugoslovanskega filmskega čudeža in gradivo, iz katerega bi se po mnenju producentov moral poroditi drugi. Prvega sedaj vsaj približno že poznamo: pri popolnoma istih pogojih, ko je do sedaj (oziroma do lanskega festivala) nastajalo v Jugoslaviji največ 15 filmov, smo samo od prejšnjega festivala posneli 30 celovečernih igranih filmov, do konca koledarskega leta pa jih je pričakovati vsaj še 10. Od kod nenadoma ta preporod, je za laika še vedno vprašanje, na katerega lahko samo ugiba odgovor. Ve samo, da je večino denarja morala posoditi ta ali ona banka. Toda kako bo nastal drugi čudež, kako bodo filmska podjetja brez kakšnih posebnih velikih subvencij lahko vrnila denar, na to niti filmski strokovnjaki ne vedo odgovoriti. Zakaj edina, neizpodbitna resnica je, da lahko v Jugoslaviji povrne svoje stroške le film, ki ni stal veliko nad 55 milijonov dinarjev. Vsak dražji film je lahko rentabilen le, če ima odločno nadpovprečen obisk ali pa če ga uspešno prodajo v nekaj tujih držav.

Med letošnjo jugoslovansko filmsko produkcijo bi lahko našteli na prste filme, i so stali manj kot 60 milijonov, je pa precej takih, ki so imeli že predračune določene precej blizu 100 ali pa celo 200 milijonov dinarjev. Poleg nekaterih Lovćenovih filmov sta se verjetno najbolj približala letošnjemu re-

kordu Bulajić in Mitrović, ki sta porabila za svoja filma po približno 170 milijonov dinarjev.

Precej posnetih filmov bo doživelo svojo premiero šele v Pulju. Zanje bo gotovo puljski start toliko bolj odločilen; toda ne gre pozabiti, da bo prišlo v kinematografe do konca leta še kakih 25 domačih filmov! Za vse verjetno ne bo dovolj gledalcev.

Prodaja v inozemstvo? Lovćen je sicer zabeležil rekord: Columbiji je prodal svoj film »Ne ubij« za 200 tisoč dolarjev. Toda to je izjema. Drugim filmom pa (vsaj za sedaj) ne kaže niti najmanj rožnato. Pa producenti zaupajo v Pulj. Lani nam je prvič uspelo pritegniti nekoliko več tujcev na ta naš domači filmski festival. Za letos obljubljajo skoraj popolno afirmacijo. Seznam tujih gostov, ki bodo gotovo prišli ali še niso odločno odpovedali svoje udeležbe, je dolg in med njimi je tudi nekaj kupcev. Zagrebško izvozno podjetje Globus-film je že najelo posebno dvorano, v kateri bo predvajalo morebitnim kupcem filme, ki jih ima na zalogi. Nekaj podobnega pa pripravlja tudi Jugoslavija-film, ki je za svoje goste najel skoraj celo nadstropje v Rivieri.

Tuje goste (in svojevrsten festivalski problem) so nam oskrbeli tudi nekateri jugoslovanski producenti, ki so angažirali za svoje filme znane tuje filmske delavce ali pa posneli koprodukcijo. Producenti zagotavljajo, da se bo večina teh tujcev udeležila festivala, obljubljajo pa tudi prihod novih, s katerimi se sedaj dogovarjajo. Lepo. Toda če selekcijska komisija ne izloči iz uradne konkurence nekatere filme, ki so naši samo zato, ker si jih pripisujemo, se bo žirija znašla pred nemajhnim problemom, da nagradi na primer Gattijevo »Ogrado« ki je bila eden francoskih kandidatov za letošnji cannski festival, ali film »Ne ubij« ki ga je režiral prav tako Francoz Claude Autant Lara ali pa film »Nasilje na trgu« hollywoodskega scenarista in novo pečenega režiserja Berkowiczija itd. Mogoče so tuja imena res uspešna investicija, toda oklicevati vse te filme za jugoslovanske, je vsaj toliko nepošteno kot so megalomanski predračuni za nekatere domače filme.

Festival je pred vrati, pa naj reši še to...

MP

USLUGE IN KOPRODUKCIJE NA TEKOČEM TRAKU

Tudi običajna prezaposlenost in dirka pred puljskim festivalom ni mogla ustaviti živahnega (verjetno tudi donosnega) koprodukcijskega in uslužnostnega sodelovanja jugoslovanskih filmskih podjetij s tujimi producenti. Najpomembnejši (po številu vloženih milijonov) tak film zadnjih mesecev je nedvomno »Ugrabitev Sabink« z Mylene Demongeot, ki ga je Richard Pottier posnel večinoma v Zagrebu

ITALIJANSKI REŽISERJI IZZIVAJO CENZURO

„BOCCACCIO 70“

Nekatere veličine italijanskega filma se hočejo upirati. Čemernemu moraliziranju svojih sodobnikov hočejo narediti konec. Odločili so se javno izzvati cenzuro in vrhovnega državnega cenzorja z njegovim do centimetra natančnim moralnim merilom osmešiti v očeh mednarodnega filmskega občinstva ter mu javno vreči v obraz rokavico kot poziv na dvoboj.

Tako vsaj lahko beremo te dni v italijanskem tisku, ko so na prostoru svetovne razstave posneli prve prizore filma »Boccaccio 70«. Film bo kot nekakšen moderni Dekameron v petih epizodah satirično prikazoval moralne predstave višje italijanske družbe. Prvo epizodo snema Federico Fellini, ki po »Sladkem življenju« več kot leto dni ni snemal. Ostale štiri epizode bodo režirali Monicelli, de Sica, Rossellini in Visconti.

Ni dvoma: če bo »Boccaccio 70« res prinesel vse tisto, kar lahko pričakujemo od takšnih režiserjev, in če bodo le-ti izpolnili vse svoje izjave in obljube, bo ta film tako z umetniškega kot tudi s političnega vidika zelo razburljiv. Zlasti pa bo lahko pripeljal do vrhunca boj med italijanskim filmom in cenzuro, tako da bo — tako ali tako — moralo priti do takojšnje rešitve tega perečega problema. Ta boj je že tako vse preveč dolgo deležen javnega negodovanja. Temelj mu je fašistični cenzurni dekret z dne 24. septembra 1923, za katerega pa italijanski parlament še zdaj ni izglasoval nove, ustreznejše in bolj demokratične rešitve.

REŽISERJI SO SI SVOJ IZZIV CENZURE ZAMISLILI PO SVOJE, PRODUCENTI PA TUDI PO SVOJE. VELIKI PANO Z ANITO EKBERG, KI NAJ BI REKLAMIRAL »BOCCACCIO 70«, NAJBOLJE KAŽE KAKO

RAZPRODANI SALVADOR

Francoski popevkar Henri Salvador se je v dobrem letu prebil med največje zvezde evropskega zabaviščnega življenja. Najbolj znana zabavišča kar tekmujejo med seboj, katero mu bo ponudilo boljši angažma, skoraj vso pomlad je redno nastopal vsak teden na italijanski televiziji, na jesen ga pričakujeta še belgijska in švicarska itn. No, pa tudi film je pristavil svojo skodelico. Henri Salvador je sicer doslej že večkrat nastopil v filmih, toda vedno le kot pevec v kakem zabavišču, sedaj pa se mu obetajo kar tri osrednje filmske vloge. Junija bo snemal v Neaplju, jeseni v Parizu, prihodnjo pomlad pa še enkrat v Italiji

filmi, ki jih bomo gledali

ČAJ IN SIMPATIJA

Ameriški film. Proizvodnja MGM, 1957. Režiser: Vincente Minnelli. Igrajo Deborah Kerr, John Kerr, Leif Erickson. — Dramsko delo Roberta Andersona Čaj in simpatija obravnava problem homoseksualnosti. Po vsem svetu so gledališča uprizorila z velikim uspehom to dramo, ker pošteno obravnava problem, ki je bil dolgo časa tabu za občinstvo.

Študent visokošolec Tom je homoseksualec, a se tega dejstva jasno ne zaveda. Šele javno namigavanje in obrekovanje ga prisili, da razmišlja o sebi in opazuje svoja nagnjenja. Izobčijo ga iz družbe, ker ne more zanikati govoric, ki jih širijo o njem. Osamljen in obupan hoče napraviti samomor.

Laura, žena upravnika dijaškega internata, mu želi pomagati... naj se spomni njunih popoldanskih sestankov ob čaju in simpatij, ki ju vežejo drugega k drugemu. Morda je ta simpatija med njima začetek tiste ljubezni, v kateri bo fant našel svoje dopolnilo...

Zanimiva je primerjava dramskega dela s filmom. Kot da je bilo pisatelju filmskega scenarija Andersonu njegovo lastno delo Čaj in simpatija samo inspiracija.

V filmu Tom ni homoseksualec in zgodba želi to poudariti že na samem začetku. Okrog fanta se razbesni množična histerija zlobe, ko ga senzibilnega in za vse lepo dovzetnega zbor športnih orangutanov samo zato ožigosa za »vročega bratca«, ker mu kot topoglava družba nič ne pomenijo. V praznem svetu so fantu popoldanski sestanki ob čaju pri Lauri edina oaza in simpatija, s katero spremlja njegov boj edina vrednota, da se ne poslovi za zmerom od osovraženega in topega sveta. Z njenimi simpatijami, ki mejijo na ljubezen, Tom iz mladeniča dozori v moža, ki zna stisniti roko v pest in jo uporabiti za obrambo, ne da bi se pri tem iztiril.

Film je režiral Vincente Minnelli. V njegovih filmih skozi zgodbo junaki doživijo spremembo, ki jim je v osebno korist ali izgubo, ki obogati njihov osebni svet ali ga osiromaši, ki samo njih obogati ali napravi revne in vedno ostane samo njihova zasebna zadeva.

Minnelli je izjemen ustvarjalec, močna osebnost. Vsi njegovi filmi to izžarevajo od najbolj poznanega Amerikanec v Parizu do najbolj svojeglavega in nenavadnega GIGI. Minnelli nikdar ne dela filma samo za producenta ali gledalca nasploh. Vsi njegovi filmi dokazujejo, da so ustvarjeni tudi v lastno zabavo, in Minnelli zato mnogokrat v izvedbi uide v svoj svet, ki ni vselej komercialen.

Tak je tudi v Čaju in simpatiji.

Toma igra John Kerr, obetajoč fant, ki je s to prvo vlogo doživel tudi že svoj vrh. Danes se je moral vrniti v brezštevilno vrsto anonimnih karakternih igralcev.

Irka Deborah Kerr, velika gledališka igralka in priznana filmska zvezdnica, nikakor ne more dobiti Oscarja, čeprav ga je že zdavnaj zaslužila. Lauro je odigrala dobesedno. Morda je ta način nekoliko odtujen in nenavaden, toda, če si mislimo na njenem mestu drugo igralko, spoznamo, da je vloga funkcionalno pravilno uglašena z ozirom na celoto.

Leif Erikson kot neosveščeni Laurin mož dopolnjuje ta nenavadni ljubezenski trikotnik.

Čaj in simpatija je film za razmišljujoče. Problem o homoseksualnosti je uporabljen kot izrazit dokaz o pomanjkanju srčne omike, ki jo iščeta Anderson in Minnelli s filmom Čaj in simpatija.

Vojko Duletič

LIZ — BREZ DENARJA?

Že precej časa najbolje plačana igralka sveta Elisabeth Taylor je nedavno prodala v Londonu slovito sliko Franza Halsa za nekaj nad 27 milijonov v našem denarju. Ko so jo vprašali, zakaj je prodala sliko, je Liz povedala, da je potrebovala denar, da bi plačala bolnišnico. Čeprav Liz res še ni dobila milijona za svojo vlogo v »Kleopatri«, tej izjavi nihče noče verjeti.

MARILYN V CLOUZOTOVEM FILMU

Francoski režiser Henri Clouzot se je vrnil s svojih precej dolgih počitnic na Tahitiju ves poln delovnega zagona. Pravi, da bo v Franciji snemal film, v katerem bo glavni vlogi zaupal Simone Signoret in Yulu Brynnerju. Takoj po končanem snemanju pa bo odpotoval v ZDA, da se pripravi za svoj naslednji film, v katerem bo imela glavno vlogo Marilyn Monroe. Vest je potrdila tudi Marilyn, ki pravi, da je z veseljem sprejela Clouzotovo ponudbo, pa čeprav ji režiser sploh ni hotel povedati besede o filmu ali njeni vlogi.

KAVBOJSKE IGRE MED SNEMANJEM KAVBOJKE

Kirk Douglas ni zaspal na lovorikah. Takoj po velikem uspehu »Spartaka« se je pričel pripravljati na nov film in sedaj že snema v Mehiki nekoliko nenavadno (tako pišejo) kavbojko »Posledji junak«. Ker snemajo film sredi puščave, Kirk ni mogel pripeljati s seboj svojih štirih otrok, toda kot navdušen oče si ne more kaj, da se ne bi v odmorih med snemanjem poigral s slučajnim gostom filmske ekipe, štiriletnim Miguelom Torresom

TAKO JE TO PRI FILMU...

Frizer znane italijanske igralke Eleonore Rossi Drago obupuje nad svojo klientko. V treh mesecih ji je namreč devetkrat moral spremeniti barvo las. Eleonora Rossi Drago je sicer po naravi kostanjeva, toda skoraj vsakih je snemala dva filma »Lov na golobe« (z Jacquesom Charrierom), v katerem je scenarij zahteval, da bo plavolaska, in »Lov na človeka« (z znanim italijanskim policijskim psom Doxom), v katerem je morala nastopiti kot rjavolaska. Sedaj pa snema film »Albion in Rodezamunda«, v katerem je rdečelaska. Toda med snemanjem tega novega filma je še dvakrat morala stopiti pred kamere z drugačno barvo las: nekaj posnetkov iz prejšnjih dveh se je namreč ponesrečilo in so jih morali posneti še enkrat. Če sedaj povemo, da ima Eleonora zelo rada svojo naravno barvo las in da nikdar noče nositi lasulje, potem lahko razumemo obup njenega frizerja.

Ljubljanski festival ima letos svojo točno določeno podobo: medtem ko nam je lani z vrsto ansamblov pokazal dosežke jugoslovanske baletne umetnosti, je letos na vrsti jugoslovanska moderna opera. Ta odločitev je izredno zanimiva, obenem pa odpira tudi vrsto problemov: hote ali nehote se človek pri tem spomni na Sterijino pozorje v Novem Sadu, ki že vrsto let z velikim uspehom predstavlja pojem za našo izvirno dramsko ustvarjalnost. Kako pa je z našim domačim sodobnim opernim repertoarjem? V vsej državi imamo deset oper (dramskih gledališč pa je okrog 70) in njihov operni repertoar se naslanja predvsem na tujo, klasično zakladnico. Domača dela so redkost, čeprav je čutiti prizadevanje tudi v tej sremi. Ljubljanski festival naj bi postal pobuda za večjo produktivnost — pobuda in reden pregled dosežkov, podobno kakor tudi Sterijino pozorje. Če bo operni festival uspel vsaki dve leti (izmenoma z baletom), bo to vsekakor že velik uspeh. Žal letos Ljubljanskemu festivalu še ni uspelo privabiti vseh najpomembnejših opernih gledališč, vendar pa je na repertoarju sedem domačih oper, od katerih vse sicer niso nove ali sodobne, še manj moderne, a že pojav prve partizanske opere (»Enainštirideseto« Mihovila Logarja v izvedbi sarajevske opere) kaže, da je tudi v tem pogledu mogoče priti naprej. Samo delo mora biti vztrajno in sistematično. Na sliki: Prizor iz Ekvinokcija. Marjana Kozine v izvedbi ljubljanske opere

S PARTIZANI

PISATELJ. Vladimira Nazora (1876—1949) ni treba posebej predstavljati. Kot pesnik se je pričel uveljavljati nekako v času naše moderne. Svoje napredno in domoljubno prepričanje pa je še posebej pokazal v zadnji vojni, ko je že skoraj sedemdesetleten in bolehen odšel konec leta 1942 v partizane, kjer je ostal do osvoboditve.

VSEBINA. Če bi kdo od dela »S partizani« Vladimira Nazora pričakoval izčrpno zgodovino narodnoosvobodilnega gibanja, bi bil seveda razočaran. Čeprav je bil ves čas sredi burnega dogajanja, vendarle pisatelj konkretne dogodke malo omenja, to se pravi, tudi če govori o njih, stori to mimogrede. Služijo mu v glavnem kot ozadje ajegovih razmišljanj.

Delo zajema razdobje od decembra 1942, ko je pisatelj pobegnil iz ustaškega Zagreba, do jeseni 1944, ko je prišel v že osvobojeni Split. Toda tudi to obdobje ni sistematično obdelano. Vrstijo se le krajši in daljši utrinki, včasih več zapovrstjo, včasih pa tudi z dolgimi časovnimi presledki, pač kolikor so okoliščine dopuščale in kolikor je pisatelj čutil potrebo, da jih zabeleži v svoj dnevnik. Razen odločnega obsojanja nasilja je za prve zapiske značilna tudi nekaka bojazen pred novim življenjem v partizanih, pred napori, ki jim morda pri svojih letih ne bo kos in pred izgubo vsega udobja, ki je postalo že nepogrešljiv del ustaljenih navad. Skozi vso to previdnost pa sije neka živa, iskriva radovednost, s katero pisatelj počasi odkriva te ljudi, njihove načrte in energijo. Rahla začetna zadržanost se hitro izgublja, v naporih za isti cilj se namreč mostovi med ljudmi kaj hitro gradijo. Viharni, dejavni časi so potegnili umetnika za seboj, pa tudi sam jih je sprejel vase. Kljub starosti je doživel svoj veliki čas, saj je bila njegova prisotnost tako potrebna in dobrodošla kot morda še nikoli.

PRIPOMBE. Nazorjev partizanski dnevnik kaže vse vrline umetnikovega pisanja. Čist, uglajen in jedrnat stil, izbrušen v dolgoletnem ustvarjanju. — Toda bolj kot to, pritegne bralca njegova prisrčnost v presojanju okolice in sebe kot tudi nekateri bežni, a vendarle čudoviti in z veliko ljubeznijo podani opisi ljudi in dogodkov.

PREVAJALEC. Cvetko Zagorski.
ZALOŽBA. Borec, Ljubljana.

M. C.

Odlomek za pokušino

Dan vseeno hitro mine.
Berem angleška in ameriška poročila, poročila TASS, SIBA in Reuterjeve novice pa domač partizanski tisk; poslušam radio. Rad bi čimprej ozdravel, da ne bi bil s svojimi telesnimi nadlogami v nadlego ljudem, ki delajo, in potrpežljivo sedim v svoji kar dovolj segreti sobi; kosim s tovarišem Titom; pogovarjam se z njim in zvem marsikaj, novo in staro; vse jasnejši mi je položaj, spoznavam okoliščine, boj, težave, ki nas čakajo.

Veliko bo dela, nevarnosti in trpljenja; končna zmaga bo naša. Pa čeprav bi se nam izneverila, vseeno ravnamo prav.

Sloves hrvaškega naroda nad vse! Ne smemo izginiti kot sužnji, strahopetci in lakaji, kot omahljivci.

Raje častno pasti!

Doslej sta naredila name največji vtis dva moža. Vem približno, od kod sta, toda ne vem jima ne imena, ne preteklosti.

Prvega sem spoznal tovariša Konspiratorja (Hrvat). Tih, molčečen, previden je vodil mene in Gorana od Dubrave pri Zagrebu do Bihaća. Njemu se imam zahvaliti, da sem srečno prehodil in zdrav prišel do cilja. Spotoma me je založil z boljšimi rokavicami, nogavicami in odejo in tudi z boljšo hrano od tiste, ki sem jo prinesel s seboj. Ko je izpolnil svojo nalogo do konca, je izginil. Prijateljsko sva se poljubila, toda zahvalo in priznanje je sprejel skoraj hladno.

O Titu (Hrvatu) ne bom rekel zdaj nobene. O njem se bo mnogo govorilo in pisalo; sojeno mu je, da vstopi v zgodovino našega naroda. »Tito! Tito! Tito!« je klic vseh mladih partizanov, kadar sedijo skupaj ali kadar gredo v boj. S tem imenom tudi v smrt.

Čudno je, kako se taki ljudje dejanja nenadoma pojavljajo, kjer in kadar je treba.

Z zaupanjem sem se predal rokam teh poiskrivnostnih Neznancev. In ni mi žal. Niti zdaj jih ne vprašam, kdo so, kakšna je njihova preteklost in odkod so.

Zaupam instinktu, ki me vodi.

INDIJSKI SLIKAR NEKDANJI SLUGA

Stik s sodobno indijsko umetnostjo bi lahko imenoval obisk pri indijskem slikarju K. H. ARI v Bombayu. Razmeroma majhen temnopolt mož, srednjih let v značilni beli indijski obleki me je sprejel z globokim spoštljivim poklonom, pri katerem je, po starem indijskem običaju, sklenil roke visoko na čelu roke v pozdrav. Mnogo sem slišal pripovedovati o njem med mojim bivanjem v Bombayu, ko sem se zanimal za razvoj indijske sodobne umetnosti. Zato mi je bil neposredni stik s tem zanimivim človekom in umetnikom v toliko večje zadovoljstvo.

Med ogledovanjem njegovih podob mi je pripovedoval o svoji trpki a zanimivi življenjski poti. Rojen je bil v veliki revščini in že kot otroka ga je razvnemalo risanje in slikanje. Kot takšen je prišel z dežele v veliko mesto Bombay in se lotil raznih priložnostnih del, med drugimi kot čistilec avtomobilov in sluga. Vendar je medtem nenehno slikal. Njegov svet so bili delavci in pristaniški nosači, dalje ljudje z dna, kot so postopači, berači in pocestnice, do katerih je gojil brez predsodkov polno razumevanje. Zato so njegova dela tudi v smislu svobodnega umetniškega izražanja pristopna in razumljiva vsakemu človeku; odtod tudi tolikšna popularnost njegovih podob pri vseh plasteh ljudstva.

Obdobje mitološkega in religioznega slikanja je zapustilo v njem nekakšen lahkoten odsev površinske sentimentalnosti. Z vso odločnostjo se je boril proti temu in zato često prehajal iz enega stila v drugi stil, kar so razodevale tudi podobe iz teh njegovih raznih obdobij. Slikar ni je namreč pokazal bogato zakladnico podob s svoje razvojne poti, na katero gleda še zdaj z nekakšno zanešeno pobožnostjo. Nenadoma je pričel na svojih platnih in papirjih spremljati obraz prirode, ljudi, cvetja na svoj lastni impresionistični način. Kmalu so sledile velike kompozicije, v katerih so številne figure slikane z velikim občutjem za gibanje in ritem. Vse variacije njegovega dela se zlivajo v enovitost, kar se ne odraža samo v tehniki kompozicije, ampak mnogo bolj v viziji dojemanja.

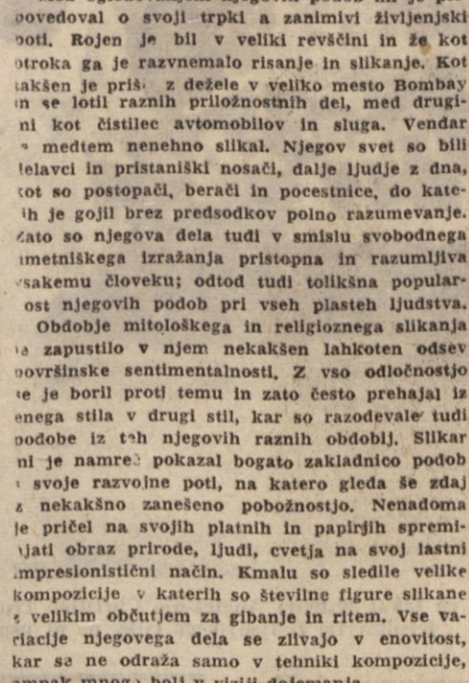
O slikarju ARI menijo domači kulturni krogi, da ni v Indiji umetnika, ki bi imel v sebi toliko občutenja za poezijo in igro barv. Prav v slikanju tihožitij je najbolj opaziti to občutje, ki ga podkrepljuje še magičnost ustvarjalnega aranžmaja.

V umetniškem ozračju kakršno vlada v Indiji, je njegovo delo vsega občudovanja vredno. Reven, kot so vsi indijski umetniki, je Ara edini, ki se preživlja s slikanjem. Vsi drugi slikarji se morajo zaposliti še drugod, če hočejo živeti. ARA je tudi ustanovitelj in vodja socialne ustanove »Društva progresivnih bombayskih umetnikov«. Društvo pomaga neznanim domačim umetnikom pri njihovem razvoju in uveljavljanju v javnosti. Za umetniške razstave v Bombayu, ki ima nad štiri milijone prebivalcev, je na razpolago samo ena galerija, ki pa je tako draga, da se je domač umetnik ne more poslužiti. Zato so člani društva uredili v svojih prostorih sicer skromen, a precej razsežen razstavni prostor, kjer indijski umetniki brezplačno prirejajo svoje razstave.

Prvič je ARA razstavljal leta 1936 in že takrat prejel za svoja dela priznanje z odlikovanjem srebrne medalje. Leta 1944 je prejel guvernersko nagrado mesta Bombaya, leta 1949 pa trofejo Združenja umetnikov Indije«. Izredno pozornost je vzbudil v francoskih umetniških krogih s svojimi deli na slikarski razstavi Unesca v Parizu. Zato so ga v domovini odlikovali z zlato medaljo in denarno nagrado.

Slikar K. H. ARA je prešel vse faze slikarskega izražanja od naturalizma k realizmu in od impresionizma k modernizmu. Njegova umetnost nikakor ni intelektualna, da bi skušal priti do upodobitvenega izraza na kak preračunljiv način, kot se to mnogokrat dogaja pri evropskih umetnikih. Četudi so vplivali na njegovo umetnost francoski impresionisti Pissarro, Monet in Renoir, katerih dela pozna iz knjižnih reprodukcij, dočim njihovih originalov doslej sploh še videl ni, je njegova umetnost povsem svojska in spontana, kot more biti v resnici samo pri samouku s tolikšnim talentom kot ga ima ta skromni a veliki indijski slikar.

EMIL FRELIH

INDIJSKI SLIKAR K. H. ARA PRI DELU

PRI FRICKERJU

Med sodobnimi angleškimi skladatelji je nedvomno eden najbolj znanih dr. Peter Racine Fricker. Spada v mlajšo generacijo skladateljev, sicer ne toliko po letih, kot po dosledni uporabi dvanajsttonske tehnike pri skladanju. Ob koncu prejšnjega in v začetku letošnjega leta je pri njem štiri mesece študiral mladi slovenski skladatelj Alojz Srebotnjak, o katerem se je dr. Fricker kar najpohvalneje izrazil:

»Alojz je eden od najbolj zanimivih in inteligentnih mladih skladateljev, ki jih poznam. Zelo je nadarjen in upam, da bomo nekaj njegovih del slišali tudi tukaj.«

Ko sem pozvonil na vratih hiše v londonskem predelu Finchley, mi je vrata odprl prijazen velikan, ki je bil vsaj za dve glavi višji od mene. Popeljal me je v prijetno sobo z vrati na vrt. Sodeč po klavirju, stereofonskem gramofonu in kopici plošč klasične glasbe je to bila njegova delovna soba.

Najprej mi je pokazal dve lepi, beli popolnoma enaki mačkici. Povedal je, da sta dvojčici in ju lahko ločijo samo po tem, ker ima ena levo oko modro, desno pa rjavo, druga pa ravno narobe.

Čeprav eden najboljših sodobnih angleških skladateljev, dr. Fricker v Jugoslaviji ni širše znan. Od njegovih del je bil izvajan le klavirski koncert v Zagrebu. Skladatelj je študiral v Londonu in bil nazadnje učenec lani tragično preminulega Mathiasa Seiberja. Rad komponira velika dela in je doslej napisal že tri simfonije. Prva od teh simfonij, ki je bila izvajana na vsakoletnem festivalu angleške glasbe v Chiltenhamu, je bila njegov veliki uspeh in so jo precej izvajali tudi v inozemstvu — ZDA, Nemčiji, Avstraliji.

»Kot vsi angleški skladatelji sem tudi jaz napisal oratorij,« je rekel dr. Fricker. »Traja eno uro in je napisan po neki 1200 let stari pesmi o poslednjem dnevu.«

Ko sem se začudil, da je kot podlago oratorija vzel tako staro pesem, je dejal, da ga v glavnem privlačijo srednjeveške teme in da ima mnogo njegovih del latinske in staroangleške tekste za podlago.

Pravkar piše novo opero, in sicer po naročilu Sadler's Wells Opere, ki bo izvajana prihodnje leto na festivalu v Coventryju. To bo zopet zgodovinska snov, ker zgodba obravnava zadnji vdor Normanov v Anglijo in bitko pri Hastingsu leta 1066.

»Važen mi je človeški odnos med angleškim kraljem in normanskim vojvodo, ki se medsebojno spoštujeta, čeprav sta nasprotnika.«

Skladatelj je na to temo mislil že kakih deset let, toda komponirati je začel šele pred enim. V Angliji imajo namreč samo dve stalni operni hiši, Covent Garden in Sadler's Wells, in se — po njegovih besedah — ne splača pisati opere, če človek nima že vnaprej zagotovljeno, da mu jo bodo izvajali. V zvezi s tem sem ga prosil, naj pove nekaj besed o položaju opere v Angliji in odnosu publike do te glasbene zvrsti.

»Publika ima rada opero, težava je le v tem, da ni nikogar, ki bi finansiral. Saj veste, da nobeno operno gledališče ne krije stroškov. Da pa zanimanje obstaja, pričata uspeha oper Wozzek in Peter Grimes. Skoraj vse predstave teh oper so bile razprodane, čeprav so to moderna dela in ne spadajo v železni repertoar. Interes torej je, samo denarja ni. Verjetno porabimo preveč denarja za rakete in atomske bombe,« je pristavil s smehljajem.

»Kakšen je vaš odnos do vplivov iz inozemstva?«

»Vedno sem bil zainteresiran za glasbene vplive izven Anglije. Ne da bi bil eksperimentalni komponist v modernem smislu, sem vedno poskušal razširjati svoje delovanje. Angleška tradicija je omejena in sem zato poskušal zajeti stvari od zunaj. Bil sem tudi sam v večini pomembnih dežel.«

Potem je skladatelj povedal, da je bil lani povabljen na kongres skladateljev v Dubrovniku, toda v zadnjem trenutku je nekaj prišlo vmes, tako da ni mogel odpotovati. Upa pa, da bo letos lahko popra-

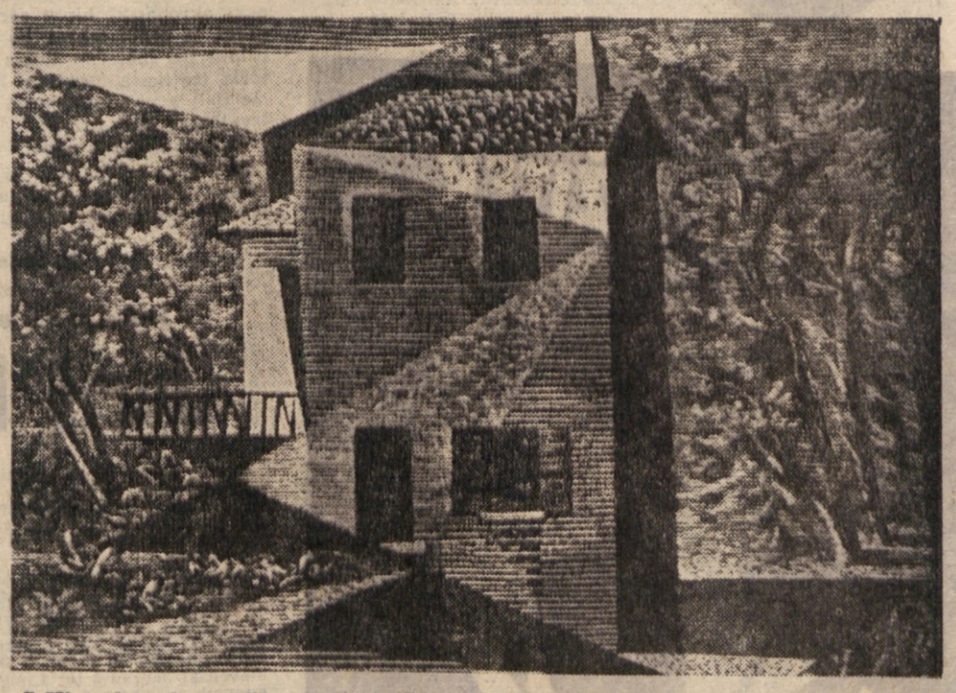
vil zamujeno in prišel na obisk v Jugoslavijo.

V nadaljevanju sem zvedel, da je dr. Frickerju v glasbenem smislu Nemčija najbližja. Tam ima tudi svojega založnika, znanega založnika moderne glasbe Schotta, pa tudi več njegovih del izvajajo v Nemčiji kot kjerkoli drugje. V Nemčiji je namreč zelo aktivno glasbeno življenje in tako se tudi več drugih mladih skladateljev naslanja na to deželo.

Dr. Fricker je tudi profesor na Royal College of Music in pa direktor Morley Collega. Na prvi šoli študirajo »profesionalni« glasbeniki, medtem ko imajo na Morley Collegu odrasli amaterji možnost uveljaviti svoje sposobnosti. Tradicija je že, da angleški skladatelji delajo z amaterji in je pred dr. Frickerjem bila cela vrsta znanih skladateljev na direktorskem mestu v Morley Collegu. Tam imajo svoje orkestre in zbore, kjer lahko sodeluje vsak, ki ima za to veselje.

Ob koncu razgovora sva izpraznila še steklenico piva in se poslovila z željo po svidenju v Jugoslaviji.

MARTIN ŽNIDERŠIČ

S IV. mednarodne grafične razstave v Ljubljani: Patocchi Aldo (Švica), Počitniški dom, 1960

mala kulturna kritika

Günther Kunert, vzhodnonemški lirik, piše o duhovnem položaju v svoji domovini: »Žal je postalo pri nas nemogoče povedati preprost stavek kakor ‚Zima je mrzla', ne da bi človeku očitali, da zanika tri druge bistvene letne čase in da ni spoznal moči, ki je sposobna spremeniti zimo v drugo poletje.«

Večina romanov iz DDR je žal temu tudi podobna!

*

Sezona tudi na mednarodnem trgu z umetninami! Pri Shothebyju v Londonu je dosegel portret Francisca Goye (1746—1828) »Vojvoda Wellington«, last vojvode von Leedsa, rekordno ceno 140.000 funtov. Kupec je bil ameriški privatnik Charles Wrightsman. V palači Galliera v Parizu so prodali Sisleyevo (1830—1899) »Spomladansko pokrajino pri Moretu« za 170.000 novih frankov, neko drugo, prav tako impresionistično sliko Paula Signaca (1863—1935) »Pristanišče St. Tropez« pa za 155 tisoč novih frankov.

Žal smo se ob dražbi portreta, na katerem je upodobljen Igor Strawinsky in ga je naslikal Amadeo Modigliani (cena: 135.000 novih frankov), spomnili na to, da je dobil ustvarjalec priznanje šele na dan, ko je smrt končala njegov obupni boj proti predsodkom in zlagani sramežljivosti.

*

V »Piccola scala« v Milanu so — po ponovni uprizoritvi v »Academia Musicale Chigiana«, ki pa je zbudila le malo pozornosti — zaigrali Cestijevo opero »Orontea«, ki je bila 300 let pozabljena. Dirigent je bil Bruno Bartoletti, režiser Luigi Squarzini, inscenator pa Fabrizio Clerici. Pozabljeno umetnino je spet odkril Vito Frazzi.

Vse, kar se je doslej vedelo o Cesti, je bilo to, da je skomponiral opero »Zlato jabolko«, ki so jo igrali leta 1665 ob poroki avstrijske Margarete s španskim infantom. Zdaj vemo, da je za majhne (šolske) orkestre, ki nimajo lastnega zbora, odkrit »nov« skladatelj. Spomnimo se torej Cestija.

*

Neki ameriški restavrator slik, ki hoče ostati anonimen, je kupil leta 1932 za majhen denar sliko, ki so jo zdaj identificirali strokovnjaki kot delo Leonarda da Vincija.

Gre lahko samo za »Podobo Ameriga Vespuccia«, ki je izginila in ki so jo v poznejših letih preslikali s »Portretom Florentinca«.

*

Neko sodišče je kaznovalo belgijskega pisatelja Thea de Nassena, ki živi v Parizu, z globo 2000 belgijskih frankov, ker je zagrešil literarno tatvino: Iz romana Françoise Saganove »Un certain sourire« (Tisti njen nasmeh) je namreč prevzel nekaj delov.

V pogovorih z Eckermannom je šel Goethe smehljaje prek dejstva, da je Stendhal prepisal cele dele iz »Italijanskega potovanja«. Toda Françoise pač ni Johann Wolfgang.

ZRAČNI BALET

V nedeljo doslej največji letalski miting v Ljubljani — Sodelovalo bo 150 helikopterjev, reaktivcev, motornih in jadralnih letal ter 110 padalcev

Jugoslovansko vojno letalstvo in Letalska zveza sta v počastitev praznovanja 20-letnice vstaje pripravila dva velika letalska mitinga. Prvi bo to nedeljo v Ljubljani, drugi pa naslednjo v Zagrebu. Prireditelja bosta sicer prikazala le delček svojih sil, vendar bo navzlic temu na tej prireditvi marsikateremu gledalcu zastal dih.

Priprave za miting so v največjem razmahu in oni dan, ko nas je pot pripeljala na letališče v Lescah, se je sonce pripravljalo, da se bo potopilo za Triglav. Dan se je nagibal h kraju, toda na letališču je bilo še vedno živahno kot v panju. In kako ne bi bilo, ko pa se je v Alpskem letalskem centru v Lescah zbrala majhna armada pilotov, jadralcev, mehanikov, radiotelegrafistov, meteorologov in drugih strokovnjakov, ki imajo od jutra do večera polne roke dela okrog pisane jate letal. Priprave za največji povojni letalski miting ne samo v Sloveniji, ampak sploh v državi, zahtevajo resnih in sistematičnih priprav.

In ko je starter utrujen odložil startni zastavici, je šele prišel čas, da smo lahko povabili na turško kavico in na kramljanje junaka zračnih višav, našega najboljšega akrobatskega pilota, simpatičnega Pajo Crnjanskega, ki je šef civilnega dela nedeljskega letalskega mitinga in sploh gonilna sila letalske prireditve v Ljubljani. Le kdo drug bi nam lahko dal izvirne podatke iz prve roke, če ne on.

— Star?

■ Nisem star, imam šele 45 let.

— Koliko časa že frčite po zraku?

■ Od leta 1933. Najprej kot jadralec, od 1937. leta pa kot motorni pilot. Štiridesetega leta sem zašel med profesionalce. Bil sem preizkuševalni pilot v tovarni letal »Utva« v Pančevu.

— Med vojno?

■ Poletel sem v obrambo Beograda in nad Paračinom sestrelil nemškega izvidnika, potem pa sem pristal v ujetništvu.

— In zdaj?

■ Zdaj sem šef inšpektorata za tehnično službo in službo letenja pri Letalski zvezi Jugoslavije.

— Ste že bili kdaj v Sloveniji?

■ Na vseh letalskih mitingih od Ribnice preko Ljubljane do Lesc in Slovenjega Gradca do Maribora.

— Obljubljajo, da bo nedeljski miting doslej največja letalska prireditev v Ljubljani?

■ To drži. Po številu sodelujočih letal, pilotov in padalcev bo ta letalski nastop doslej najbolj množičen v državi.

— Koliko časa bo trajal miting?

■ V petnajstih točkah bodo letala v zraku natanko uro in dvajset minut.

— Posebnost prireditve?

■ Miting ne bo na ljubljanskem letališču, ampak nad njim. Ker ni prostora, bodo letala za posamezne točke mitinga poletela iz Lesc in Cerkelj. Na letališču bodo pristali samo helikopterji in jadralna letala.

— In kaj bomo videli?

■ Najprej pozdravni defile, v katerem bo dvajset letal v zraku napisalo TITO, potem bo skupinski polet 12 jadralnih letal in še visoko sposobnih jadralnih letal Orel, Meteor in Košava, ki bodo pokazali nekaj elementov akrobatskega letenja. Dvema jadralnima letaloma »Mački« in »KB-J-14«, ki bosta izvajali drzne akrobacije — v njiju bosta jadralca Dolinar in državni prvak Mrak, bodo sledili padalci s skupinskimi skoki v odrejen cilj. S skoki z zadržkom iz višine 2000 metrov (padalo se bo odprlo na 800 metrov) in z akrobatskimi skoki v prostem padcu. Civilni del mitinga bodo zaključili modelarji in prav nazadnje prototipni izdelki hrvaškega letalskega centra in ljubljanskega letalskega inštituta »Branko Ivanuš« z avioni domače proizvodnje. Med njimi bodo tudi turistična letala KB-11 in KB-6, ki užívajo med strokovnjaki silne simpatije.

— Bodo sodelovale tudi ženske?

■ Seveda. Pet jih bo, štiri padalke in ena jadralka. Med padalkami bo tudi svetovna rekorderka v skoku na cilj, Mariborčanka Erika Fras, edina predstavnica jadralk pa bo državna rekorderka Sonja Pipan iz Celja.

— Atraktivne točke mitinga?

■ Vsa letalska prireditev bo ena sama atrakcija. Posebno zanimiv pa bo tudi masovni nastop letalcev jugoslovanskega vojnega letalstva. Za marsikoga bo velik dogodek prelet dveh reaktivcev, ki bosta prebila zvočni zid.

Vsekakor, višek prireditve bo nastop četverke reaktivcev, ki bodo z 900 kilometri na uro s krilom ob krilu zaplesali zračni balet v najdrznejših akrobatskih likih. Zanimiva posebnost bo tudi kombiniran zračni napad. 36 vojaških reaktivnih letal bo napadlo na letališču zamišljeno sovražno utrdbo in jo zasulo s strojniškim ognjem, bombami in raketnimi izstrelki. Po napadu bo odskočilo iz devetih transportnih letal 80 padalcev, katerim bo 8 helikopterjev pripeljalo strelivo in težko orožje.

— In vi, kdaj boste nastopili vi s svojimi akrobacijami?

■ Tokrat ne bom sodeloval, ker v programu niso točke posameznikov. Po dolgem času bom letalski miting nadzoroval s kontrolnega stolpa.

— Koliko letal in padalcev bo po vsem tem, kar ste povedali, sodelovalo?

■ 42 reaktivcev, 81 motornih letal, 8 helikopterjev, 17 jadralnih letal in 108 padalcev.

— Razen teh atrakcij pripravljate še kakšno posebno presenečenje?

■ Padalci, ki zdaj trenirajo v Cerkljah, pripravljajo drzno zračno akrobacijo, ki je pa ne želimo obelodaniti, dokler povsem ne uspe. Državni rekorder v jadralnem letenju Jože Mrak pa bo poskusil napraviti neki akrobatski lik v aero zapregi, se pravi takrat, ko bo še pripet na motorno letalo. Obe točki (če bosta uspeli in ju bomo dali v program) bosta prvič izvajani v naši državi.

— Vaše posebne želje?

■ Mnogo gledalcev in lepo vreme. Kvaliteta programa je namreč precej odvisna tudi od vremena.

E. Hrausky

Pajo Crnjanski pred svojim akrobatskim letalom »Bücker«, s katerim je nič kolikokrat jemal sapo na letalskih mitingih

Fath išče sovozača

Ni še dolgo tega, kar so časniki pisali o nesreči lanskih motociklističnih prvakov v vožnji s prikolicami, zahodnih Nemcih Fathu in Wohlgemuthu, ki sta hudo padla v Nürburgringu. Sovozač Wohlgemuth je tedaj pri priči obležal mrtev, Fatha pa so poškodovanega prepeljali v bolnišnico, kjer so mu z vrsto operacij rešili življenje in tudi nogi, za kateri je bilo malo upanja.

Sedaj se je Fathovo ime znova pojavilo v tisku. Obtožujejo ga nehumanosti, lova za denarjem in kdo ve česa še. In vzrok: mož je — še zmeraj priklenjen na bolniško posteljo — rekel jasno in glasno, da se bo po okrevanju vrnil na dirkalno stezo, zaradi česar seveda išče novega sovozača. »To mora biti prav tako dober in zanesljiv fant, kakršen je bil Wohlgemuth,« je izjavil.

Na prvi pogled je »izzivanje smrti«, s kakršnim se ukvarja Fath, res preveliko, še posebe če upoštevamo, da je poročen in oče srčkane hčerkice, na drugi strani pa je poklic profesionalnega dirkača pač tak, da terja take ljudi. In prav zato so tudi ljudje, ki vsega tega Fathu ne očitajo preveč. Pravijo, da so on in mnogi drugi pač zapisani stezi in motorjem z »dušo in telesom« in da jim pri tem prav gotovo ne gre za denar, saj bi v normalnih poklicih lahko nemara zaslužili še več ...

Še četrti – z rekordom?

Vsaka velika športna prireditev ima svojo zgodovino. V vseh več ko 50 letih francoskega kolesarskega »Toura« pa se je zgodilo le trikrat, da bi kasnejši zmagovalec dobil že prvo etapo in nato prekolesaril v rumeni majici ves preostali del poti, nazadnje pa tudi ostal prvak. Tako slavje je pač sojeno le resničnemu šampionu in je doslej uspelo Italijanu Bottacchiji leta 1924, Luksemburžanu Frantzu štiri leta kasneje in Belgijcu Maesu leta 1935. Zanimivo je, da ima glavni letošnji favorit Francoz Anquetil možnost ponoviti tako slavje. Rumeno majico je namreč oblekel že po prvi etapi (seveda na kronometer!), na njem pa je sedaj tudi, da jo ohrani do končnega cilja ...

Nesrečna Christine

Kdo ve, koliko športnikov se loteva svoje zvrsti z željo, da bi nekoč postali prvi na svetu. Brž čas vsi vendarle niso tako optimistični. Značilno pa je, da so mnogi, ki so si kdaj postavili tak cilj, naposled uspeli. Seveda pa pot tudi zanje ni bila lahka ...

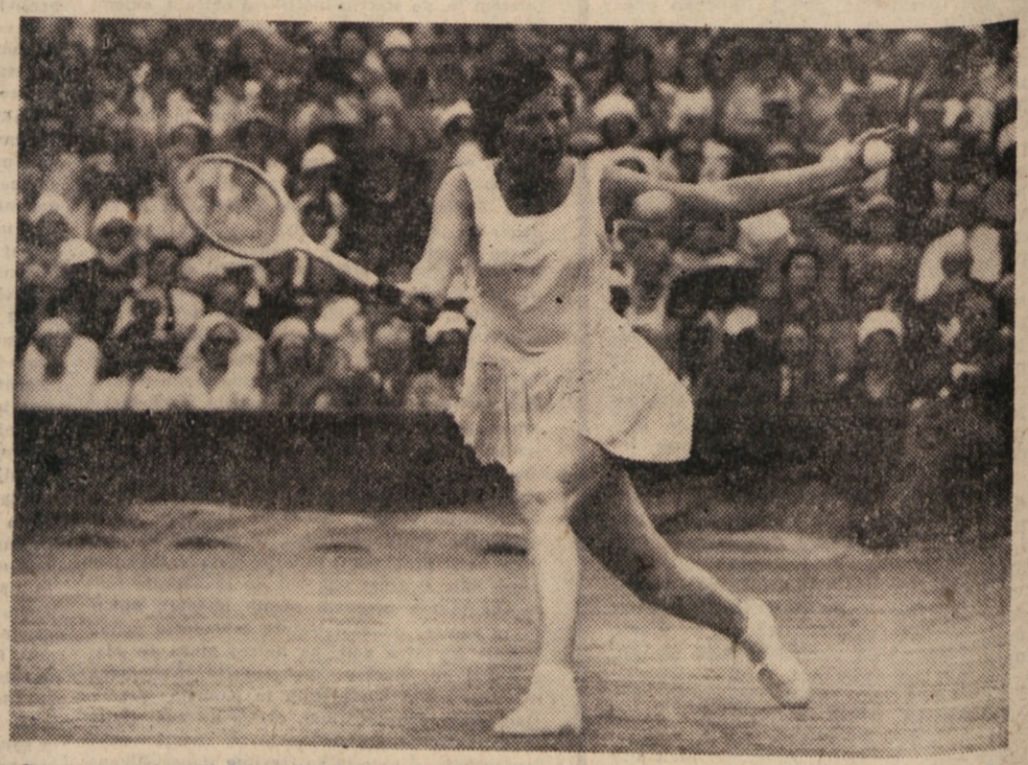
Dosti bi o tem — zlasti po najnovejši wimbledonski izkušnji — lahko povedala 20-letna angleška teniška igralka Christine Truman. Kot zelo velikemu in čvrstemu dekletu, so ji športni učitelji že zgodaj napovedovali blestečo karlero. In odkar se je z 8 leti posvetila tenisu, je njena pot zares šla strmo navzgor. Z 12 leti je zmagala na prvem turnirju, petnajstletna je prvič igrala v angleški reprezentanci, z 18 leti pa je bila že mednarodna prvakinja Francije, Italije in Švice. V Wimbledonu — največjem teniškem turnirju sveta, kjer pa bi se ji lahko izpolnila želja postati št. 1 v svetovnem tenisu, pa le ni uspevala.

Bile so zmage, a bili so tudi porazi. Njeni starši, brata in tri sestre so vsako leto znova stiskali pesti zanjo — skupaj z 20.000 obiskovalci in milijoni Angležev ob televizijskih sprejemnikih. Pa se je vendarle vedno nekje zataknilo. Enkrat ji je preprečila pot na vrh fenomenalna črnka Gibson, pa Mehičanka Ramirez in seveda Brazilka Bueno, šampionka obeh zadnjih let.

Ko pa je slednja letos zaradi bolezni morala odpovedati udeležbo, je za Trumanovo na mah angleškega tenisa, ki se je že pred leti plasirala v wimbledonski finale.

Seveda pa je treba takoj dodati, da je Christine izgubila finalno srečanje povsem po nesreči. Ko je nasprotnico namreč že povsem nadigrala (dobila je prvi niz 6:4 in v drugem že imela žoge za 5:3!) in tako bila tik pred zasluženo zmago, je namreč tako nerodno padla, da si je poškodovala nogo. Šepaje je odigrala dvoboj sicer do konca, kdaj pa kdaj kljub poškodbi tudi stekla, toda udarec usode ji je načel tudi hladnokrvnost, kar je prišlo še posebej do izraza v odločilnih trenutkih tretjega niza, ki ga je Christine izgubila 5:7.

In tako Trumanovi preostaja samo tolažba, da bo kdaj prihodnjič več sreče. Pri dvajsetih letih tudi upravičeno upa ...

Smola pa taka: 20-letna Angležinja Christine Truman je bila v soboto v Wimbledonu pred izpolnitvijo življenjskega cilja, pa ni uspela ...

kratko toda novo

Letošnja kolesarska vožnja po Švici je spet — kakor pravzaprav vsako leto tam in povsod drugod, kjer so te prireditve tesno povezane s komercialnimi interesi prirediteljev — dvignila vik in krik med tistimi opazovalci, ki vidijo v športu dandanašnjih dni še zmeraj tekmovanja amaterjev iz ljubezni in veselja do te športne zvrsti. Gre namreč za to, da je med dirkači zdaj pa zdaj švignil pred radovedneži vozač, ki je bil ves obložen z reklamnimi gesli in snubljenji za uživanje alkoholnih pijač. Čudno zmešan pojav, da mora športnik, za katerega je alkohol strup in draž, ki ga neizprosno vodi v pogubo, nositi na plečih reklamo za tiste, ki naj ga uživajo. Vse zaradi čedalje večjih materialnih bremen za take aranžmaje ...

*

Med zadnjimi državami v Zahodni Evropi bodo za prihodnjo sezono uvedli športno stavo tudi na Portugalskem. Polovico dohodkov iz nje bodo porabili v javne zdravstvene namene, ostali izkupiček pa je določen kot prispevek za realizacijo raznih športnih projektov.

*

Na Madžarskem so v podeželskem mestu Debrecinu odkrili mladega in mnogo obetajočega nogometaša, ki se piše — natanko tako kakor oni veliki — Puskas. Zdaj so ga doma že nekajkrat uporabili na težjih tekmah in vse kaže, da pojde kmalu na pot v boljši klub in za boljšim zaslužkom. Ne samo zaradi priimka!

*

Znanega sovjetskega nogometaša Ponedeljnika so po neprijetnem porazu z reprezentanco Poljske in pred izločilno tekmo za Čile s Turčijo nujno spet poklicali v Moskvo, od koder jo je svoj čas svojevoljno pobral v Rostov. Šef trener Kačalin je dobil migljaj, naj zatisne eno oko in naj moža vključi v elitno enajstorico. Kakor zdaj vemo, so ruski nogometaši že uspešno prebredili dve kvalifikacijski oviri in jim po sedanjem ne manjka več mnogo, pa bodo imeli potne liste za Južno Ameriko v žepu. S štirimi točkami v dobro vodijo pred Turčijo in Norveško.

KLICAJ TEDNA

Pravzaprav vse premalokrat poudarjamo, kako imenitno sredstvo za medsebojno spoznavanje in sodelovanje med narodi je pravzaprav šport. Veseli in ponosni pa smo lahko, da so tudi naši športniki pravi ambasadorji iskrene jugoslovanske želje po prijateljstvu z vsemi narodi sveta. To potrjujejo mnoga gostovanja naših tekmovalcev in ekip v tujini pa tudi obiski tujih športnikov pri nas. Skorajda je ni dežele na zemljevidu, s katero naši športniki še ne bi bili navezali stikov. V množici teh najrazličnejših povezav pa smo lahko še posebej zadovoljni, da je čedalje tesnejše tudi športno sodelovanje med balkanskimi narodi z izjemo Albanije, kar se zlasti kaže z razširitvijo in zmeraj večjim pomenom balkanskih iger. Medtem ko so bile še pred leti balkanske igre monopol atletov, so zdaj postala tradicionalna srečanja balkanskih športnikov tudi v drugih zvrsteh. Prav v teh dneh so se najboljši balkanski rokoborci zbrali v Skopju, teniški igralci pa v Zagrebu. Le tako naprej ...

SODELOVANJE

Bralci in poslušalci napovedujejo 1, 0, 2

Juriš Kranjčanov

Tudi z našim tradicionalnim napovedovanjem nogometnih rezultatov smo v enotedenskem zaostanku. Zatorej moramo najprej postreči z rezultati kola od prejšnje nedelje.

Splošnemu uspešnemu napovedovanju tedaj so se priključili tudi zastopniki slovenskih listov in se plasirali takole: **Glas in TT 9, Dolenjski list in RTV Ljubljana 8, Celjski tednik in Polet 7, Delo in Slovenski Jadran 6 ter Ljubljanski dnevnik in Večer 5.** Po tem kolu je obdržal vodstvo v generalnem plasmaju Dolenjski list — s 5 zadetki naskoka pred zasledovalci, tedensko nagrado pa je dobil — z enakim številom točk kot zastopnik Glasa — »igralec« TT Vlado **Strahovnik.**

Napovedi za naslednje kolo v zadnji številki žal nismo mogli objaviti, lahko pa povemo, da so posamezne liste zastopali naslednji:

1. Celjski tednik — Gizela **Ribič** (19), uslužbenka iz Celja, se navdušuje za Dinamo.

2. Delo — Igor **Belič** (22), študent iz Ljubljane, pristaš Hajduka.

3. Dolenjski list — Pavel **Uhl** (21), študent iz Novega mesta, navijač Vardarja.

4. Glas — Borut **Mencinger** (19), študent iz Tržiča, nima nogomtnega izbranca.

5. Ljubljanski dnevnik — Jože **Zunič** (24), šofer iz Ljubljane, privrženec Dinama.

6. Polet — Jure **Kuret** (18), dijak TSS iz Ljubljane, se navdušuje za lep nogomet.

7. RTV Ljubljana — Dušan **Petrovič** (30), novinar iz Ljubljane, nima izbranca.

8. Slovenski Jadran — Tončka **Ventin,** uslužbenka iz Kopra, drži »palce« za Crveno zvezdo.

9. TT — Dana **Pitamic** (33), uslužbenka iz Ljubljane, nima izbranca med nogometnimi klubi.

10. Večer — Franc **Jauk** (18), dijak iz Maribora, se navdušuje Maribor in Hajduka.

Šesterek zadetkov pa je ta teden skrojil tak vrstni red: **Glas 8, Polet, RTV Ljubljana in »TT« 7, Delo, Ljubljanski dnevnik in Večer 6, Celjski tednik in Dolejski list 4 ter Slovenski Jadran 3.** Tedenski nagrajenec je postal zastopnik Glasa Borut **Mencinger,** v splošni razvrstitvi pa so se tekmeci znova precej približali drug drugemu.

Podrobno: **Dolenjski list 143, Glas 142, Celjski tednik 138, Večer 135, Polet in RTV Ljubljana 132, Delo in Ljubljanski dnevnik 131, TT 122 ter Slovenski Jadran 110 zadetkov.**

Napovedi za prihodnje kolo pa so take:

1. Celjski tednik — Emil **Petek** (30), poslovodja iz Celja, nekdanji igralec hokeja na ledu, navija za Kladivarja in Crv. zvezdo.

2. Delo — Andrej **Berčič** (23), študent iz Ljubljane, pristaš Hajduka.

3. Dolenjski list — Stanka **Doki** (26), uslužbenka iz Novega mesta, odbojkarica, med nogometnimi klubi nima izbranca.

4. Glas — Edvard **Ocepek** (18), dijak iz Kranja, kanuist, navijač Dinama.

5. Ljubljanski dnevnik — Karl **Ozebek** (54), uslužbenec iz Ljubljane, se navdušuje za Hajduka.

6. Polet — Jože **Jereb** (33), uslužbenec iz Kranja, drži »pesti« za Hajduka.

7. RTV Ljubljana — Jaka **Zidaršič** (39), uslužbenec iz Ljubljane, vsestranski športnik, vnet za Partizana.

8. Slovenski Jadran — Vlado **Medveščck,** uslužbenec iz Kopra, se navdušuje za nogomet in šah, med ligaši pa za Hajduka.

9. Večer — Ivan **Gojkovič** (56), mehanik iz Maribora, bivši nogometaš, se ogreva za Maribor.

10. TT — Drago **Kačar** (55), avtomehanik - šofer iz Ljubljane, pristaš Crv. zvezde.

1.	**Beograd : Radnički (O)**	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
2.	**BAŠK : Čukarički**	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2
3.	**TUSK : Hajduk**	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1
4.	**Vojvodovački : Naša krila**	1	1	1	1	0	0	1	2	1	1
5.	**Trnje : Borac**	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0
6.	**Samobor : Metalac**	2	2	2	2	1	2	0	2	2	1
7.	**Jedinstvo : Tekstilac**	1	1	1	0	0	0	2	0	1	1
8.	**Radnik : BAK**	2	2	0	2	2	2	1	0	2	0
9.	**Dinamo : Hajduk**	1	0	1	0	1	1	1	1	1	2
10.	**Radnički (NS) : Banat**	1	1	2	1	1	0	1	1	1	1
11.	**Partizan : Bosna**	2	1	0	1	1	2	1	1	2	1
12.	**Famos : Igman**	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1
13.	**Vratnik : Bratstvo**	1	1	0	0	0	2	1	2	1	1
14.	**Zvijezda : OTJ**	1	1	1	1	2	0	1	1	0	1
15.	**Subotica : Rusanda**	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Nenavadna veslaška nesreča

Na nedavni veliki mednarodni veslaški regati v Zürichu je prišlo do kaj nenavadne nesreče. Zgodilo se je med preizkušnjo osmercev, v kateri so nastopili Nemci, Američani, Italijani in Švicarji. Italijanski osmerec kluba Canottieri Falck Dongo je pri 1200 m začel s finišem, ko so se njegovemu veslaču Bosatti zlomile vilice, tako da ga je veslo krepko udarilo in je nezavesten omahnil — v vodo. Še prej kot presenečeni tovariši je reagiral krmar zürißkega osmerca Nyffeler, ki se je pognal za Italijanom in ga s pomočjo ostalih spravil nazaj v čoln. Tako je preprečil tragično nesrečo. Italijanski osmerec seveda ni nadaljeval vožnje, zanimivo pa je, da so Švicarji tudi brez krmarja priveslali na cilj, vendar pa njihov plasma ni obveljal, ker so jih sodniki že prej diskvalificirali.

najboljšemu - plaketo branka ziherla

Lovoriki Cerarju in Brodniku

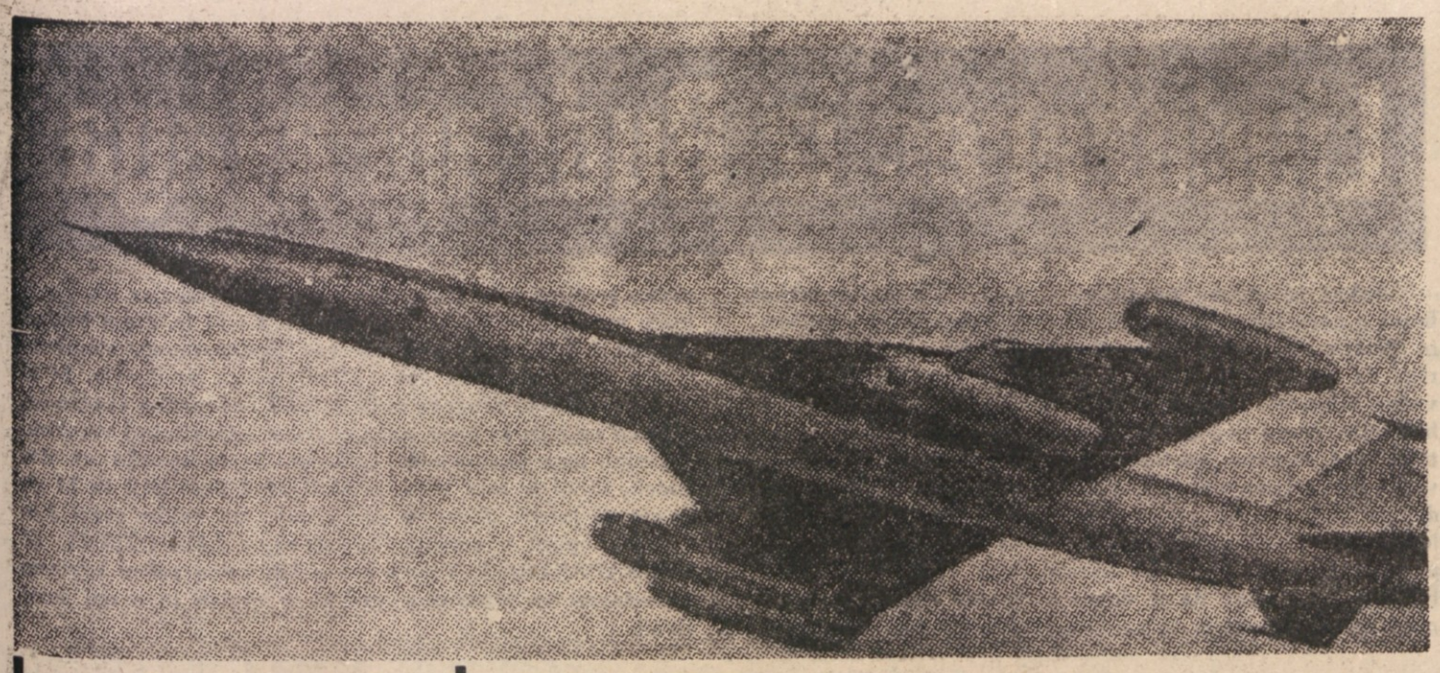
S tedenskimi točkami TT najboljšim slovenskim športnikom smo v enotedenskem zaostanku. Mira Cerarja, ki je v Bjelovaru premočno obranil naslov državnega prvaka v vajah na orodju, lahko tako šele tokrat — za nazaj — proglasimo za štev. 1 v Sloveniji. Vrstni red v predpreteklem tednu:

1. CERAR (Narodni dom) — telovadba 26, 2. GROM (Ljubljana) — kegljanje 16, 3. POGAČNIKOVA (Narodni dom) — telovadba 14, 4. GRMOVŠEK (Branik) — tenis 6, 5.—6. PINTAR (Kranj) — avtomoto in BAJC (Odred) — kolesarstvo 5, 7.—9 DANEU (Olympia) — košarka, ŠLIBAR (Jesenice) — kegljanje in PRUSNIKOVA (Narodni dom) — telovadba 3, 10.—12. ŠROT (Celje) — telovadba, GABROVŠEK (Ljubljana) — dviganje uteži in VRHOVSEK (Neptun) — plavanje po 2, 13.—15. URBANČIČEVA (Kladivar) — atletika, DEČMAN (Ljubljana) — dviganje uteži in ŽIROVNIK (Rog) — kolesarstvo po 1 točka.

Ta teden pa se je najbolj izkazal celjski deseterobojec inž. Brodnik z novim državnim rekordom v tej najzahtevnejši atletski disciplini, kar mu je tudi zasluženo navrglo najvišje mesto pred drugimi, ki so se tokrat tudi zelo izkazali:

1. BRODNIK (Kladivar) — atletika 27, 2.—3. KOLNIK (Kladivar) — atletika in CERAR (Narodni dom) — telovadba 13, 4. ŠEBENIK (Rog) — kolesarstvo 11, 5. DANEU (Olympia) — košarka 10, 6.—8. PINTAR (Kranj) — motociklizem, VRHOVŠEK (Neptun) — plavanje in STEPANČIČ (Koper) — motociklizem po 4, 9. ARNEJČIČ (Maribor) — nogomet 3 in 10. TROJAR (Narodni dom) — telovadba 1 točko.

ŽE NEKAJ ČASA PRIHAJAJO Z VZHODA POROČILA, DA SO VIDELI NAD MOSKVO VELIKO BOMBNO LETALO S TAKO IMENOVANIM DELTA-KRILOM IN ŠTIRIMI REAKCIJSKIMI MOTORJI, KI NAJ BI DOSEGLO SKORAJ DVOJNO ZVOČNO HITROST IN BI IMELO IZREDNO VELIK DOSEG. MENIJO, DA JE TO LETALO, S KAKRŠNIM SO V SOVJETSKI ZVEZI POSTAVILI NEKAJ MEDNARODNO PRIZNANIH SVETOVNIH REKORDOV, KI SO JIH OBJAVILI LANI.

●

Obeta se nov električni generator, ki si je že pridobil svoje ime MHD (MagnetoHidroDinamika) generator in se od današnjih generatorjev razlikuje po bistveni poenostavitvi, da ne potrebuje nobenih vrtljivih strojnih elementov in da proizvaja kilovate neposredno z izgorevanjem poceni goriv (premoga, nafte, plina). Poenostavitev pomeni seveda hkrati pocenitev toka. V bistvu dela MHD kot stari dinamo. Če premikaš električni prevodnik v magnetnem polju, bo polje »iztisnilo« elektrone (ki pomenijo tok) iz prevodnika v omrežje. Različen je le prevodnik sam, ker pri MHD ni več kletka iz žic, marveč curek plina. Ta plin prihaja naravnost iz kurišča in se obnaša kot prevodnik, če je le dovolj segret — na približno 2800 stopinj Celzija. Ta temperatura atome tako zrahlja, da se elektroni sprostijo in se lahko premikajo. V MHD generatorju teče curek tako ioniziranega plina med dvema magnetnima poloma, magnetno polje proste elektrone zbira na eni strani, kontakti pa jih tam »srkajo« nase in pošiljajo naprej v električno omrežje. Tako nastali tok pa je enosmeren in ga moramo pretvoriti v izmeničen. Vse je na videz zelo preprosto, vendar je tu skrit tudi problem — namreč, kako dobiti temperaturo 2800 stopinj. Pri poskusih so si pomagali z izgorevanjem v zraku, obogatenem s kisikom. To sicer še ni vse, vprašanje je še, kako izdelati generator, ki bo dlje časa obratoval pri tej temperaturi. Vendar problem nikakor ne moremo imeti za nerešljiv in zato lahko že z upanjem pričakujemo nove MHD generatorje, ki bodo za 25 do 40 odstotkov učinkovitejši kot generatorji s parnimi turbinami.

●

SATELITI GREB (NA VRHU), INJUN (V SREDI) IN TRANSIT IV-A (SPODAJ) PRED IZSTRELITVIJO Z RAKETO THOR-ABLE-STAR NA POT OKOLI ZEMLJE. VSI TRIJE SATELITI POTUJEJO PO SKORAJ ISTI POTI IN TEHTAJO Z ZADNJO STOPNJO RAKETE VRED 750 KILOGRAMOV. GLAVNI IZMED NJIH JE TRANSIT IV-A, KI TEHTA 79.5 KILOGRAMA IN VSEBUJE MAJHNO JEDRSKO BATERIJO, S ČIMER NAJ BI SE DOKOPALI DO REŠITVE PROBLEMOV V ZVEZI Z RAKETAMI NA JEDRSKA GORIVA. GREB JE 23 KILOGRAMOV TEŽKA KROGLA, KI VSEBUJE INSTRUMENTE ZA MERJENJE KOZMIČNIH ŽARKOV, INJUN PA 18 KILOGRAMOV TEŽAK VALJ Z NAPRAVAMI ZA UGOTAVLJANJE RAZNIH VRST SEVANJA IN OPAZOVANJE POLARNEGA SIJA.

iz znanosti in tehnike nam poročajo

KOVINE - NAŠA VSAKDANJOST

6. BRONI IN MEDI

Poglavje zase so broni. Prvotno so pod bronom razumeli zgolj zlitino bakra in kositra. Površnost in špekulacijski nameni trgovske mreže pa so poskrbeli, da so dali vzdevek bron tudi bakrovim zlitinam z aluminijem in silicijem, torej zlitinam, ki ne vsebujejo nti trohice kositra. Ker se je to napačno uporabljano ime že tako udomačilo, bomo rekli, da so broni vse tiste zlitine, ki vsebujejo vsaj 78 odstotkov bakra.

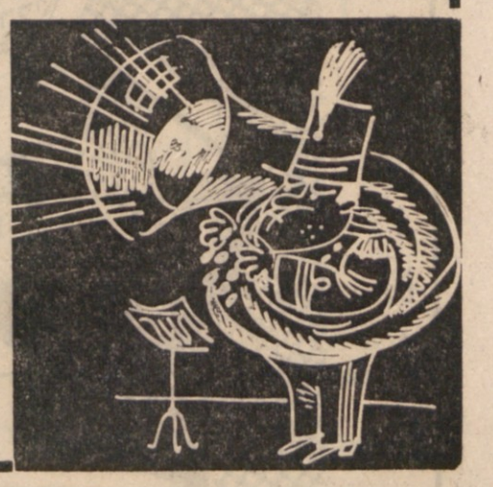
Vsekakor pa se spodobi, da kot prvo omenimo zlitino, ki ji gre zgodovinsko prvenstvo. To je kositrov bron, ki vsebuje 6 do 20 odstotkov kositra. Če temu bronu med vlivanjem odvzamemo kisik z dodajanjem fosfornega balkra (to je zlitina bakra z 10 do 15 odstotkov fosfora), dobimo fosforni bron z odličnimi mehanskimi lastnostmi in odpornostjo proti delovanju morske vode. To zlitino uporabljamo pri izdelavi zelo obremenjenih delov, kot so zobniki, ladijski vijaki, vzmeti, noži stiskalnih naprav in teles črpalk. Iz kositrovega brona so v prejšnjih stoletjih izdelovali topove in so mu zato tudi rekli topovska litina.

Vsakdanjost pa si je težko zamisliti brez tako važnih bronov, kot je aluminijev in svinčev bron. Aluminijev bron je zlitina bakra s 4 do 13 odstotki aluminija in včasih s primesmi še nekaterih prvin. Je zlatorumene barve in rabi v arhitekturi za okras, v strojništvu pa pri mnogih predmetih. Naj omenimo nekaj primerov: kondenzacijske cevi, razni fitingi, kot nadomestki za jekla (kjer zahtevamo nemagnetne lastnosti), za vložke sedežev, na ventilih, za zobnike v menjalnikih, v stiskalnih napravah in podobno.

V zadnjem času pa se vse bolj uveljavlja svinčev bron. Velike hitrosti in pritiski, ki nastopajo pri turbinah hidrocentral ali letal, skušajo iztisniti mazivo s površine ležaja. Primes svinca k bronu pa prevzame vlogo mazanja, a baker nastalo toploto hitro odvaja. Zato uporabljamo inačice svinčevega brona kot ležajne kovine.

Razen teh bronov se srečujemo še z manganovim (manganin za električne upore) ter silicijevim in kadmijevim za močno obremenjene telefonske žice ter z loti (baker + cink + srebro + kositer + svinec v različnih razmerjih), ki rabijo pri spajkanju.

Ko govorimo o bronih, ne smemo prezreti medi, manjvredne sorodnike brona (manjvredni samo glede na odstotek bakra in ne po vlogi). Glavna primes bakra pri medeh je cink. Količina cinka se spreminja in je po potrebi in namenu večja od 30 in manjša od 40 odstotkov. Tistim medem, ki imajo manj kot 30 odstotkov cinka, pravimo tombaki. Iz medi izdelujemo svetle gumbe na vojaških uniformah, tulce za naboje, vijake, matice, palice, žice, cevi in pločevino.

VSE O MOLJIH

Čas počitnic je praznik za molje. Drobne trdožive žuželke iz rodu metuljev si ne želijo ničesar bolj kot mir in zimske plašče, debele puloverje ali volnena krila. Če najdejo kaj takega, je gostija tu. Dobra in previdna gospodinja pa jim bo to veselje skalila s pogostim iztepanjem, natančnim čiščenjem in uporabo sredstev, ki molje uničujejo ali vsaj odbijajo.

Moljevi predniki so bili tisti zastopniki živalskega sveta, ki so na začetku živeli kot zajedalci na manjših živalih. S časom so postali bolj »dostojanstveni« in so se specializirali na snovi, ki so jih višje razvite živali odvrgle ali izgubile kot na primer peresa, dlake, kačje kože in živalske iztrebke. Vsa ta hrana je zadovoljevala osnovno prehrano, se pravi, iztrebki so vsebovali mnogo dušika, krzno in perje pa mnogo beljakovin.

Ko se je razvil človek, je podzavestno ustvaril ugodne razmere za nadaljnji moljev razvoj. Človek si je izbral za prebivališče suha mesta, pečine, kolibe, gradove in hiše, ki, resnici na ljubo, niso bile preveč čiste. Človekova poznejša oblačila iz krzna in volne pa so bila nekaj tako čudovitega, česar si molji niti v sanjah niso mogli predstavljati. Mar je potem čudno, da se je molj odločil izboljšati življenjski standard in se preseliti k človeku?

Prav tako kot je bil molj nadobuden, pa je tudi stvaren in se še vedno v primerih sile vrne v ptičja gnezda in k ptičjim iztrebkom. To pa so običajno tudi viri, od koder se molj preseli v človekovo bivališče.

Družina moljev je zelo obsežna, vendar velja za vse, da so škodljivci. Najbolj sta nedvomno znana suknarski molj, ki uničuje volnene tkanine, in žitni, ki se razživi šele v shrambah z žitom.

Molji vdihavajo kisik skozi številne pore na površnjici. Za njihovo življenje je enako važna tudi zadostna količina vode, ki je ne dobijo niti v volni niti v krznu (če ta dva nista vlažna). Moljev organizem se je prilagodil temu in vsrkava vodo neposredno iz okolnega vlažnega zraka.

Molji tudi lahko uravnavajo dolžino svojega goseničjega življenja. Če je hrane premalo ali ni zadosti vode, gosenica počiva ali se le počasi razvija v neprimerno manjšega predstavnika molje zalege. Toda tudi takšen majhen molj je, če je samica, sposoben, da leže jajca in vzdržuje vrsto.

Centralna kurjava zagreni moljevo brezskrbno in uživaško življenje, ker je v zraku neprimerno manj vodnih hlapov. Toda ta prednost pa ima tudi svojo slabo stran, saj toplota pospeši razvoj in razplod novih rodov.

Moljeva jajca so ovalna in rumenobele barve. Samica navadno izleže kakih 50 jajc, ki jih odloži po dva do tri skupaj na vrh gostega tkanja, med vlakna pri redkejšem tkanju in blizu korenov dlak na krznu. Kmalu, ko jajce odloži, samica pogine. Iz jajc se po enem tednu ali v 10 dnevih, kar je odvisno od temperature, izležejo gosenice. Sedaj je najlepši čas njihovega življenja. Pri mešanici rastlinskih in živalskih vlaken se gosenica prvih ne bo nikoli dotaknila. V tem stadiju lahko gosenica umazano belorumene barve uspešno opravi v tkanini svoje uničevalno delo, ker se tako dobro prilagaja tkanini in je površne gospodinje ne opazijo.

Gosenice suknarskega molja si iz lastne svile in prebavljene hrane pogosto zgradijo nekak tulec, v katerega se zavlečejo. To pa ne velja za vse gosenice. Z graditvijo skrivališča se resda zavarujejo pred paraziti, vendar jih zato človek prej opazi.

Molje, točneje gosenice, bi gospodinje odkrile mnogo prej, če bi jim z občutljivimi mikrofoni in ojačevalci posredovali glasove, ki jih je slišati pri moljevem hranjenju. Znanstveniki, ki so prisluškovali, pravijo, da se med hranjenjem molj podobno oglaša kot divje živali. Slišati je bilo trganje in nekakšno renčanje, nato trije ali štirje mlaskajoči grižljaji in spet pošastno trganje.

Gosenice suknarskega molja svojo požrešno dejavnost ne omejujejo samo na volno in krzno, ampak se lotijo tudi zastrupljenih miši in podgan. V sili pa se zadovoljijo tudi z ovsenimi kosmiči in ržjo, vendar so pri tem izbirčni in pojedo samo tisti del, ki vsebuje največ beljakovin. Zanimivo je, da se najnaprednejši molji niso obirali niti pred telefonskimi kabli, ki so bili izolirani z nylonom.

Po tej zlati dobi se gosenica zabubi. Zapredek naredi iz svile in ostankov hrane. S tako varčnostjo pri gradnji bo za bodočega molja in naslednje generacije ostalo še obilo hrane. Po dveh do šestih tednih se zapredek na koncu razpoči in se skozenj zrine novi predstavnik moljega zaroda.

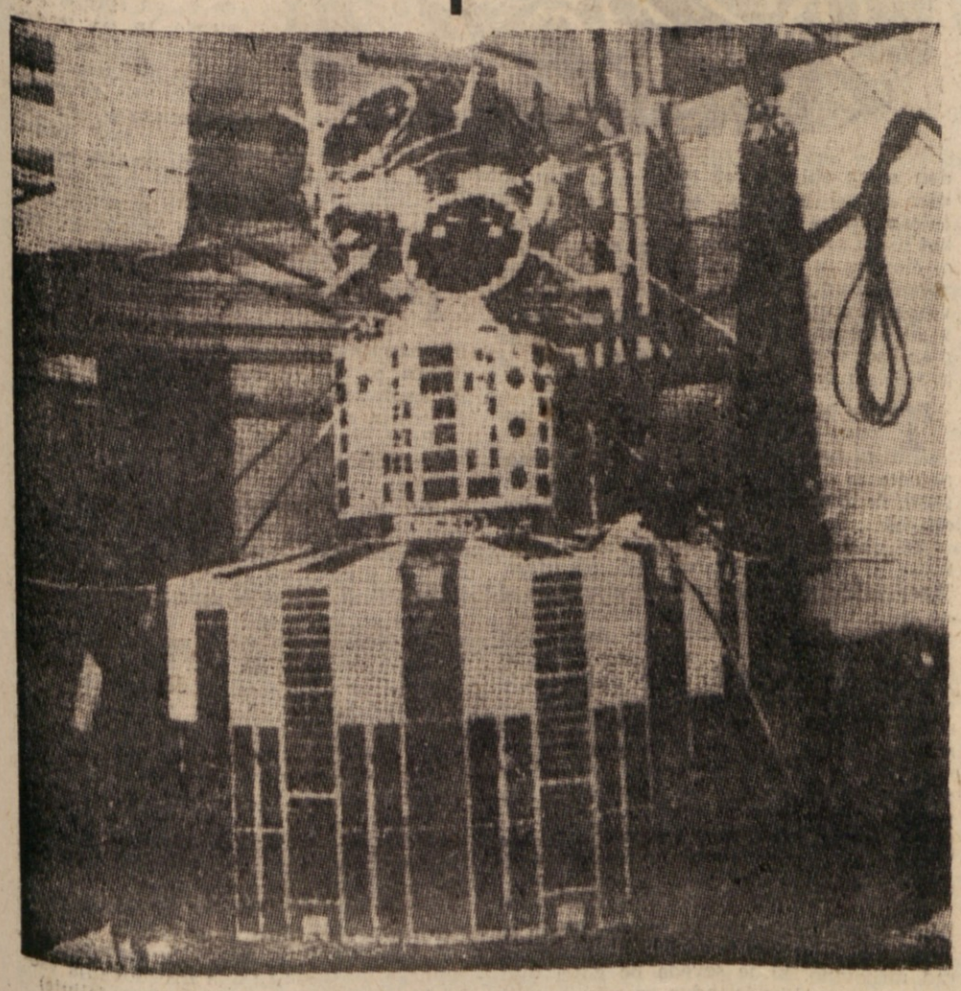
Izvaljeni molji so svetle, zlatordeče barve. Samci so manjši od samic. Samica redko vzleti, ker je polna jajc. Molji, ki jih vidimo leteti, so skoraj vedno samci ali pa samice, ki so jajca že odložile. V primerjavi s samci živijo samice polovico manj, le dva tedna.

Ljudje so se skozi stoletja borili proti moljem z vsemi mogočimi sredstvi. Še pred sto leti so verjeli, da so škodljivci neki črvi, in zato so zapirali zimsko blago v tesno zaprte skrinje. Če je bilo blago čisto in oprano in v njem ni bilo moljevih jajčec, se je ta način obnesel. V nasprotnem primeru, ko je bilo blago preznojeno, umazano in je že dalj časa ležalo, si molji niso mogli ničesar drugega želeti, kot da so ga lastniki po »čiščenju« zaprli v skrinjo. Tedaj so molji priredili prave orgije, saj so imeli potrebne maščobe, vitamine, aminokisline in zadosti vlage. Zato tudi ni mogla ne kafra ne naftalin niti lavendel (ta je odraslim moljem le nekoliko zoprn) opraviti to, kar smo dosegli z iztepanjem, pranjem in prezračenjem na soncu. Blaga, ki so ga tako očistili, so se molji redkeje lotili.

Kemična industrija nas danes oskrbuje s številnimi kemikalijami, ki so inačice DDT. Razen tega preparirajo tovarne oblek in preprog svoje izdelke s sredstvi, ki se moljem upirajo. Eksistenca moljevega zaroda je s tem ogrožena, vendar pa je zelo verjetno, da se bo v prihodnjih desetletjih molj prilagodil in se s pridom lotil danes neužitnih umetnih vlaken in odbijajočih konservacij. Zato je proti vsiljivim moljem še vedno snaga najučinkovitejše orožje.

ZOBNI DETEKTIV

DR. DAHLBERG, DENTIST IZ CHICAGA, JE ISKANA OSEBNOST. NE SAMO ZATO, KER JE DOBER ZDRAVNIK, AMPAK TUDI ZARADI SVOJEGA KONJIČKA. PROSTI ČAS PREŽIVI NAMREČ V ANTROPOLOŠKEM LABORATORIJU, KJER PROUČUJE ZOBOVJE LJUDI IN ŽIVALI IZ VSEGA SVETA IN TUDI IZ PRAZGODOVINSKIH ČASOV.

Zdravnikove zobne raziskave so omogočile tudi ustanovitev zobne klasifikacije in s tem dragocen pripomoček detektivom.

Sistem temelji na statistični ugotovitvi, da je le ena izmed milijard možnosti, da bosta dva človeka imela enaki zobovji.

Med drugim je dr. Dahlberg razvozlal navidezno nerešljive probleme. Tako je v neko zelenjavno trgovino v Omahi v državi Nebraska vdrl vlomilec in jo oplenil. Med »delom« si je privoščil še nekaj grižljajev sira s srednje velikega ostanka. Nato je zbežal. Policija iz Omahe je bila že slišala o Dahlbergovem delu in ga je naprosila za pomoč.

Chikaški dentist je po grižljajih v siru naredil mavčne odtise in pojasnil policiji, kakšne so bile značilnosti storilčevih sekalcev. Ko so zasliševali domnevnega storilca in mu pokazali odtise, je tatvino priznal.

Uspehi »čitanja« zob pa so se obnesli tudi na drugih področjih, na primer:

● pri treh otrokih, ki so umrli v hudem požaru v neki chikaški šoli in jih niso mogli identificirati. To jim je uspelo šele na podlagi primerjav zobovij in zobnih odtisov, shranjenih na šolski polikliniki.

ODTIS ČELJUSTI Z ZOBMI V SIRU, MAVCU ALI KAKŠNI PLASTIČNI MASI LAHKO POVE STROKOVNJAKU ZANIMIVE PODROBNOSTI O OSEBI, KI JE V PREDMET UGRIZNILA

● V mestu New York je reka Hudson naplavila nekaj trupel, ki so jih po zobeh identificirali kot mesec dni stare žrtve letalske nesreče.

● V jezeru poleg Chicaga so podvodni ribiči našli lobanjo. Videti je bilo, da je luknjo v lobanji naredila krogla. Natančne raziskave oblike lobanje in barvnih odtenkov na zobeh so pojasnile moreče skrivnost. Lobanja ni pripadala človeku dvajsetega stoletja, ampak Indijanki, ki se je smrtno ponesrečila pri padcu na glavo, in to pred nekaj sto leti.

Uslužbenci zobnega antropološkega inštituta so raziskali že več kot 30 tisoč mavčnih odtisov zob najstarejših opic, praljudi in sodobnikov.

Prišli so do nekaterih zaključkov in sklepov, ki so važni za ocenjevanje zobnih značilnosti. O uspešni analizi odloča sedem činiteljev.

1. **dednost in podedovane značilnosti,**
2. **čas in vrstni red, v katerem so zobje izrasli, dozoreli in izpadli,**
3. **dokazi o podhranitvi in hujših boleznih,**
4. **velikost, barva korenin in krona,**
5. **umetne plombe,**
6. **znaki staranja in obrabe ter**
7. **vplivi družbe.**

Pri teh proučevanjih so prišli do zelo zanimivih podatkov. Naši davni predniki in primitivna ljudstva so mirili svoje otroke tako, da so jim dali namesto dude ovčje kosti. Ugrizi tedanjih otrok so docela drugačni kot ugrizi današnjih.

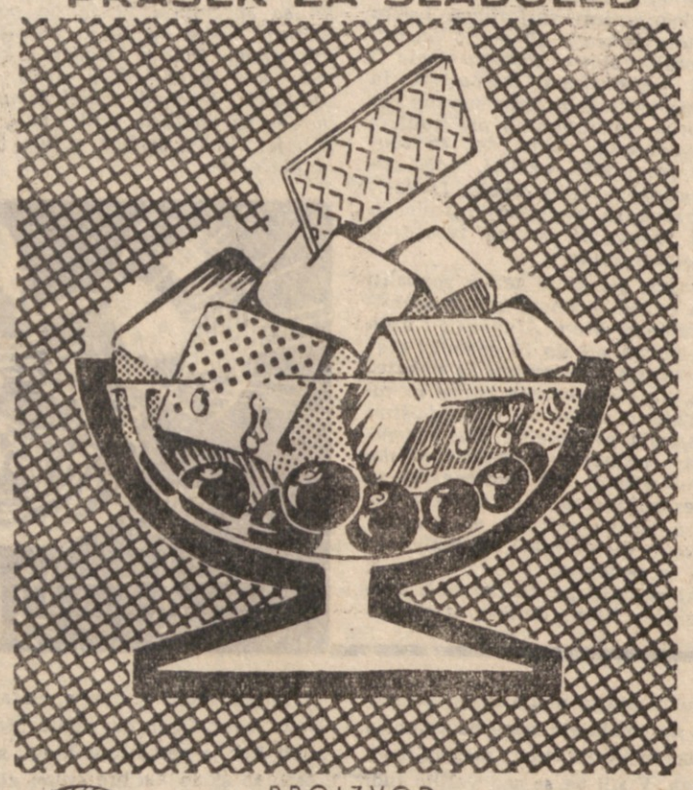
Naši predniki so se lahko le redko, tako pravi dr. Dahlberg, pobahali z zobmi po 40 letu starosti. To je zakrivilo predvsem žilavo meso in glodanje kosti. Vendar pa niso redki praljudje, ki so jih zobje preživeli.

Naša mehka in sesekljana hrana ter daljše življenje zahtevajo zobozdravniške posege. Četudi to za nas ni posebno pohvalno, pa zelo koristi za spoznavanje. Vsaka plomba, vsak most, vsako popravilo je hkrati tudi korak več k točni identifikaciji člo[illegible]nika tega zobovja.

ZOBOVJE V LOBANJAH DAVNO UMRLIH LJUDI ZANESLJIVO TOČNO GOVORI O VRSTI NJIHOVE PREHRANE, BOLEZNI IN ŠE MARSIČEM, KAR ZANIMA UČENJAKE

»Rex«
specialna začimba za posip
že gotovih jedi, izdelek »KOLINSKE«
iz Ljubljane

KAKO VANILIJ KAVA
NOVOST
SNEŽNIK
PRAŠEK ZA SLADOLED

PROIZVOD
KOMBINATA DELAMARIS IZOLA
Samo za gospodinjstva, ki imajo hladilnike

Aero-Selotejp
LEPILNI TRAK

TOVARNA·AERO·CELJE

NAŠ ALBUS DOMAČI DETERGENT izdelujemo sedaj na najmodernejših strojih, ki smo jih pred kratkim prejeli. To nam je omogočilo temu že do sedaj odličnemu pralnemu sredstvu kvaliteto še izboljšati! Cena novega zavitka, čeprav je kar za tretjino večji od prejšnjega — je ostala ista.

ŽE PRVO PRANJE Z NOVIM ALBUS DOMAČIM DETERGENTOM VAS BO PRIJETNO PRESENETILO!

Obenem, ko dajemo v prodajo na izboljšan način izdelan ALBUS DOMAČI DETERGENT, uvajamo tudi novo reklamo, ki bo

»OTROŠKO VESELJE«.

Na vsakih nekaj zavitkov boste v enem našli naslikano igračo. To sliko pošljite v direkcijo »ALBUS« in prejeli boste igračo, ki ste jo našli v zavitku ALBUS DOMAČEGA DETERGENTA naslikano.

IMENA DOBITNIKOV BOMO VSAK TEDEN OBJAVLJALI V TT

Ljudožerec iz Rudraprayaga

Nekaj je narobe na našem svetu. V časopisih lahko bereš o neverjetnih tehniških zmagah človeka nad vesoljem in Zemljo, hkrati pa statistike Združenih narodov govorijo, da vsaj pol človeštva ni zadosti prehranjenega, da še vedno nimamo zdravila proti raku in številnim drugim boleznim, če pa hočemo dati človeškim tegobam bolj eksotičen lošč, moramo ugotoviti, da na primer v Indiji izgubi vsako leto življenje vsaj 20.000 ljudi zaradi kačjega pika in da jih nekaj tisoč postane žrtev ljudožerskih tigrov in leopardov. Vsako leto lahko bereš v indijskih časopisih poročila iz tega ali onega okraja, kjer zveri terorizirajo ljudi. Pravijo sicer, da je danes na vsakih deset tigrov od pred petdesetih let le še en sam, vendar je tudi res, da si poišče leopard žrtev celo ob trušču kompresorjev na gradbišču največje indijske hidrocentrale. Če bi te, dragi bralec, zanesla kdaj pot v indijsko vas Rudraprayag, stisnjeno v eno izmed neštetih dolin himalajskega predgorja, bi si lahko vsako leto drugega maja ogledal nenavadno svečanost, ljudsko veselje, ki nima nobene zveze s številnimi verskimi prazniki tega preprostega ljudstva. Je le spomin na dogodek, ki se je tam blizu pripetil pred desetletji in ki ga je glavni junak, danes že umrli lovec na velike zveri Jim Corbett, opisal v svojem »bestsellerju« LJUDOŽEREC IZ RUDRAPRAYAGA. V treh povzetkih bomo našim bralcem posredovali to nenavadno zgodbo o ljudeh in o eni sami živali.

Besedo groza v vsakdanjem pogovoru radi zlorabljamo, da je že skoraj izgubila svoj pravi pomen. Zato bi vam rad povedal njen pravi pomen na nenavaden način. Pomen, ki ga je imela za petdeset tisoč ljudi na tisoč kvadratnih kilometrih v Garhwalu. Od tedaj je že dolgo in vendar se do dandanašnjih dni življenje v tistih krajih ni niti najmanj spremenilo.

Podnevi hodijo moški v oddaljene trge in mesteca z nekaj novci za sol, ženske kosijo travo po strmih pobočjih, otroci hodijo v šolo, vendar pogosteje pasejo živino in nabirajo suhljad po gošči. Po cestah proti severu pa se skozi deželo vijejo množice romarjev proti svetiščem Kedernatha in Badrinatha.

Tudi tedaj je bilo tako, le zvečer, ko se je sonce nemo spustilo proti zahodnemu obzorju, je ljudi prešinil poseben drget. Moški so na vso moč hiteli iz oddaljenih bazarjev, ženske so se spotikale z velikimi otepi trave in preplašeno klicale svoje otroke, romarji pa so vneto iskali prenočišča.

In ko je noč razprostrla svoj plašč nad deželo, ni bilo nikogar več na planem. Ljudje so se stiskali za zapahnjena vrata in, če so le mogli, so se zavarovali z dvojnimi vrati. Vsi pa so molčali, ker so se bali, da bo že šepet priklical strašnega sovražnika. Osem let so živeli tako in si niso mogli pomagati, medtem pa so zgodbe govorile, kaj se je zgodilo tu, kaj tam. Prisluhnimo!

Otrok brez staršev, štirinajstletni fant je bil pri družini bogatejšega kmeta za kozjega pastirja. Ker je bil iz najnižje kaste nedotakljivih, je moral spati v hlevu. Pa so se koze preveč gnetle in so mu morali narediti nekakšne svisli, da je lahko v miru spal. Gospodar je prebival v sobi, ki je bila natanko nad hlevom, in zvečer je vselej, ko je bil fant v hlevu in vsa drobnica zbrana, zaprl vrata in jih odzunaj zapahnil, odznotraj pa je pastirček zavalil k vratom še veliko skalo.

Tudi usodnega večera je bilo tako, ko pa so mi naslednjega dne pokazali tista vrata, so bili na njih globoki sledovi krempljev; leopard je najbrž grebel po vratih in pri tem odrinil zapah, potem pa zrinil še vrata s kamnom vred, da so se odprla.

Ni težko uganiti, kaj se je dogajalo potem, nenavadno pa je, da niso v hiši slišali nobenega šuma in da je štirideset koz molčalo, čeprav ropar do fanta ni mogel drugače — prostor je bil izredno majhen — kot prav čez hrbte živali. Nobenega krika ni bilo slišati; leopard je fanta umoril na njegovem ležišču in ga potem odvlekel po strmem pobočju in čez terasasta polja v globoko sotesko, kjer je gospodar nekaj ur po sončnem vzhodu našel zmrcvarjene ostanke svojega pastirčka.

In neverjetno: leopard ni nobeni kozi skrivil niti dlake.

Vasi, ki je ljudožerec še ni obiskal, sta soseda sedela v zaprti sobi, vendar vrata na dvorišču niso bila zapahnjena. Kadila sta in molčala. Sobo je osvetljevalo le oglje v vodnih pipah in edini šum je bilo klokotanje vode v njih. Nenadoma je zaropotalo in gostitelj je videl, da se je oglje razsulo po tleh. Zagodrnjal je prijatelju, naj vendar bolj pazi, da se ne bi vžgala odeja, se sklonil naprej, da bi pobral ogorke, in v tistem trenutku zagledal, da so vrata odprta, v mesečini pa obris velikega leoparda, ki je odnašal njegovega soseda. »Nič nisem mogel storiti zanj. Počakal sem, da se je leopard malo oddaljil, potem pa sem skočil k vratom, jih zaloputnil in zapahnil,« mi je pripovedoval nesrečni možakar.

Žena vaškega poglavarja je bila hudo bolna in dve prijateljici sta ji stregli. Hiša je imela dve sobi. V notranji sobi, ki je imela vrata v zunanjo, ni bilo nobenega okna, v zunanji pa le ozko okence, poldrugi meter nad tlemi, na katerem je stala posoda z vodo za bolnico. Vrata so imeli skrbno zapahnjena, vse tri ženske so spale v notranji sobi, mož pa v sprednji sobi.

Okoli polnoči, ko so vsi trdno spali, se je leopard skozi ozko okno zrinil v sobo, ne da bi prevrnil posodo z vodo, se izognil spečemu možakarju, stopil skozi odprta vrata v notranjo sobo in zagrabil bolnico, ki je spala med obema prijateljicama. Vse to se je odigralo v popolni tišini in šele ko je zaropotala po tleh posoda z vodo, ki jo je prevrnil, ko je vlekel svojo žrtev skozi okno, so se speči zbudili.

Ko je svetilka razsvetlila mali prostor, so prestrašeni ljudje zagledali na tleh mrtvo žensko s štirimi luknjami mogočnih zob v grlu.

Soseda, ki je spala tiste strašne noči z njo, je zaključila svojo pripoved s prostodušno pripombo: »Še dobro, da je leopard izbral njo, saj je bila hudo bolna in bi tako ali tako najbrž kmalu umrla . . .«

Neke noči je ljudožerec vdrl skozi vrata v sobo, kjer je spala neka ženska z otrokom. Kdo ve zakaj je ni popadel s čeljustmi za vrat, marveč za roko in jo poskušal zvleči iz sobe. Pa se mu je hrabro uprla in se ji je res posrečilo, da se je oprijela vrat, se potegnila nazaj v sobo in jih zaloputnila. Ostala je živa, vendar je imela strahotno zdelano roko in nekaj globokih prask na prsih, otrok pa je dobil grdo rano na glavi. Dve noči sem presedel v tisti sobi v upanju, da se bo leopard vrnil, pa ga ni bilo.

Ona in neki učitelj sta menda edini preživeli žrtvi zveri, ki jo je v tistih letih svetovni tisk poznal po imenu ljudožerski leopard iz Rudraprayaga.

Lahko bi povedali 125 takšnih zgodb, saj pripovedujejo uradni podatki, da si je ta pošastna žival privoščila toliko človeških življenj, vendar je bilo žrtev v resnici celo več, ker sem bil sam seznanjen z nekaj dogodki, ki jih nisem nikoli zasledil v uradnih poročilih. Prvič se je leopard pregrešil nad človekom 9 junija 1918, svojo zadnjo žrtev pa je odvlekel 14. aprila 1926. Kaj niso mogli ljudje storiti ničesar proti eni sami živali? Kaže da ne, čeprav se je cela vojska lovcev zaman trudila in čeprav so tedaj dovolili v ogroženem področju vsakomur nositi puško.

Dežela, kjer je gospodaril ljudožerec, se stiska med reki Alaknanda in Mandakini in nič čudnega tedaj, če je dobil ime po kraju Rudraprayag ob zlivu obeh rek. Le tu in tam je padla kakšna žrtev tudi onstran Alaknande in ljudje so bistro sklepali, da leopard ni preplaval ledeno mrzle reke, ki prihaja z večnih himalajskih snežišč, marveč da jo je prečkal na enem izmed obeh visečih mostov v bližini Rudraprayaga. Postavili so mu zasedo in izkazalo se je, da so sklepali pravilno. Neke noči se je na mostu pojavil osovraženi morilec. Lovci so divje streljali in pripovedovali, da so ga gotovo zadeli, vendar trupla niso našli in nove žrtve so pokazale, da so najbrž počlovsko pretiravali.

Potem so kmetje nekoč ulovili v past leoparda in bili so prepričani, da je zloglasni ljudožerec. Tedaj pa je nastal problem, kdo bo živali ubil, ker je to v popolnem nasprotju z dobrim hinduizmom. Dolgo so se zgovarjali pred pastjo in naposled poslali po nekega kristjana v oddaljeno vas, da bi bil za rablja. No, še preden je prispel, si je leopard izkopal pot v prostost.

Spet drugič so iskali žrtev in pri tem naleteli na morilca, ki je pred množico zbežal v votlino. Zadelali so vhod s trnjevimi vejami, zakurili ognje in čakali. Vsak

dan se je zbiralo več ljudi pred votlino, kjer je bil pošastni leopard obsojen na žalostno smrt od lakote. Petega dne pa je, kot so mi pravili kmetje, prišel neki »vplivni človek« in pričel prepričevati skoraj 500 zbranih ljudi, da leoparda gotovo ni v tisti votlini. Potegnil je trnje od vhoda, skoraj v istem trenutku pa se je zver pognala na plan, se prebila skozi množico, ki jo je prevzela panika, in izginila v goščavi.

To je bilo kmalu po tistem, ko je leopard umoril prvega človeka. Če bi ga ustrelili tedaj na mostu ali vsaj pametneje ravnali, ko so ga imeli dvakrat v pasti, bi bilo deželi prihranjenih nekaj hudih let.

In zakaj postane leopard ljudožerec? Stvar je precej drugačna kot pri tigru. Tiger pride v stisko, če je ranjen, da si ne more več loviti hitronoge divjačine; ranijo ga običajno neizkušeni lovci. Bolj poredko se zgodi, da si hoče tiger privoščiti ježevca, ki drago plača nasprotniku svojo smrt. Ježevčeve igle se zadrejo globoko v meso, se gnojijo, mišice začno dobesedno gniti in žival trpi hude bolečine. Toda takšen tiger, ki se sicer človeka boji, zgubi po prvi človeški žrtvi ves strah pred človekom. Zato brezobzirno lovi dvonogo divjačino ob belem dnevu, čisto drugače kot leopard, ki se strahu pred človekom nikoli povsem ne znebi in se prikrade k žrtvi ponoči, kar navdaja ljudi še z večjo grozo. Za leoparda pa ne velja, da ga prisili k ljudožerstvu poškodba. Leopard ima zelo rad mrhovino, ki je seveda po gošči tudi ni posebno veliko, vendar so včasih tudi za leoparde lepi časi. Ob velikih epidemijah umirajo množice ljudi v samotnih gorskih vaseh in hindujci svojih pokojnikov ne pokopavajo, marveč jih sežigajo, kadar pa je žetev smrti prevelika, nimajo niti za to dovolj časa. Tedaj mrliče preprosto zmečejo na griče ob rekah in leopard se privadi človeškega mesa, da prične sam skrbeti za žrtve, ko epidemija poneha. Zato ni čudno, da sta se dva najbolj krvoločna ljudožerca pojavila po dveh velikih epidemijah. Prvi, ki je mesaril po veliki epidemiji kolere, si je v letih pred prvo svetovno vojno nabral ogromen davek, okoli 400 človeških življenj, ljudožerec iz Rudraprayaga pa je pričel moriti, brž ko je leta 1918 ponehala influenca, ki je pobrala samo v Indiji tri milijone ljudi. Slednji je precej bolj poznan kot prvi, kljub manjšemu številu žrtev, pač zaradi tega, ker je razsajal po deželi, ki je bila precej bolj obljudena in po kateri vodijo znane romarske poti.

Kljub temu, da sem se vselej zanimal za zveri in sem pred leti tudi sam ustrelil leoparda, ki je, kot sem že omenil, umoril okoli 400 ljudi, sem vendar vsa tista leta po vojni boli nejeverno spremljal poročila o ljudožercu iz Rudraprayaga. Mislil sem, da ljudje pretiravajo. Šele nekega dne leta 1925 sem slišal v Naini Ta'u prijatelja Keena, ki je zaman pregovarjal skupino lovcev, da bi poskusili ustreliti leoparda. Izgovarjali so se: »Da bi se lotili zveri, ki ima na vesti že več ko sto človeških življenj? Za nič na svetu!«

Naslednjega dne sem obiskal Keena in zvedel od njega vse podrobnosti.

Štirinajst dni pozneje sem bil v Rudraprayagu, kjer je samo nekaj dni prej leopard umoril še enega človeka.

Povedali so mi, kako se je zgodilo. Dvajset romarjev je na poti v Badrinath prispelo proti večeru do trgovine ob cesti. Trgovec ni bil voljan, da bi jih sprejel pod streho, in jih je poganjal, naj se podvizajo do uro hoda oddaljenega zavetišča za romarje. Pa se jim ni dalo hoditi naprej, ker so bili že utrujeni, in so prosili, naj jih pusti vsaj na verandi pred hišo. Tedaj jih je pričel prepričevati, naj tega niti ne poskušajo, ker da se okoli hiše pogosto klati ljudožerec.

Pa se je pojavil med njimi sadhu, domači svetnik, in pričel tudi on prepričevati trgovca, naj jih pusti prespati, naj da ženskam prostor v hiši, moške pa da bo varoval on sam in da bo ljudožerca, če se pojavi, zagrabil za čeljust in raztrgal na dvoje.

Pred tem junaštvom je popustil celo trgovec in kmalu je deset mož spalo na verandi, sredi med njimi pa bojeviti sadhu.

Ko so se romarji zjutraj zbudili, ni bilo sadhuja nikjer, le njegova odeja je vsa okrvavljena ležala pred verando. Razburjeni glasovi so zbudili trgovca, ki je takoj uganil, kaj se je zgodilo. Po sončnem vzhodu so vsi krenili po krvavi sledi, ki se je spuščala po griču čez tri terasaste njive, in naposled naleteli na umorjenega. Leopard je požrl spodnji del trupla.

Nenavadno je, koliko moči je v tej sicer na videz šibki mački. Običajno si leopard pred napadom pogleda, kje bo lahko truplo v miru požrl, in si po tem izbira tudi kočo, ki jo bo napadel. Morilec iz Rudraprayaga pa je bil tako močan, da mu je bilo to čisto vseeno. Nekoč je umoril odraslega moža in ga nesel tri kilometre po strmem zaraščenem hribu navzgor in nato še dobre tri kilometre skozi izredno divjo džunglo navzdol. Več kot šest kilometrov s težkim bremenom! Nič čudnega tedaj, da so bila zasledovanja vselej brezuspešna.

(Se nadaljuje)

HERBERT D. KASTLE

Sovražnika

Elija Morrison in Visoki mož sta si bila sovražnika že 32 let. To sovraštvo ni bil kak majhen nesporazum, nikakor ne; drug drugemu sta že uničila družino. Beli naseljenec in Mimbreno Apač sta se prvič obstreljevala nekega spomladanskega dne v letu 1875, nato sta se leta in leta zasledovala, dokler se nekega zimskega večera 1907. leta nista srečala iz oči v oči nekje v teksaški divjini. Kmalu zatem sta bila oba mrtva in to ne da bi kdo potegnil revolver, ali pa se kakorkoli dotaknil nasprotnika.

Elija Morrison je zapustil svoj rojstni kraj New Jersey, ko mu je bilo 50 let. Bil je veteran (udeležil se je secesijske vojne) in posestnik majhne farme. Imel je ženo, dva neporočena sinova in veliko hrepenenje: iti na zahod. Po skrbnem premisleku je razkril družini svoje načrte.

»Mislim, da je za nas najprikladnejše mesto v Texasu področje Velike pustinje,« je dejal nekega dne po večerji. »Sicer pravijo, da to mesto ni prikladno za kmetovanje, toda če bi našli primeren kraj kje ob vodi ...« Široko se je zasmejal.

Njegova žena Edna, visoka in močna ženska okoli trideset let, je dvomeče vprašala: »Kaj pa Indijanci, Elija?«

»Brez skrbi!« jo je pomiril mož. »Kar se Indijancev tiče, jih prepusti meni.« To je razpršilo zadnje dvome. Kmalu zatem so bili Morrisonovi že na poti.

Vzroki, zaradi katerih je prišel Visoki mož na področje Velike pustinje, so bili popolnoma drugačne narave kot Morrisonovi. Bil je sin Divjega pevca, znanega starešine, ki je padel v neki praski med Apači in belci. Plemenske starešine so odločile, da ni časa za pokop in tako so pustili glavarjevo telo nepokopano na bojnem polju. To je zagrenilo življenje tedaj oseminštiridesetletnemu Visokemu možu, ki je ravno ob tem času bil z neko drugo skupino na plenilnem pohodu. »Duh mojega očeta ne najde miru,« je dejal svojim sinovom. »Zapustili bomo rod in pozabili to nečastno dejanje.«

Najmlajši je bil sprva tiho, po večerji pa je vseeno vprašal očeta: »Kaj pa Pinda Lick-o-yi, beli možje? Vedno več jih je in vedno močnejši so, mi bomo pa sami.«

Visoki mož se je zravnal v vsej svoji velikosti dveh metrov. »Moj nož je oster,« je dejal s poudarkom, »moja roka je močna. Pet mož nas je, dovolj, da se branimo. Pripelji svojega ponija!« S svojima dvema ženama in štirimi sinovi je zapustil rod in odšel iskat prostor za novo bivališče.

Oba sta prišla do skrite, bujno poraščene globeli, toda ne istočasno. Apač je bil prvi. Njegovi vigvami, poniji in ženi s sinovi so bili pri izviru že kak mesec prej, preden je s platnom prevlečeni voz z oblaki prahu naznanil Morrisonov prihod. Visoki mož je pravilno razumel znak in je hitro zbral svoje sinove. »Pinda Lick-o-yi nam sami prinašajo svoje skalpe. Oborožite se, puško bom imel jaz!« Zajahali so konje in Visoki mož jih je vodil skozi čelni prehod. Naredili so širok krog, da so prišli za težak voz in potujoče krave in bike, nato pa so jahali še toliko časa, da so prišli južno od njih. Zdajci je Visoki mož dvignil svojo enostrelno puško (dobil jo je pri napadu na neko belo naselbino), pomeril na voznika in sprožil. Strel je bil slab, celo za Apača, kajti krogla je udarila kake tri metre pred vprego in dvignila s tal oblaček prahu.

Elija je ravnokar proučeval napotke, ki mu jih je dal pred dvema dnevoma neki pastir. »Zdi se mi, da bomo vsak čas pri globeli,« je razburjeno dejal svoji ženi. »Tamle je vzpetina in pod njo mora ležati tista čudežna kotlina, o... « v tem trenutku je počilo in Elija je zagledal Apače. »Billy, daj mi hitro Henryjevo repetirko,« je zaklical, »pokazal bom tej indijanski sodrgi, kako se strelja.« Najmlajši sin je takoj izpolnil povelje.

Elijeva repetirka je bila odlična puška, on sam pa odličen strelec. Hitro je pomeril, sprožil in eden od sinov Visokega moža se je zgrabil za prsi, se zamajal v sedlu, nato pa zdrknil na tla. Visoki mož je ustavil napad, razjahal in pobral sina ter se umaknil.

Uro pozneje je voz obstal pred globeljo. Elija je ustavil voz in se z dvema sinovoma napotil po sledeh, ki so vodile v bujno dolinico.

Visokega moža je izguba sina zelo prizadela, zato je podrl šotor, naložil truplo na konja in zapustil z družino po zadnjem skritem izhodu globel. Takoj nato so prišli Morrisonovi in se utaborili ob vodi.

»To smo jo zagodli tem Indijancem,« je rekel Elijin najstarejši sin Timothy. »Stavim, da še sedaj bežijo!« Elija Morrison se je nasmehnil in prikimal: »Stavim, da imaš prav, sin. Dajva, pomagajva mami pripraviti kaj za pod zob.«

Toda Timothy je bil daleč od resnice. Ko je sonce zašlo, je Visoki mož prelomil indijanski običaj in napadel sovražnika ponoči. Prišel je s sinovi v dolino skozi drug vhod in nenadoma planil v Morrisonov tabor. Napad ni bil tako presenečenje kot bi lahko bil. Edna Morrison je namreč na ves glas zavpila, ko jo je Visoki mož zabodel, in beli so bili itak vedno dobro oboroženi.

Boj, ki je sledil, je bil eden tistih iz pravljic — grozen, neusmiljen, krvav. Visoki mož je končno zapustil globel in splezal po skalah — sam. Pod njim so ležali njegovi sinovi — mrtvi. Obhajalo ga je tako sovraštvo in razjedala taka žalost, da ni nikoli našel časa, niti da bi občudoval hrabrost in vojno znanje svojih sovražnikov niti da bi se kesal svoje napadalnosti.

Kakih šestdeset metrov pod njim je v temi jokal Elija Morrison, držeč v naročju vse, kar je ostalo od njegove družine — iznakaženo telo osemnajstletnega sina Billa.

Jutro je prineslo konec fantovi agoniji. Elija je brez solz, toda poln mržnje pokopal ženo in oba sinova.

Lotil se je razdiranja voza, da bi prišel do materiala, potrebnega za zgraditev hiše. Delal je kot v transu, s henryjevko ob strani in venomer preiskujoč s pogledom skale. Minevali so dnevi in tedni, in ko so minili končno meseci, je začel moliti, da bi se Indijanec vrnil. Moral je nekje izliti svoje silno sovraštvo.

Visoki mož se je vrnil, ne enkrat, mnogokrat. Skrit za skalami na vrhu vzpetine je opazoval globel. Videl je moža, kako je vrgel njegove tri sinove v plitev jarek, in videl je tudi tri križe, ki so zaznamovali grobove padlih sovražnikov, toda vse to ni ohladilo njegove mržnje. Nameraval je napasti, ko beli mož ne bo več tako čuječ; še nikoli si ni tako želel prelivanja krvi kot sedaj.

Medtem je lovil in nosil plen ženama v vigvam, skrit med skalami, kakih deset milj od globeli.

V lepi dolini je sedel Elija Morrison ob grobo zbiti mizi in si ogledoval žuljave roke. Imel je hišo, stajo, vrt, jato kokoši, obilno pašo za svoje tri krave in bika ter polje, kot nalašč za obdelovanje. Delal je sedemnajst, osemnajst ur dnevno, se izčrpaval in vendar ga je še vedno navdajalo neizmerno sovraštvo. Vrag, ki je ubil Edno, Tima in Billa, je še vedno nekje živel. Te misli ni mogel prenesti. Vstal je, vzel repetirko in odšel k staji.

»Grem malo jahat,« je mrmral sam s seboj. »Bom videl, če bom kje našel tega rdečega hudiča.«

Visoki mož se je odločil iti na dolgotrajen lov. »Ne bom se vrnil prej,« je dejal ženama, »dokler ne bo poni omagoval pod bremenom mesa. Nato bomo praznovali, potem bom ubil belega moža.« Vzel je dva konja in odjezdil v puščavo.

Že drugi dan se mu je nasmehnila sreča. Ustrelil je mladega bika, natovoril izbrane kose narezanega mesa na rezervnega konja in se obrnil proti domu. Ko se je približal skalam, kjer je imel skrit šotor, je pognal konja v galop, da bo kmalu pri svojih ženah. Ponosne bodo na njegov plen in pripovedoval jim bo, kako je prišel do njega.

Ko je zavil okoli skal, je zagledal starejšo ženo, ležečo pred koli, ki so nekoč bili vigvam. Njena glava je bila ena sama grozna rana. Noge mlajše žene so molele iz ožganih ruševin. Tudi ta je bila mrtva.

Visoki mož je ravno segel po puški, ko je kar naenkrat počilo, in krogla mu je zletela mimo ušes. Zaslišal je kričanje belega moža in hitro je osvobodil rezervnega konja. Beli mož je tekel proti njemu, porivajoč nov naboj v puško in preklinjajoč vse svetnike po vrsti, z bogom vred. Visoki mož je uvidel, da ne bo mogel ustreliti s svojo puško ob pravem času, da bi preprečil strel Pinda Lick-o-yu, in tako je požvižgal poniju, obrnil konja in oddirjal.

Še precej časa je slišal krike blazneža, nato so utihnili in končno je bil spet sam v puščavi.

To noč je sedel s hrbtom proti mrzlemu vetru in prisegal, da bo maščeval svoji ženi.

Na farmi si je Elija Morrison natočil čeber vode in si umil roke. Ženi bi lahko opozorili ostale Indijance, zato jih je ubil; točneje, **želel** je ubijati. In ali ni njegova lastna Edna mrtva — ubita? To mu še ni zadostovalo. Nikoli ne bo imel miru, dokler ne bo ta rdečekoži velikan ležal zvijajoč se pred njegovimi nogami. Mogoče mu bo to vzelo eno ali dve leti, toda ta vrag **bo** dobil svinec v trebuh. Oba sta se motila, i Visoki mož i Elija. Dvaintrideset let je minilo, preden sta se zopet videla. Visoki mož je zapustil področje, ker je prišlo tja mnogo vojakov. Elija Morrison ni maral vojakov, toda ni imel nobene izbire. Izvirek na njegovi farmi je bil edini v obsegu stotih milj in oddelek konjenice je uporabljal farmo kot oporišče za operacije proti Apačem, ki so se združili v borbi proti Pinda Lick-o-yu in začeli vojno na življenje in smrt.

Victorio, Nana, Juh, Geronimo — pleme se je borilo in Visoki mož je bil prisiljen priključiti se uporu, ker bi ga sicer vsak belec, ki bi ga srečal, takoj ustrelil. Našel je neki drug rod — neverjetno izprijene in krute ljudi. Bili so »desperadores«, ljudje, ki jih je družilo eno samo čustvo — sovraštvo do belcev.

Leta so minila, preden so odjezdili k dolini in nekega jutra je Visoki mož vodil tri pogumne mladeniče v globel. Upepelil je hišo, a našel ni nič drugega. Beli mož je odšel. Visoki mož je v srcu besnel. Ali je beli mož umrl? Ne da bi ga ujela maščevalna roka? Bilo je možno in ta misel ga je razočarala. Hotel je potešiti slo po maščevanju s tem, da je oskrunil belčeve grobove, a brez uspeha. Trije mladeniči so ga brezčutno opazovali in čakali, kdaj bo končal. »Uf«, je vzkliknil eden, »sovraštvo mu je udarilo na možgane.« Ostala dva mu nista odgovorila.

Elija Morrison ni bil mrtev, kot se je Visoki mož bal. Živel je v El Pasu, potem ko je bil prisiljen zapustiti farmo in oditi s konjenico. Preveč sovražnih rdečekožcev je bilo v puščavi, da bi se jih lahko sam ubranil, in tako mu je dejal major: »Vzel vas bom s seboj v El Paso, mister Morrison. Tam imam brata, ki je lastnik krčme.« Nasmehnil se je. »Sicer črna ovca v družini, a edini, ki služi dovolj denarja, da udobno živi. Častno besedo vam dam, da se boste lahko pri njem zaposlili.«

Tako je Elija odšel v mesto in se zaposlil v krčmi kot točaj. Z delom je bil sicer zadovoljen, toda vedno, kadar je pomislil, da oni rdeči vrag jaha po dolini, kjer ležijo grobovi Edne in njegovih otrok, ga je zabolelo srce.

Enajst let je minilo, preden je ponehala apaška nevarnost. Elija Morrison se je vrnil v dolino z družabnikom, mladim možem, ki mu je bilo ime Sam Everston; Sam je namreč bil pripravljen pomagati pri delu na farmi kot Morrisonov družabnik. Elija se je usedel na tla in ihtel v nemočnem besu, ko je videl razkopane grobove in kosti svojih dragih, ki so se belile v soncu. »Satan rdečekoži, še se bova srečala in vrnil ti bom, vrnil ti bom!« se je gnevil, ko ga je Sam našel. Skušal ga je potolažiti, a brez uspeha.

Visoki mož je bil sedaj v gorah Sierra Madre v Mehiki, venomer razmišljajoč o poti, ki bi ga privedla spet v dolino, in o načinu, kako bi potešil in zadostil svoji maščevalnosti. Nad Apače so namreč prišli težki časi. Izgubljali so bitko za bitko, bili so zreducirani na peščico od mraza in gladu bolj mrtvih kot živih bojevnikov in končno so se vdali.

Visoki mož se je znašel kot ujetnik v vroči deželi, imenovani Florida. Dolgo, zelo dolgo je živel tam, dokler ni bil najstarejši v plemenu in dokler ni pozabil, koliko je že star, svojih mladih let, svojega deškega imena, vsega — razen sovraštva.

V Texasu je živel Elija Morrison, sedaj že 82-letni starček na farmi skupaj s svojim družabnikom in njegovo srečno družino. Še vedno je bil pri močeh in še vedno je jemal na izlete svojo henryjevko.

Kadarkoli so ga otroci vprašali, zakaj hodi oborožen, jim je vedno odgovoril: »Vem, da ga bom srečal, vraga rdečega, in tedaj mu bom natrosil svinca, da ga zlepa ne bo prebavil.«

Misel na maščevanje je bila menda še edina jasna stvar v njegovih možganih.

Usoda je odločila, Apač se je vrnil. Visoki mož se je spet znašel v deželi svojih dedov in nekega dne je vzel konja in odjahal iz rezervata. Izogibal se je človeških bivališč in živel samo ob posušenem mesu in vodi. Že dolgo pred tem je izgubil svojo puško, toda sedaj je imel drugo — ukradel jo je mladeniču, ki jo je kupil pri prodajalcu žganja. Bila je to enocevna Sharp-puška na en strel, točno taka kot njegova prejšnja. Jahal je, dokler ni dospel do doline. Zavil je s ponijem med skale, ga privezal in odšel na rob globeli. »Beli pes,« je neprestano ponavljal, »bodi tukaj, da te najde moja krogla!«

Videl je mnogo belih, a njega ni bilo med njimi. Legel je na tla, zaspal, a se kmalu prebudil in počasi odšel proti kraju, kjer je pustil ponija. Nenadoma je obstal. V spuščajočem se mraku je zagledal senco, ki ni bila skala. Ustavil se je in senca se je tudi ustavila. Vzdignil je puško. Elija Morrison je storil isto.

Zagledala sta se, se spoznala in obstala.

Prišla je noč, mesec je vzšel in glasovi v dolini so začeli klicati: »Elija! Elija!« Glasovi so se razlegali daleč naokoli, pa vseeno niso dospeli do ušes obeh sovražnikov. Ta dva sta pa čakala, dobro vedoč, da imata vsak le en strel na razpolago — Visoki mož, ker je imel v puški samo en naboj, Elija, ker mu ne bi ostalo dovolj časa, da bi repetiral. Kdor bi prvi ustrelil, bi lahko tudi prvi zgrešil in drugi bi ga lahko mirno ubil.

Glasovi so prenehali klicati in mesec je naredil že precejšen kos poti, ko sta končno oba prišla do istega zaključka. Dolgo sta se opazovala in vsak je videl starega moža, z zbrazdanim obrazom, mlahavim telesom in tresočimi se rokami. Sovraštvo je izginilo in oba sta se hotela vrniti domov in umreti v miru.

Prvi se je obrnil Indijanec, žalosten, ker tu ni bilo mogoče zmagati. Isto je storil beli mož, potrt, ker je spoznal, da sedaj nima več vzroka, da bi še živel. Razšla sta se. Indijanec je odvezal konja, ga zajahal in odjezdil. Ko je bil spet sam v puščavi, je začel peti pesem smrti. Beli mož je spravil puško in odšel po lastni sledi proti hiši. Družabnik ga je oštel, a zelo milo, kajti videl je obraz človeka, ki mu življenje vidno usiha.

Prevedel J. H.

ANEKDOTE

VSAK JEZIK IMA SVOJE PREDNOSTI

Yma Sumac in njen mož Moises Yvanko odlično govorita jezik starih Inkov, španščino in angleščino.

Ko je neki novinar hotel vedeti, kako se zakonca pogovarjata doma, je Yma odgovorila:

»Z Moisesom se prepirava in tepeva v jeziku Inkov, ljubiva se v španščini, družinski predračun pa pripravljava v angleščini.«

KAJ PA MATI?

Sin bivšega angleškega ministrskega predsednika Randolph Churchill je med drugo svetovno vojno odnesel generalu Montgomeryju sporočilo svojega očeta:

»Moj oče mi je naročil,« je rekel, »da opazujem in varujem vaš desni bok.«

»Odlično,« je odgovoril general, »kaj pa vam je rekla mati?«

VSE V STILU

Aleksander Dumas starejši je moral kot priča stopiti pred sodišče v Rouanu. Ko ga je sodnik vprašal za poklic, je odgovoril:

»Če ne bi bil v svojem rojstnem mestu Rouanu, bi odgovoril, da sem po poklicu pisatelj.«

Takoj za njim je prišla na vrsto kot priča neka igralka. Tudi njo je sodnik vprašal za poklic. Pa je odgovorila:

»Če ne bi bila v mestu, kjer so sežgali Ivano Orleansko, bi odgovorila — devica ...«

ZA VSAK PRIMER

Nadobudni Jean Paul Sartre je napisal komedijo v treh dejanjih s samo dvema osebama.

Prijatelji so se čudili:

»Zakaj pa pišeš take stvari, v katerih ves večer gledalci lahko vidijo samo dve osebi na odru?«

»To je za vsak primer ...« je odgovoril Sartre. »V dvorani bo vedno več gledalcev kot igralcev.«

»RESTLI«

Angleški komponist Benjamin Britten se je dolgočasil v družbi, pa je pričel listati neki filmski časopis. Pri enem članku se je z zanimanjem ustavil. Ameriški slikarji so opisovali, kako si zamišljajo idealno žensko:

»Idealna ženska mora imeti nos Brigitte Bardot, usta Rite Hayworth, oči Lane Turner in brado Grace Kelly.«

Britten je odvrgel časopis in zamomljal:

»Oh, kako bi bil srečen, če bi lahko vzel samo tisto, kar so slikarji odvrgli.«

NASVET

Francoski slikar Corot je tožil petičnemu stricu:

»Tako slabo mi gre. Komaj zmagujem. Pogosto nimam kaj jesti ...«

Stric pa mu je svetoval:

»Ti zjutraj vstani po zajtrku, v posteljo pa pojdi pred večerjo.«

SIBELIUSOV POGOJ

Plešasti finski komponist Jan Sibelius je vedno hodil k istemu brivcu, le-ta pa je žalostno zmajeval nad njegovo plešo in mu vedno ponujal neko svojo posebno vodico proti plešavosti. Pa je Sibeliusu bilo dovolj:

»Veš, kaj, Enzo (tako je bilo brivcu ime), uporabil bom tvoj eliksir, toda pod enim pogojem ...«

»Maestro, pristanem na vsak pogoj.«

»Tako bova napravila,« je nadaljeval komponist, »vzela bova lubenico, jo čez noč namočila v tvojo čudežno vodo in če bomo zjutraj našli v posodi kokosov oreh, jo bom še jaz pričel uporabljati.«

SREČA

Velikega indijskega pesnika in misleca Rabindranata Tagoreja so vprašali, kako lahko postane človek srečen.

»Vem za nekaj nasvetov, toda najprej mi povejte, koliko časa bi pravzaprav hoteli biti srečni,« je vprašal Tagore.

Vsi so bili v zadregi. Nihče ni vedel, kaj pravzaprav misli pesnik. No, pa je pojasnil:

»Vidite, če si človek želi sreče le za nekaj ur, naj se napije, če hoče biti srečen teden dni, naj se poroči, če pa hoče trajno srečo, naj si kupi vrt in prične gojiti cvetlice.«

to se pripeti samo ...

... V ZAHODNEM BERLINU: Neka stanovalka v čisto novi zgradbi si ni znala razlagati divjega razbijanja, ki se je od njega dobesedno tresla vsa hiša. Začela je zadevo preiskovati in ugotovila je, da so v stanovanju nad njenim moški člani družine preveč temperamentno igrali karte.

... V NEW YORKU: Sveta vojska na 42. aveniji se je odrekla svojemu petju in godbi na pihala, ker so se stanovalci preveč pritoževali. Odločila se je, da bo raje z gramofonom vabila miloščino iz ljudi.

KAJ BI BILO,

ČE BI LETALO STRMOGLAVILO 50 METROV BOLJ NA DESNO?

Ob tragičnem padu argentinskega potniškega letala s 35 potniki skoraj da ne moremo uporabiti drugega izraza kot »sreča v nesreči«, zakaj le malo je manjkalo, da bi se ta že tako huda tragedija, v kateri je izgubilo življenje 23 ljudi, vseh ostalih 12 pa je bilo zelo hudo poškodovanih, spremenila v pravo katastrofo. Nesrečno potniško letalo argentinske družbe »Transcontinental« je namreč strmoglavilo v okolici argentinskega glavnega mesta, na vrt Nacionalne bolnišnice, le nekaj deset metrov stran od velike stavbe Nacionalnega inštituta za otroško paralizo, v kateri je ležalo več sto bolnih otrok.

Letalo je že nekaj sekund po padcu na zemljo eksplodiralo, nekaj hipov kasneje pa se je že spremenilo v ogromno grmado. Razliti bencin se je spremenil v plamenec oklep, iz katerega so se lahko rešili le tisti potniki, ki niso imeli privezanih varnostnih pasov. Kaj bi bilo, če bi se letalo zrušilo na bolniško stavbo, polno na posteljo priklenjenih otrok. Predstavnik letalske družbe je priznal, da si kaj takega sploh ne upa misliti.

Vzroki tragedije še vedno niso pojasnjeni. Vreme nad Buenos Airesom, kamor je priletelo letalo iz mesta Salta, tisti dan sicer res ni bilo najboljše, saj je deževalo, toda neurje kljub temu ni bilo takšno, da bi lahko bistveno onemogočilo dvomotorno potniško letalo znamke »C—47«. Letalo je vse do katastrofe letelo po predvidenem voznem redu in pilota nista med poletom poročala o nobeni nepravilnosti. Le nekaj minut pred padcem je pilot govoril s kontrolo letenja na letališču v Buenos Airesu in povedal, da je vse v redu in da se pričenja spuščati na letališče.

Kaj se je potem zgodilo, lahko le ugibajo kljub številnim pričam. Zakaj priče si v svojih izjavah niso enotne. Tako je neki delavec izjavil, da je povsem razločno videl letalo, kako je pričelo s prvim krogom pred ateriranjem: »Šele čez nekaj hipov sem opazil, da je krog kljub vsemu nekoliko preozek in preveč strmoglav. Toda še preden mi je prišlo na misel, d. je z letalom nekaj narobe, je iz kabin švignil pošasten rumen plamen. V naslednjem hipu pa je letalo s peklenskim truščem udarilo ob tla.« Druga priča pa trdi, da je videl, kako se je letalo usmerjalo proti letališču in kako se je potem nenadoma pričelo spuščati. Ta priča trdi da ni bilo videti nobenega plamena, dokler bencin ob padcu ni eksplodiral.

V argentinskem letalu je bilo 31 potnikov in štirje člani posadke: prvi in drugi pilot ter dve stewardessi. Še nekaj dni po nesreči preiskovalnim organom ni uspelo indentificirati vseh žrtev in celo vseh preživelih ne. Zakaj vsi, ki so preživeli eksplozijo, ležijo sedaj v bolnišnicah s hudimi opeklinami, večinoma brez zavesti. Obleke in listine pa so tako vse zgorele.

Letalo se je zrušilo nekaj minut čez sedmo uro zvečer po lokalnem času. Gasilci in reševalci so prišli na pomoč zelo hitro po nesreči, saj jih je bilo precej dežurnih v bolnišnici, vendar v bistvu niso mogli pomagati nikomur, ki se že prej ni sam rešil iz letala.

Podzemlje ne pozablja

Upravnik kaznilnice v Statevillu v Illinoisu (ZDA) John Pawker ni mogel prikriti, kako strah ga je za njegovega bivšega kaznjenca, ki je pred dnevi zapustil svojo celico in odšel po 27 letih spet na prostost. »Ubili ga bodo,« je izjavil novinarjem, »gotovo ga bodo ubili, prav tako kot so ubili njegovega nekdanjega pajdaša Trouhyja. Ne bo preživel mesec dni. Vsi chikaški gangsterji bi se radi maščevali.«

Možak, za katerega se boji upravnik kaznilnice, je sedaj že na pol slep in bolan šestdesetletni starček. Ime mu je Basil Banghart, toda svoj čas so ga bolje poznali kot »Sovo«. Bilo je to tam nekje okrog leta 1930 v Chicagu. Tedaj je bil »Sova« desna roka enega najhujših chikaških gangsterjev Rogerja Trouhyja, ki so ga neznanci ubili leta 1959, 23 dni po tem, ko je prišel iz zapora v Statevillu. Leta 1933 sta bila oba gangsterja obsojena na 99 let zapora, ker sta oropala nekega drugega gangsterja. Jacka Factorja ali po domače »Jacka Brivca«. Oba gangsterja sta sicer ves čas trdila, da sta nedolžna in da je Brivec plačal 100.000 dolarjev, da bi ga oropala. Scotland Yard je namreč ravno tedaj zahteval ekstradikcijo tega gangsterja zaradi nekaterih velikih sleparij v Angliji. Ko se je tako z njuno pomočjo izmaknil ekstradikciji, ju je ovadil. Da bi dokazala, da sta res nedolžna, sta Trouhy in Banghart povedala med razpravo še marsikaj o chikaškem podzemlju. In s tem sta si, kot vse kaže, podpisala smrtno obsodbo.

Trouhyjeva svoboda je trajala le 23 dni, upravnik zapora pa je prepričan, da bo Banghartova trajala komaj toliko, zakaj on je na procesu povedal še več. Podzemlje pa nikdar ne pozablja na maščevanje.

Banghart je sicer prepričan, da njemu ne grozi nič hudega in je zato sedaj, ko so ga po toliko letih ječe zaradi dobrega vedenja izpustili na besedo, odklonil varstvo policije. Pravi, da se bo najprej odpočil v nekem domu za stare in onemogle, ki je pod policijskim nadzorom, potem pa da se bo vrnil k svoji družini.

Mestni svet Demopolisa v Alabami (ZDA) je izdal odlok, ki prepoveduje, da bi ženske prihajale na javna mesta v hlačah, ki ne segajo vsaj 15 centimetrov do kolen. Predvidene so precejšnje globe, v primeru ponovnih prekrškov pa celo zaporne kazni. V Demopolisu je sorazmerno zelo vroče in tako ima policija obilo dela s preverjanjem dolžin ženskih hlač. Jane Tierce, ki se je s svojim sinom odpravila nakupovat, je imela srečo: stražnik je namreč ugotovil, da je od hlač do kolen celih 14 centimetrov, zato sta se tudi oba prijazno nasmehnila fotoreporterju. Toda še isti dan je bilo precej jeznih obrazov. Zanimivo je, da je mestni svet povsem pozabil, kako morajo biti ženske oblečene nad spodnjim robom hlač.

FARUK BO DELAL

Po dolgih letih nenehnih škandalov z neplačanimi dolgovi, nepokritimi menicami, užaljenimi in jeznimi zaročenkami in ženami ter večjimi ali manjšimi požrtijami se je celo mondenski tisk naveličal zapisovati v bistvu nepomembne in vedno enake epizode iz življenja bivšega egipčanskega kralja Faruka in ga je v zadnjih dveh letih skoraj povsem prepustil pozabi. S svojo najnovejšo odločitvijo, kolikor nepričakovano pa vseeno nekje značilno zanj, pa je Faruk še enkrat vzbudil pozornost skoraj vsega svetovnega tiska. Pričel bo namreč delati. Seveda, nekoliko po svoje, pa vendarle ...

Kaže, da je bivši egipčanski kralj zbral še poslednji ostanek velikega premoženja, ki ga je pravočasno pretihotapil iz svojih nekdanjih

zakladnic v Egiptu. S tem denarjem je potem odkupil na dražbi nekdanjo jahto monaškega princa Rainierja »Deo Juvante« ter jo čisto po tihem dal prepeljati v ladjedelnico v Nico. Tam naj bi jo predelali. V kaj? To naj bi še nekaj časa bila skrivnost, toda novinarji so kljub vsemu postali precej pozorni na to nenavadno predelovanje jahte in tako se je razvedelo: Faruk v stilu nekdanjih ameriških gangsterjev gradi plavajočo igralnico.

Pri vsej zadevi sicer niti ni toliko presenetljivo, da si je Faruk izbral tako služenje kruha, saj je bil hazard poleg žensk ter jedače in pijače edina stvar, ki je od nekdaj zanimala bivšega monarha: bolj presenetljiva je njegova odločitev, da bo svojo jahto-igralnico zasidral le 4 kilometre od monaške obale. To pomeni neposredni napad na igralnico v Monte Carlu oziroma napad na njena najvažnejša delničarja – grškega milijarderja Onassissa in monaškega princa Rainierja. Vsaj do nedavnega pa je kazalo, da se trojica kar dobro razume, saj je Rainier na Onassissovo posredovanje preskrbel izgnanemu egipčanskemu kralju celo monaško državljanstvo. Zakaj je prišlo do »sovražnosti«, še nihče ne ve, vsi pa se strinjajo, da je tudi ta ideja povsem v Farukovem stilu, kakor tudi da vse nikakor ne bo šlo tako gladko, kot si je to zamislil Faruk.

Zakaj kljub vsemu je igralnica še vedno osrednji vir dohodkov monaške kneževine in deloma tudi Onassissa. Farukova namera, da bi zasidral svojo veliko plavajočo igralnico (ladjo je preimenoval v »Kralja Pik«) štiri kilometre od obale in s hitrimi motornimi čolni vzdrževal nenehno zvezo s kopnim, pa lahko pomeni za igralnico na obali pogubo ali pa vsaj znatno zmanjšane dohodke. Tega pa niti Rainier niti Onassiss verjetno ne bosta mirno prenašala. Zanju je nerodno le, da bo Faruk zasidral svojo igralnico izven teritorialnih voda monaške kneževine in da mu tako ne moreta škoditi z nobenimi administrativnimi ukrepi. Drugih pa je kljub temu precej. Predvsem so tu Onassissove milijarde, katerih Faruk že dolgo nima. Če ne bo med trojico prišlo do sporazuma, je med njimi pričakovati svojevrstno in nekje tudi zanimivo »vojno«.

TOKIO: 10-MILIJONSKO MESTO

Število prebivalcev japonskega glavnega mesta je preseglo 10 milijonov. Letos 1. maja so v Tokiu ob ljudskem štetju našteli 9,857.818 prebivalcev, če pa upoštevamo, da je dobila japonska prestolnica samo v mesecu aprilu 80.184 novih prebivalcev (kar pomeni, da se je vsake pol minute rodil nov meščan), ima sedaj Tokio že kakih 100.000 prebivalcev več kot 10,000.000.

KONČNO.

Avstrijska gostinska zveza je sklenila, da bo odslej prepovedala vključevati tranzistorje vsem gostom restavracij in drugih javnih gostinskih lokalov.

Sodnika je okradel

Italijanski časopisi so lahko tokrat zapisali, da se je za rešetkami znašel res nepopravljiv tat. Milanska policija je namreč prijela

tolpo petih vlomilcev in tatov, ki so samo v tem letu zagrešili trideset (vsaj toliko so jih doslej priznali) večjih tatvin. Potem ko so polovili štiri pajdaše, so prišli na sled še petemu, ki je bil, kot vse kaže, tudi vodja tolpe. Tako se je 25-letni Pasquale Crozzoletto končno znašel pred preiskovalnim sodnikom. Ker so v njegovem stanovanju našli večino denarja, ki ga je tolpa iztržila za nakradene predmete in avtomobile, ni niti bilo pretežko izvleči iz njega priznanje za vsa dejanja, ki so mu jih očitali. Verjetno je bil preiskovalni sodnik celo zadovoljen, da se je vse tako hitro in uspešno končalo. Menda se je med tem, ko je čakal, da stražniki odpeljejo Crozzoletta, nekoliko predolgo zagledal skozi okno. Vsekakor dovolj dolgo, da so bili pazniki v zaporu, ki bi lahko prisegli, da so tatu poslali k preiskovalnemu sodniku praznih žepov, precej presenečeni, ko so odkrili pri njem bankovec za 10.000 lir. Pa je tat spet kmalu priznal: ko je preiskovalni sodnik gledal skozi okno, si ni mogel kaj, da ne bi še on pogledal čez mizo v sodnikov predal. In tam je bilo 10.000 lir ...

HČERKA LADY CHATTERLEY

D. H. Lawrence je v svojem slovitem romanu »Ljubimec Lady Chatterley« pustil povsem odprto vprašanje, kaj se je (oziroma se bo) zgodilo z nezakonsko hčerko Lady Chatterley in lovskega čuvaja. No, da ne bodo Lawrenceovi bralci v dvomih, se je sedaj pobrigala manj znana pisateljica Patricia Robins. Njen založnik že tiska roman »Hčerka Lady Chatterley«. Novinarji so se seveda pozanimali, kakšno usodo je pisateljica namenila hčerki znane literarne osebnosti. Patricia Robins ni skoparila z besedami, povedala je to in ono, toda kot vse kaže, bo največja značilnost novega romana v tem, da je pisateljica namenila hčerki še nekoliko bolj razbrzdano ljubezensko življenje, kot je Lawrence materi.

Religija ali etika?

Po nekaj tednih razburja nemško javnost že druga zdravniška pravda, le da je ta nekoliko drugačnega značaja kot prva, o kateri smo že poročali v našem tedniku. Medtem ko dr. Isselu sodijo zaradi sleparstva, pa dr. Adsel Dohrn, bivši predstojnik pokrajinske bolnišnice v Burgdorfu, toži okrožno načelstvo, ker ga je lani januarja meseca umaknilo z njegovega položaja. Proti dr. Dohrnu so tedaj pričeli preiskavo; dolžili so ga namreč, da je prizadel hude poškodbe bolnikom oziroma bolnicam, ki jih je operiral. S pravdo tedaj sicer niso uspeli, toda okrožno načelstvo je kljub temu »zaradi kršitve moralno-religioznih načel« odstavilo kirurga. Za to dokaj megleno definicijo se skriva precej štvarnejša zadeva: dr. Dohrn je namreč v svoji 15-letni zdravniški praksi z operacijami steriliziral tisoč žensk. In to nikakor ne v nasprotju z moralno-etičnimi načeli, čeprav res mogoče v nasprotju z religioznimi. Dr. Dohrn je namreč pomagal s svojimi operacijami samo ženskam, ki so ga z moževim privoljenjem prosile za pomoč, ker si iz teh ali onih razlogov niso mogle privoščiti številnejšega naraščaja.

Razpravo so sicer pred dnevi preložili na mesec avgust, toda že prvi dan razprave je zadostoval, da se je po vsej Nemčiji razvila živahna in celo ostra polemika o upravičenosti ali neupravičenosti zdravnikovih posegov. Kaže, da je ljudi, ki se strinjajo z zdravnikom in njegovimi načeli, več in so že zbrali nekaj deset tisoč podpisov na listini, ki obljublja zdravniku vso moralno pomoč. Hkrati pa zbirajo prostovoljne prispevke. S tako zbranimi sredstvi bi zdravnikovi pristaši radi opremili posebno bolnišnico, v kateri bi potem lahko dr. Dohrn nemoteno nadaljeval svojo prakso.

objektiv je zabeležil

Tudi pri nas sicer v nekaterih pokrajinah vetrovi prisilijo drevesa, da rastejo upognjena toda nikdar tako kot je to z drevjem na Antilskih otokih.

med dvema tečajema

Neka ameriška tovarna ur, ki za svoje izdelke trdi, da so zlasti odporni proti vsem vrstam udarcev ter vodi, je, kot vse kaže, prišla do izvirne (in učinkovite) reklamne domislice: od mestne karfilerije v Los Angelesu je odkupila nekaj deset na smrt obsojenih psov, jih opremila z »vsemi potrebnimi dokumenti in značkami« potem pa jim pritrdila na šape svoje ure in jih pustila, naj se razbežijo po mestu.

●

280.000 dolarjev (približno 200 milijonov dinarjev) je stala ameriškega tovarnarja avtomobilov Henryja Forda II. zabava, ki jo je priredil ob 18. rojstnem dnevu svoje hčerke. Dekle je na tej zabavi, ki so se je udeležili številni poslovni prijatelji, drugi industrijci in celo politiki, prvič »uradno stopilo v življenje«. Zanimiva je ameriška parola (sliši se precej pogosto), ki pravi, da imajo vsi Američani enake možnosti za življenjski start.

●

V reklami neke ameriške letalske družbe je rečeno, da po potrebi prepeljejo iz New Yorka v Washington tudi enega samega potnika. To se je zgodilo te dni. David Laub je hotel v Washington, pa je bil 96. potnik letala, ki ima le 95 sedežev. Upravnik letalske družbe je naročil v hangarju letalo za 46 potnikov. Družba, ki »vzdržuje redno zvezo ne glede na število potnikov«, je morala dovoliti polet. Laub je bil edini potnik. »Bilo je zelo prijetno,« je rekel po pristanku na washingtonskem letališču.

●

Na prometnem uradu v Johannesburgu v Južni Afriki je oddala neka ženska žolčno pisano pritožbo, češ da avtomobilisti silno drvijo mimo njenega stanovanja. Policija je postavila zasedo. Najprej so prijeli moža ženske, ki se je pritožila.

●

Presenečeno sta pogledala zakonca na francoski Azurni obali, ko sta se po plohi vrnila v svoj šotor na prostoru za taborjenje. V njunem platnenem bivališču je krulil velik pujs, ki se je tja zatekel v nenadnem močnem nalivu.

Na nevsakdanji način sta se dva ameriška helikopterska pilota seznanila z dekletoma, ki sta se sprehajali v okolici Fulde. Pristala sta na travniku v njuni bližini in ju povabila na izlet. Dekleti sta sprejeli vabilo in pilota sta ju čez čas spet odložila na istem kraju. Vse kaže, da se ne bo dobro končalo: domiselna pilota je opazoval ameriški oficir v civilu. Zapisal si je številko helikopterja; na vprašanje, ali je to pilotom prepovedano, je imel kratek odgovor: »To je jasno!«

●

Neki dunajski kavarnar je dal napeljati cev na centralno gretje skozi javno govorilnico v svojem lokalu. S tem je prikrajšal z užitek tiste goste, ki ne morejo brez stalnega telefoniranja, hkrati pa si je zagotovil znatno večji promet z okrepčilnimi pijačami.

●

Berlinski senat je izdal »odredbo o izvajanju odredbe o spremembi odredbe za izvajanje zakona o strelnem orožju«. Besedilo so predložili poslancem mestne skupščine, da so se seznanili z njegovo vsebino.

●

Nemški obrambni minister Strauss je v zahodnonemškem parlamentu najodločneje zavrnil predlog poslanca renskega volivnega okoliša, da bi odslej dobivali zahodnonemški vojaki na dan tudi po četrt litra vina in ne pivo kot doslej. Minister Strauss je rekel: »Od piva je koža lepša, kar je vsekakor zelo pomembno. Razen tega je uzakonjeno, da se v službi ne sme piti alkohol. Pa še drag je in končno: kako naj bi se opravičili pred starši, če bi jim sinovi med službovanjem v armadi postali alkoholiki. Ne, vsekakor naj ostane pri pivu ... «

Minister Strauss je namreč Bavarec, pivovarništvo pa je ena najdonosnejših bavarskih industrij.

VENTURA GARCIA CALDERON

DIVJAŠKA ZGODBA

GLOBOKO V PRAGOZDOVIH JUŽNE AMERIKE SREČAS ŠE LJUDSTVA, KI SO SICER PRIŠLA ŽE V DOTIK Z ŽELEZOM IN BLAGOM, VENDAR SI HRANO PRIPRAVLJAJO ŠE NA PODOBEN NAČIN, KOT PRVI LJUDJE, KI SO SE SEZNANILI Z OGNJEM

● Ko sem o tem pripovedoval v Evropi, — nam je dejal Victor Landa, — so se mi ljudje nejeverno smejali v brk. Pa je vendar tako preprosto... Nekateri ljudje imajo svoje pomisleke o civilizaciji in barbarstvu, kot da bi tudi v kakem umazanem londonskem predmestju ne živeli pravcati divjaki... Pogosto sem obiskoval Luciena Vignona. Kaj ne poznate Luciena Vignona? Raziskovalca, ki je napisal mnogo knjig in o katerem po vojni ni ničesar več slišati. Če torej hočete, vam lahko pripovedujem o njegovih pustolovščinah med Indijanci plemena Witoto, ki žive v Peruju.

● Spoznal sem ga na peruanskem poslaništvu v Parizu. Bil je nervozen, zelo simpatičen Francoz s kozjo bradico in nebesno modrimi očmi; pustolovec, ki je prebrodil že vse pragozdove sveta. Kadar se takšnemu Francozu zljubi, da začne prelistavati atlas...! Bil je Gauguinov prijatelj in je prvi raziskal nekatere otoke v Oceaniji in skrivnostno tibetansko cesarstvo. Nekega dne jo je mahnil v Peru, toda ni maral ostati v Limi, kaj še, rajši se je napotil v selvas, kakor tam imenujejo pragozd. V tistih časih potovati v Iquitos, veliko pristanišče na Amazonki — to niso bile mačje solze! Potreboval si najmanj mesec dni, posluževaje se vseh mogočih prometnih sredstev. Najprej vlak, ki se vzpenja čez neštevilne zasnežene vrhove in drvi čez prepade, v katerih bobnijo hudourniki. Nato na hrbtu mule, peš ali v nosilnici iz listja skozi divjo, strupeno vegetacijo, kjer se pričenja obsežno področje hudournih deževij... Od tam hrumijo divji pritoki — pri nas jim pravijo brzice — in napajajo največjo reko na svetu. Tam je potrebno, da se spraviš na nekakšno leseno ploščad, domačinski splav, ki drsi čez vodo, in se pri tem ves čas zavedaš nevarnosti, da morda nikoli ne boš mogel pripovedovati o tem doživetju, če ti muhasta reka prevrže splav. Drveč s hitrostjo indijanske puščice in na pol potopljen v vrtincih, ki sučejo splav kot vrtavko, lahko v mislih pošlješ še zadnji pozdrav domačim in nato storiš najpametneje, če zapreš oči, kajti premetavanje po razdivjanih vodah povzroča hudo vrtoglavico. Brez dvoma pa se Lucienu Vignonu ta šport ni zdel presurov; komaj je namreč prispel v Iquitos, že je rinil naprej v nepoznani selvas, zelo daleč, še naprej od »Montañe de Sal«, kamor hodijo vsa amazonska plemena in se pobijajo med seboj, iskaje dragocenih koreninic.

● Ljubitelju eksotike mora zadostovati že sam Iquitos: udavi, ki se človeku dobrikajo kot mačke; majhne kače, ki jih pogosto najdeš celo v postelji — prav nič se ne šalim! Pa še izobčenci, iz dvajseterih mest, nekateri med njimi pobegli kaznjenci iz Francoske Gvajane, desperadosi, ki se ob nedeljah za golo zabavo in ker je nebo tako lepo modro, krohotaje preganjajo med ovijalkami po pragozdu. Samo zato, ker so se napili in ker nosijo najboljše evropske revolverje...

● Loretskemu prefektu je takoj ugajal energični in dovtipni Francoz, ki se mu ta dežela ni zdela tako divjaška, kot bi si kdo mislil. Vraga, če je prišel iskat krepkih doživetij, je dežela ljudožercev kot nalašč zanj! Ni se spotikal nad njegovo raziskovalno žilico; tudi on sam, kot mnogi drugi, je občutil, kako ga selvas nevarno mika in vabi. Pred par dnevi so videli Mistra Robertsa, najbolj korektnega Angleža na svetu, direktorja »Iquitos Rubber Company«, kako je izginil v Alto Paraná, opravljen kot Indijanec rodu Campa, to se pravi nag in ves poslikan s pisanimi barvami in z obilico perja na glavi. Prijateljem je ob umiku iz civilizacije zaupal, da ga skrbi le ena stvar in to je slava Velike Britanije. Mogoče bo kdo rekel, da je bil ta Anglež čudak; toda — kaj pa Garibaldijev nečak, Juan Cancio Garibaldi, ki je postal poglavar celega plemena, pa polkovnik iz Lime in njegovi hčerki, ki sta obe poročeni z divjaki? Končno pa so to intimne zadeve in nam diskretnost veleva, naj ne brskamo preveč po njih.

● Ker je bil Lucien Vignon tako neustrašen, je lahko šel nasproti ljudožercem, najbolj grozovitim Indijancem v Loretu. Guverner mu je posodil nekaj civiliziranih Indijancev in tolmača, ki je obvladal najmanj dvajset lokalnih narečij. In evo jih tam, kako se že ves mesec potikajo izgubljeni v zelenem peklu, preživljajoč se z opicami in velikimi želvami in stalno na oprezu pred jaguarji in pred divjaki, ki so še hujši od jaguarjev; njihove kot kopja dolge puščice priletijo navpično iz zraka in prilepijo človeka za vedno ob tla. Nekega dne so raziskovalci naleteli na neki čistini na majhno skupino Indijancev in pričeli streljati po njih; divjakom je uspelo, da so jo popihali, zaostali sta le bedna starka in njena spremljevalka, krasno mlado dekle, ki je ugrabitelje grizlo v roke. Zvezati so jo morali kot divjo zver in Lucien Vignon jo je nosil v peruanski mrežnici. »Pravcata sirena,« je govoril pozneje in se smejal. Ob prihodu v Iquitos je bila starka, ki so jo bili iztrgali iz okolja, na katerega je bila navezana, že blizu smrti in kazalo je, da prosi svojo nečakinjo, naj ji stori zelo veliko uslugo. Tolmač je izvedel, da je starka strašna čarovnica in to celo čarovnica celega plemena, kar je dokazovala ogrlica iz samih iztaknjenih človeških oči. Naslednjega dne je umrla med strahovitim preklinjanjem in obupnimi kriki, z rokami iztegnjenimi v zrak in s peno na ustnicah.

● Ko je bila starka po tolmaču izvedela, da jo nameravajo po smrti pokopati, je planila v takšen jok, da se je vsem do srca zasmilila; klicala je na pomoč vse bogove. Ne, ne, ona noče biti pokopana, ona hoče, da jo po smrti nečakinja poje! To je bilo tisto najtežje od vsega, kar sem pripovedoval v Evropi, kjer kanibalom pripisujejo grdo požrešnost. Res so med njimi tudi materialisti, ki vedno mislijo le na kak slasten grižljaj. Toda zagotavljam vam, da je med našimi ljudožerci ogromno idealistov. Ona stara čarovnica je ravnala enako kot katera koli krščanska dama: hotela je samo umreti po običajih svojega verovanja. Bila je prepričana, da se s tem, da potomci požrejo umrle prednike, ohranja energija plemena in da se edino na ta način iz roda v rod prenašajo njegove vrline. Recimo, da je bilo njeno mnenje staroversko; vendar moramo priznati, da ji je bila misel o pokopu odvratna... Lucien Vignon seveda ni dovolil nečakinji izpolniti poslednje volje, ki so jo dolžni opravljati potomci plemena Witoto. Mala se celih osem dni ni mogla potolažiti; pomirili so jo šele s tem, da so jo prepričali, da ta prepoved ni nobena kazen.

● Indijanka je bila nenavadno bistra. Ponosna kot vsi iz njenega plemena, je bila trdno odločena, da je ne sme nobena stvar začuditi. Ko se je prvič v življenju znašla pred ogledalom, je takoj iskala tisto, kar se je videlo v njem, zadaj za njim in ker ni ničesar našla, jo je to nekoliko zmedlo. Toda v kinu — tudi v Iquitosu ga imajo — ni niti trenila, kot da to zanjo ni nič novega. Zelo hitro je razumela nekaj španskih besed in posebno tri je lepo izgovarjala: sucios, imbusteros, ladrones, kar pomeni toliko kot packe, lažnivci in barabe. V teh treh besedah je videla vso civilizacijo. Svojo mladost je bila preživela na obalah reke, kjer se je gola kopala ves ljubi dan; vedno je govorila resnico in tatvina je bila našim Indijancem docela tuj pojav. Lucien Vignon se je z deklico zabaval kot z udomačeno živalco. Tako odlično se je zabaval z njo, da se je čez šest mesecev z njo poročil v cerkvi v Iquitosu. Nosila je belo obleko in šopek iz pomarančevega cvetja. Vse mesto je pohitelo tja, da bi se posmehovalo čudnemu paru. Toda pri moji veri, deklina se je zadržala res dobro; po zaslugi meniha iz Ocope, ki jo je bil poučeval, je znala pokleknuti, skleniti roke in častiti njej tujega boga.

● Končno se je raziskovalec spet vrnil v Evropo skupaj z madame Vignon. Videl sem ju v Parizu in zdela sta se mi čisto v redu par. Pred tujci je bila madame molčeča in zadržana, toda doma je v svojem smešnem jeziku, mešaje francoščino in španščino, govorila docela pametne stvari. Mala ljudožerka je že tudi prebirala romane in potopise. Nekega dne mi je na zemljevidu čisto natančno pokazala kraj, kjer se je bila prvič srečala s soprogom.

● Lucien Vignon je ponovno potoval v Peru, da bi dokončal svoje delo, zasledoval od skrivnostne pragozdne bolezni, ki je nihče ne zna ozdraviti in se loti človeka nekako tako kot malarija. Iz previdnosti je pustil svojo ženo v Franciji. Čez več mesecev pa smo dobili na našo ambasado telegram; ‚Lucien Vignon izginil v okolici Iquitosa.' Takoj smo pomislili, da je najbrž postal poglavar kakega plemena kot direktor angleške kavčukove družbe ali Garibaldijev nečak. Toda stvar je bila resnejša: požrlo ga je pleme njegove žene.

● Ko sem o tem govoril v Parizu, so me lepe ženske vedno prekinile: ‚Da, seveda, požrla ga je njegova tašča!' In to neslanost je vselej spremljal razposajen krohot. Francozi so res nepoboljšljivi! Zagotavljam vam, da je to čista resnica in konec zgodbe vam bom povedal natanko tako, kakor sem ga izvedel od prijateljev v Loretu.

● Divjaki v selvasu zlahka obveščajo drug drugega in zgodba male civilizirane soplemenjakinje jih je zelo razjarila. Komaj se je Lucien Vignon spet prikazal v Loretu, so ga že sklenili ubiti; povem vam, še ko je bil komaj v Manaosu v Braziliji, je indijanski telegraf — votlo deblo, ki cele milje daleč oddaja kot topovske strele glasne znake — obvestil montano, da je raziskovalec spet v deželi. Hitro so iztuhtali, kako ga bodo zvabili na limanice. Kako prijazni in prilizljeni znajo biti Indijanci, kadar imajo kaj za bregom! Raziskovalec jim je zaupal, ker so mu obljubljali najlepše pragozdne metulje. Ko je bil cel dan v selvasu, ga je njegov vodnik, podkupljen z nekaj funti smodnika, zvabil na napačno pot in tako se je ujel v past za jaguarje: nekakšno gnezdo iz trhlega dračja, dobro povezanega z ovijalkami.

● Med svečano pojedino, ki je morala na tej gozdni jasi biti nadvse nenavadna in pretresljiva, ga je najprej pričel jesti poglavar. Na tistem kraju so pozneje našli odprto sveto pismo in dve okrvavljeni sveči, kakršne uporabljajo na oltarjih, postavljeni pod križem iz dveh puščic. Tako so nekdanji gojenci menihov, nedavno pobegli iz samostana v Ocopi, po svoje pripevali k svečanosti in dokazali civilizirancem, da se tudi oni po svoje dobro razumejo na njihove čarovne bukve in smešne bogove. Prosim vas, pustite ob strani vsako namigavanje na požrešnost, kajti ponavljam vam, da so moji Indijanci veliki idealisti. S tem da so požrli Francoza, ki je bil pojedel truplo stare čarovnice — o tem so bili namreč neomajno prepričani — je pleme dobilo nazaj svoje izgubljene duhovne sile in priljubljene čarovniške skrivnosti, za nameček pa še peklenske sposobnosti svetlolasih ljudi, ki tako spretno znajo ravnati z ogenj bruhajočimi orožji. Tako je bilo spet vse v najlepšem redu in pleme, ki si je spet priborilo svoj duhovni zaklad, je bilo vse iz sebe od veselja.

● Kaj pa madame Vignon, me boste vprašali. Tudi ona se je kmalu vrnila s svojimi oblekami iz Pariza nazaj k plemenu. Oblek tudi v pragozdu ni nehala nositi, ker se ni mogla več navaditi na to, da bi tekala naga naokrog. Indijanci njenega rodu jo seveda zaničujejo, ker je že civilizirana, to se pravi, ker se je naučila lagati, ker krade drugim ženam njihove može in ker se noče od jutra do večera naga, kot vse ostale Indijanke, kopati v svetih rekah svoje domovine.

Iz španščine prevedel Bogdan Udir

– FANIKA, POVEJTE, KOMU STE PRAVZAPRAV OBLJUBILI PRAZNI ZAVITEK »PLAVEGA RADIONA«?!

(Spremljajte nagradni natečaj PLAVEGA RADIONA)

MARK TWAIN

NA LOV ZA GOLJUFIVIM PURANOM

Ko sem bil še deček, so stric in njegovi veliki fantje lovili s puško, najmlajši fant Fred in jaz pa s strašilno puško — majhno strašilno puško na en naboj, ki je bila ravno pravšnja za najino velikost in moč; ni bila mnogo težja od metle. Nosila sva jo izmenoma, vsak pol ure. Seveda nisem mogel z njo ničesar zadeti, a kljub temu sem vedno znova poskušal. Fred in jaz sva se podila za malo pernato divjačino, ostali pa so lovili srnjad, veverice, divje purane ter podobno živad. Stric in njegovi fantje so bili dobri strelci. Streljali so race, divje gosi in podobna krilata bitja; veveric pa niso ubili niti ranili, ampak so jih omamili. Kadar so se psi podili za ververico, je le-ta pobegnila na drevo ter se potuhnila ob kako vejo. Upala je, da se bo tako skrila lovčevim očem, kar pa ji navadno ni povsem uspelo. Drobcena ušesca, ki so štrlela izza veje, so jo izdajala. Njenega nosu sicer ni bilo videti, vedeli pa ste, kje je. Potem je lovec vstal in ne da bi puško kam naslonil, malomarno pomeril ter poslal kroglo v vejo ververici tik pod gobček. Omamljena žival se je prekopicnila ter padla na tla nezavestna, a brez najmanjše rane. Pes jo je stresel z zobmi in po njej je bilo. Če je bila razdalja velika in je pihal neugoden veter, se je včasih zgodilo, da je krogla zadela ververico v glavo. Tako žival so prepustili psom — lovčev ponos je bil ranjen in nihče ne bi vtaknil take »trofeje« v torbo.

Ob prvem jutranjem svitu so dostojanstveno korakali po polju postavni purani v velikih jatah, takoj pripravljeni na klepet ali obisk pri sosedih. Takrat so se lovci skrili in oponašali puranov klic, tako da so pihali skozi kost, ki je imela nekoč svoje mesto v nogi nekega purana, ki se je bil odzval takemu klicu ter je živel ravno še dovolj dolgo, da je lahko obžaloval svojo lahkomišljenost. Z ničimer ne morete tako imenitno oponašati puranjega klica kot s tako kostjo. To je spet ena izmed goljufij, ki jih je polna mati narava; včasih kar ne ve, ali bi izdala svojega otroka ali bi ga ščitila. V puranovem primeru je kaj čudno ravnala, dala mu je kost, ki je narejena kot nalašč za to, da ga lovec z njo kliče v smrt. Po drugi strani pa ima ta kost neko odlično lastnost — purana lahko izvleče iz zadrege, v katero ga je spravila prav taka kost. Če namreč mama puranka opazi, da ga je polomila, ker se je odzvala klicu, se nenadoma obrne ter se prične strahovito opotekati in šepati kot bi bila povsem kruljava; obenem pa pravi svojim nevidnim otrokom: »Lezite in se potuhnite! Vrnem se, brž ko izvabim tega nemarnega goljufa iz dežele.«

Če je človek neveden in zaupljiv, ima lahko takle pripetljaj kaj neslaven konec. Nekega jutra sem zasledoval očitno kruljavo puranjo samico čez dobršen del Združenih držav. Nasedel sem njeni prevari, ker nisem mogel verjeti, da bi goljufala majhnega dečka, ki ji je zaupal ter je mislil, da je poštena. Imel sem sicer s sabo svojo strašilno puško na en naboj, toda hotel sem jo živo ujeti. Večkrat sem se ji čisto približal ter se pognal za njo; toda ko sem se ravno vrgel nanjo in zagrabil z roko tja, kjer sem videl njen hrbet, je ni bilo več tam; bila je le nekaj centimetrov dlje in ko sem pristal na trebuhu, sem se ji z roko dotaknil repa — bil sem čisto blizu, a vendar ne dovolj blizu; se pravi, ne dovolj blizu, da bi uspel, a vendar dovolj blizu, da sem bil prepričan, da jo bom prihodnjič imel. Vedno me je počakala v varni razdalji ter se delala kot da je strašansko izmučena ter da si mora odpočiti. To je bila seveda laž, toda jaz sem še vedno mislil, da je poštena. Čeprav bi bil moral že zdavnaj podvomiti o tem — dobro vzgojen ptič se vendar ne bi obnašal tako. In tako sem ji sledil in sledil, se vedno znova poganjal za njo, vstajal, si otepal prah z obleke in nadaljeval popotovanje s potrpežljivim zaupanjem; z zaupanjem, ki je vedno bolj naraščalo, kajti podnebje in rastlinstvo sta se spreminjala in po tem sem sodil, da vrihajava v kraje z večjo nadmorsko višino. Moja žrtev je bila videti po vsakem mojem poskusu, da jo ujamem, nekoliko bolj utrujena in nekoliko bolj malodušna in prepričan sem bil, da jo bom končno dobil. Prepričan sem bil, da je to le še vprašanje časa, glede na veliko prednost, ki sem jo imel že od vsega početka, ker je bila šepava.

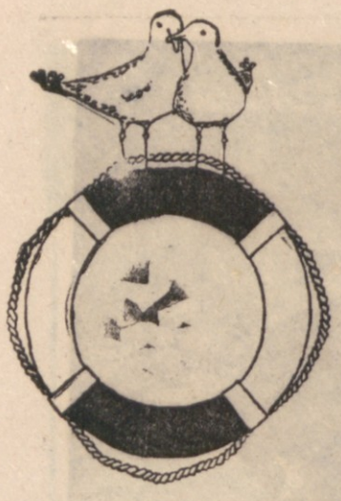
No, dan se je bil nagnil že precej čez poldan in tudi jaz sem pričel čutiti utrujenost v nogah. Nič čudnega, saj si nisva privoščila počitka, odkar sva se odpravila na najin izlet, kar je bilo pred dobrimi desetimi urami, čeprav sem se jaz med zadnjimi »pogoni« delal kot da mislim na nekaj povsem drugega ter sem si nekoliko oddahnil. Seveda moje premišljevanje ni bilo kdo ve kako prepričljivo in oba sva škilila drug proti drugemu ter čakala, da znova pričneva z igro, a pri tem se nama očitno ni nikamor mudilo, kajti takle priložnostni oddih se nama je obema pošteno prilegel; kar pa je tudi razumljivo, saj sva se preganjala že od zore, ne da bi medtem zaužila niti grižljaj; vsaj jaz ga nisem, kajti ko je moja žrtev čepela v travi in se pahljala s perutjo, je včasih priskakljala mimo kobilica, ki ji je bila napočila smrtna ura — presneto se ji je prilegla. Jaz pa nisem dobil ničesar za pod zob — ves dan ničesar.

Ko sem bil že zelo utrujen, sem večkrat obupal nad tem, da bi jo dobil živo ter sem jo že hotel ustreliti, a vendar tega nisem storil, dasi sem imel vso pravico. Nisem verjel, da bi jo zadel; razen tega pa se je vedno, kadar sem dvignil puško, ustavila ter se mi nastavljala, tako da sem posumil, da ve, kako je z mojimi strelskimi sposobnostmi, pa se nisem hotel dajati ljudem v zobe.

No, nazadnje je nisem dobil ne žive ne mrtve. Ko se je končno naveličala igre, se mi je pred nosom dvignila v zrak ter po bliskovo švignila proti velikanskemu drevesu. Pristala je na najvišji veji, sedla, prekrižala noge ter se mi smehljala. Zdelo se je, da čuti veliko zadoščenje, ker sem bil tako osupel.

Bil sem osramočen pa tudi izgubljen; in ko sem se klatil po gozdu in iskal pot, sem naletel na zapuščeno leseno kolibo, okoli katere je bil nekoč vrt. In tam me je čakala najimenitnejša malica, kar sem jih kdajkoli imel. S plevelom poraščen vrt je bil poln zrelega paradižnika in požrešno sem se basal z njim, čeprav ga prej nikoli nisem maral. Od takrat sem se še dvakrat ali trikrat okusil kaj tako božanskega kot je bil tisti paradižnik. Preobjedel sem se ga tako, da nisem več pokusil paradižnika, dokler nisem bil v zrelih letih. Sedaj jih sicer lahko jem, a le stežka jih gledam. Mislim, da se je vsakdo izmed nas kdaj tako preobjedel. Nekoč sem v sili razmer pojedel pol sodčka sardin, ker ni bilo ničesar drugega pri roki, toda od takrat vedno shajam brez sardin.

Prevedel An[illegible] Novak

POČITNICE - PO MERI

SE ODPRAVLJATE NA DOPUST? KAM PA NAMERAVATE? STE ŽE KDAJ RAZMIŠLJALI, KJE SE UGODNEJE POČUTITE, NA MORJU ALI V HRIBIH, V DRUŽBI ALI V SAMOTI? IN SPLOH, TU JE ŠE DESET IN DESET DRUGIH REČI, KI JIH MORATE O SEBI VEDETI. KAKŠEN TEMPERAMENT IMATE, VAM NI TREBA POSEBEJ RAZLAGATI. TOREJ LAHKO ZAČNEMO. ZADNJIČ SMO SE Z NASVETI POMUDILI PRI SANGVINIKU IN MELANHOLIKU, DANES PA STA NA VRSTI OSTALA DVA OKVIRNA TIPA

KOLERIK

Kolerika vsi poznamo: to je tisti, ki takoj vzkipi, je zmerom razburjen, živi v nenehnem prepiru sam s seboj in okoljem in mu ni mogoče ničesar narediti po volji. To je tisti, ki ga malenkost lahko spravi v bes in ni prav nič čudno, če ta njegova nesrečna in neuravnovešena narava sčasoma povzroči organske bolezni. Če se vse to stopnjuje, pride do okvar srca, odpovejo tudi preobremenjeni živci, pojavijo se nevroze in druge želodčne težave, motnje v delovanju jeter in žolča, skratka, ves organizem je v neredu. Zato je kolerik tip človeka, ki najbolj potrebuje oddih. Pri njem pa gre komajda za počitnice v običajnem pomenu besede. Najbolje stori, če gre v zdravilišče, kjer bo imel več miru in počitka, kakor zabave in gibanja. Njegov dopust naj ne traja manj kakor 3 tedne, če naj mu zares koristi.

Čeprav je manj občutljiv za podnebne in vremenske vplive, je za kolerika vendarle bolje, če preživi dopust v višinskem zraku, v mirnem, tihem podeželskem okolju, ali v gozdnatih pokrajinah. Za kolerika je zelo važno, da pride v okolje, v katerem bo čutil, da zanj skrbijo.

DEJAVNOST NA POČITNICAH

Kolerik naj tako dolgo počiva, dokler ne čuti, da se je popolnoma pomiril. Zanj velja: nobenega napornega športa, ne dolgih izletov niti nočnega življenja. Zato pa lahka telovadba in razgibavanje na prostem, ležanje na prostem, kratki sprehodi pred jedjo, po kosilu pa vsaj eno uro počitka. K počitku naj leže vsaj ob 22. uri.

DIETA

Vznemirjeni, vzkipljivi, večkrat nevrotični sodobni človek pogosto nima teka ali pa ima želodčne motnje. Za izboljšanje je važna ustrezna dieta. Se pravi, da je treba za posamezni obrok pripraviti bodisi meso z zelenjavo ali pa zelenjavo s krompirjem in jajčnimi jedmi, nikoli pa meso, zelenjavo in krompir hkrati. To pomeni, da ne mešamo hidratov z beljakovinami, temveč da dovajamo telesu ali hidrate ali beljakovine. Zlasti kolerik, ki nagiba k motnjam v delovanju jeter in žolča, naj ne uživa preveč beljakovin. Kolerik naj se tudi popolnoma odpove vsem poživilom in dražilom. Sem sodijo alkohol, nikotin in kofein. Namesto kave naj pije zjutraj mleko, žitno kavo ali sadne sokove, izogiba naj se torej vsega, kar razburja. Med dopustom naj se prav tako odreče pomirjevalnim in uspavalnim sredstvom, razen če mu jih ni zravnik posebej predpisal. Za kolerika je važno tudi pravilno dihanje. Po navadi sunkovito vdihava in premalo izdihne, se pravi, da je njegov prsni koš skoraj zmerom krčevit, pljuča pa premalo »prezračena«.

Za kolerika bi se dopust pravzaprav ne smel nikoli končati, kar bi se drugače povedano reklo, da bi si moral tudi v vsakdanjem življenju ohraniti notranji mir in ravnovesje, ki si ga je pridobil na dopustu. Za to pa sta potrebni volja in sugestija: ne bom se razburjal, ostal bom miren, obvladal se bom. Te preproste besede bi si moral kolerik vsak dan ponavljati. S tega vidika je dopust samo zunanji povod za spoznanje: sem na napačni poti; samo z lastnimi močmi se lahko spremenim.

FLEGMATIK

V našem naglem času bi flegmatik lahko veljal za idealni tip človeka, če bi tudi njega ne obremenjevale različne duševne in telesne težave. Nekatere med njimi so nizek krvni pritisk, nagnjenje h glavobolu in vegetativna distonija. Kot je vsak človek proizvod žlez z notranjim izločanjem, ki bolj ali manj harmonično delujejo, tako lahko gledamo v flegmatiku človeka, ki njegove žleze pogosto premalo delujejo. Njegova flegmatičnost — počasna, premirna nrav — je torej posledica tega telesnega stanja, vtem ko je pri drugih tipih po navadi okolje bolezenski činitelj.

POČITNICE S TEMPOM

Počitnice flegmatika naj ne temeljijo na mirovanju, temveč na gibanju. Ker flegmatiki večkrat nagibajo k debelosti, je gibanje že zaradi tega priporočljivo. Flegmatik naj se veliko giblje, plava, hodi v hribe ter se sploh ukvarja s športom. Dejavnost pa je treba razširiti tudi na duševnost. Veliko in različne družbe ter vtisov je zanj zdravilo. Pri tem se ni treba bati, da bi bilo česa preveč, saj flegmatik veliko rajši zapade v »zimsko spanje«, kakor da bi se preutrudil. Ker nagiba k lagodnosti, se le prerad izogne vsakršnemu naporu. Flegmatik ni tip, ki bi potreboval dolg dopust, zato naj ga rajši porazdeli čez vse leto na krajša obdobja.

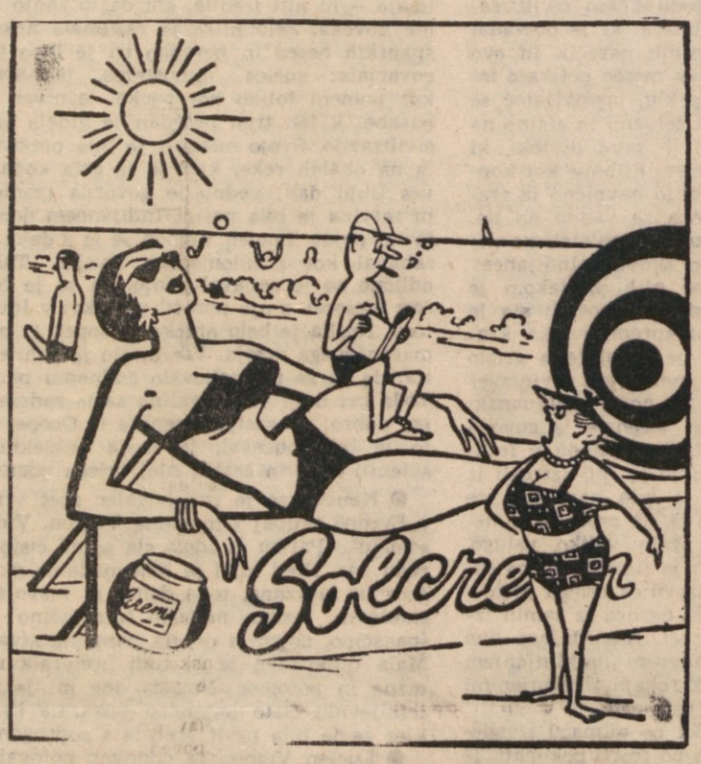
BOJ LAGODNOSTI

Geslo flegmatikovega dopusta naj bo: boj lagodnosti! Ležalni stol, ki je lahko koristen za druge tipe, mora flegmatik iz svojega počitniškega življenja popolnoma pregnati. Namesto tega naj se kolikor mogoče veliko giblje. Z masažo in menjajočimi hladnimi in toplimi kopelmi se mu bo zvišal krvni pritisk, telovadba pa bo okrepila njegove ne preveč močne mišice. So zdravniki, ki predpišejo nekaterim pacientom s sedečimi poklici v počitnicah — telesno delo. Kako zdravilo je lahko delo, so ljudje že davno spoznali in zato danes dobesedno govorimo o delovni terapiji. Zato bo delo, prilagojeno njegovim telesnim silam, tudi za flegmatika zdravilo. Flegmatik se pogosto vrne s takega dopusta popolnoma spremenjen, saj je za organizem zdravo telesno in duševno delo veliko bolj osvežujoče kakor popolno brezdelje.

SPREMENJENA PREHRANA

Znano je, da nagiba flegmatik k debelosti. Temu primerno je treba spremeniti prehrano, za kar je prav med dopustom najboljša priložnost. Najbolje se obnese presna hrana, veliko vitaminov, mleko in nemastno meso. Zjutraj je dovoljena prava kava, občasno pa jogurt in sadni sokovi. Opoldne naj flegmatik je nemastno meso, pečeno na žaru, veliko zelenjave, izogiba pa naj se močnatim in sladkim jedem. Če se bo flegmatik med dopustom navadil na zdrav način življenja, ga že zaradi svoje nravi — saj je prav tako trden kakor vesten — tudi v prihodnje ne bo spreminjal.

(Tako, in zdaj vsem skupaj prijeten dopust!)

DVODELNA OBLEKA ZA POLETNE VEČERNE PRILOŽNOSTI: OZKO KRILO IN OHLAPNA BLUZA S KRATKIMI ROKAVČKI TER RAZPORKOM OB STRANI. — ZA OKRAS BROŠA NA PENTLJI.

šolska ura: okus

MODELI

Pazite, da vam ne spodrsne pri izbiri modela. Če ga boste sestavili kot mozaik iz dekolteja Sofije, ki ste ga videli v tem in tem filmu, iz pasu, kakršnega ima vaša prijateljica, iz rokavov, ki so bili v takem in takem modnem časopisu, iz krila, ki je bilo natanko opisano v tej ali oni modni kritiki — bo ta model babilonska zmešnjava.

Bodite arhitekt in pazite na geometrijske linije ter tri dimenzije. Ne postavite na grške stebre streho mošeje in ne mešajte rokokoja z gotiko.

Če iščete navdihov in predlogov po modnih listih, naj prestavi fantazija obleko z manekenke na vašo kožo, izbirajte obleko in ne postavo, kakršna bi vam bila najbolj pogodu. Ne pritožujte se, če se sprehajajo na modnih revijah le idealna ženska bitja in če modni listi ne fotografirajo modelov tudi na starejših in bolj okroglih ženah. Kar odkrito povejte, kdaj ste zadnjikrat izbrali prav tisti model, ki ga je nosila žena z zgodnejšo rojstno letnico od vaše, in kdaj ste bili še navdušeni nad obleko manekenke vaših mer. Saj vendar trdite, da imate okus in občutek za mero, torej ste prav gotovo znali najti pravi model, katerega je nosila dovolj ljubka manekenka, ki ni motila vaših estetskih zahtev. Dovolj je že bilo eksperimentov z istim modelom na starejši in mlajši manekenki, na bolj in manj idealni postavi. Odločitev je padla vedno v prid lepši sliki. Psihološki dokaz? Vsekakor.

Modni ustvarjalci in uredniki modnih listov vedo prav dobro, da niso na svetu samo mladi ljudje in da je podhranjeno vitka linija manekenk redka in nezdrava stvar. Manekenke so jim samo pripomoček, nadvse lep, čimbolj simpatičen in privlačen živ obešalnik, na katerem pokažejo v svoji kolekciji modele za vse, za vsako postavo in vsako starost. Samo pogledati jih je treba malo bolj natanko in izbrati pravo.

Pri igri z obleko lahko prevarite druge in tudi dobite, če pa prevarite sebe, vas bodo drugi kaj hitro spregledali. Čim prej pričnite z odkrivanjem napak, potem šele jih zakrijte pred drugimi. Poskusite jih spremeniti v dobre lastnosti, v zanimivo lepoto. Za to umetnost je velikokrat potrebna dobršna porcija poguma, študija in samokritike. Tudi naša ŠOLSKA URA bo v prihodnjih tednih pogledala ostro v ogledalo in se pogovorila iz oči v oči z velikimi in majhnimi, z vitko in okroglo linijo, z različnimi letnicami rojstva pa z barvami las, kože in tako naprej, skratka — pomagala vam bo, da boste danes lepši kot včeraj in jutri lepši kot danes.

piše eva paulin

kaj morate vedeti?

PREDEN ODPOTUJETE NA DOPUST

Če gredo otroci za počitnice taborit, boste nemara, kakor vse zaskrbljene matere, nestrpno pričakovali prvega sporočila. — Zlasti manjšim otrokom boste »poročanje« močno olajšali s tem, da jim boste položili med prtljago dopisnice z že napisanim naslovom in prav tako kuverto z nalepljeno znamko.

In če se tudi sami odpravljate, ste uredili tudi tole:

Ste odpovedali mleko?

Ce bi radi na oddihu redno dobivali časnik in pošto, dajte upravi časopisa in pošti pravočasno počitniški naslov in navedite, kako dolgo boste odsotni.

Ste poskrbeli za cvetice? Nekdo jih mora redno zalivati, ali pa jih odnesite k prijazni znanki.

Bo treba med vašo odsotnostjo plačati račun za električni tok, plin ali telefon? Nakažite že prej približno vsoto ali pa se dogovorite s sosedo, ki ji boste naredili isto uslugo, kadar bo ona odsotna.

Poskrbite pravočasno za vozne listke, da ne boste imeli tik pred odhodom nepotrebnega beganja.

Preden odpotujete, pojdite še enkrat mirno po vsem stanovanju in preglejte:

če nikjer ne gori luč (v kopalnici ali predsobi, ki nimata direktne svetlobe);

če ste izključili vsa stikala (radio, električni štedilnik, hladilnik), če ste zaprli plin in če so tudi vse pipe dobro zaprte;

če ste izpraznili in očistili hladilnik ter pustili vrata nekoliko odprta, da ne bo imel duha po zatohlem, ko se vrnete;

če so vsa okna in vrata dobro zaprta!

NEGA BOLNEGA OTROKA

Zanesljivo se otroka loteva bolezen, če je sicer živahen, pa postane nenadoma utrujen, se noče več igrati, odklanja hrano ali želi ob neobičajnem času v posteljo. V takem primeru sezite najprej po toplomeru. Verjetno bo pokazal kakih 39 . Položite otroka v posteljo. Od same višine živega srebra si ne morete razlagati, za katero bolezen gre.

VROČICA

Kadar ima otrok vročico, večkrat obenem tudi bruha. Ko se to zgodi prvič, je mati zelo prestrašena; ko je pa že izkušena naredi ob takih priložnostih otroku obkladek, s katerim mu zniža temperaturo. Otroka z vročico nikar ne pokrivajte z debelimi odejami. Zadostuje prav lahko pregrinjalo in tudi soba ne sme biti pretopla. Otrok se bolje počuti, če lahko izžareva nekaj te odvečne toplote. Če ga pa začne tresti mraz, ga seveda zadostno odenite.

Previsoko vročino že od nekdaj zbijamo z obkladki. Z njimi lahko otroku malo olajšate bolezensko stanje, dokler ne pride zdravnik. Če jih znate pravilno narediti, otroku ne morete škodovati. Nasprotno, vročina se bo otroku znižala vsaj za eno stopinjo in bolje mu bo.

V obkladek lahko zavijemo celo telo ali pa ga namestimo samo na noge.

OBKLADKI

Za obkladek zložite rjuho tako, da bo dolga kot otrokovo telo od ramen do kolen in široka nekaj več kakor je otrokov obseg. Namočite jo v vodo, ki ima 20°, jo ožmite in pogrnite na nekoliko večjo flanelasto rjuho ali odejo. Na oboje položite otroka, ga najprej zavijte z mokro rjuho in potem še s suho odejo. Mokra rjuha ne sme gledati izpod suhe. Rok ni treba povijati. Več ko pol ure otrok ne sme imeti obkladka. Če je nemiren še potem, lahko naredite obkladek še enkrat ali dvakrat.

Otroci imajo dosti raje obkladek samo na nogah, saj jih manj ovira, kakor po celem telesu. Lahko jim ga torej daste na cele noge ali pa samo od kolena navzdol. Za noge zadošča namočena in ožeta brisača, čez njo je pa seveda treba oviti še flanelasto rjuho. Tak ovitek se lahko menja vsakih 10 minut; lahko si sledijo štirje. Prvi obkladek naj ima tri do štiri stopinje manj, kakor ima otrok ravno tedaj vročine. Pri vsakem naslednjem obkladku je lahko voda hladnejša za tri do štiri stopinje. Vendar naj slabotni otroci in dojenčki nimajo obkladkov, ki bi imeli manj kakor 25° temperature!

IZTREBLJANJE

Pri bolnih otrocih je še posebej treba paziti na redno prebavo. — Kadar imajo vročino, so največkrat zaprti. Največkrat pomagajo lahka odvajalna sredstva. Otroci, ki jih boli trebuh, pa brez zdravnikovega predpisa ne smejo jemati takih sredstev. Zelo bi namreč škodila na primer pri vnetju slepiča. Če hočete odstraniti zaprtje, ali pa če otrok bruha, potem mu raje pomagajte z dristilom (klistirom). Tudi tukaj je treba vprašati zdravnika. Najbolj primerne za take namene so še svečice, ker pa vselej ni blizu lekarne, si mora mati pač pomagati z dristilom. Teh je več vrst:

1. Kot dristilo je prav milo sredstvo kamiličnI čaj, ker ne rani črevesne sluznice. Zadošča četrt do pol litra kamiličnega čaja, ki naj ima telesno temperaturo.

2. Koristna je tudi slanica. Na četrt do pol litra vode, ki ima telesno toploto, raztopite četrt do pol litra kavne žličke soli.

3. Olje bo pomagalo pri posebno hudem zaprtju. Vzemite nekaj žlic do četrt litra toplega olivnega olja.

4. Dristilo z glicerinom. Eno kavno ali eno otroško žlico kemično čistega glicerina zmešajte z vodo v razmerju 1:3. Pri večjih otrocih vzamete lahko nekaj več glicerina.

5. Milnica. Ta sicer draži črevo in je ne kaže uporabljati večkrat zapovrstjo. Vzemite pol litra vode s telesno toploto in vanjo naribajte približno za lešnik dobrega toaletnega mila.

Dristilo dajte otroku na dovolj veliki postelji in podlagi iz polivinila. Položite ga na stran s skrčenimi koleni. Pri dojenčku ali pravmajhnem otroku lahko za to uporabljate brizgalko za ušesa. Za večjega otroka naj vam služi irigator. Tekočina za dristilo naj ima vedno telesno toploto. Konec cevke namažite z vazelino in ga počasi porinite v črevo. Počasi stiskajte vanj tekočino ali pa ga vlivajte v presledkih. Pazite, da v črevo ne pride zrak. Takoj dobro stisnite obe plati zadnjice in jih nekaj minut tiščite skupaj. Nato posadite otroka na lonček. Če še ne more opraviti potrebe, lahko ponovite dristilo.

ZDRAVILA

Otroci neradi uživajo zdravila in dostikrat pride celo do bojev med njimi in mamico. Vse pa se da urediti brez težav. Tablete in druga zdravila slabega okusa ponudite otroku vedno s sladkorjem ali z malinovim sirupom. Malinovec bo otrok prav rad in hitro pogoltnil, vi pa imejte že pri rokah kaj dobrega, da bodo spili, še preden bodo začutili slab okus zdravila. Pri tem ves čas ravnajte, kot da je vse to v sporazumu z otrokom, da ne bodo imeli občutka, kako ste jih prelisičili ali premagali.

Nikoli ne dajajte zdravil brez zdravnikovih navodil. Tudi pri enakih bolezenskih znakih gre lahko za različne bolezni!

Zdravila, pa naj gre za tablete, kapljice ali druge tekočine, ponudite otroku vedno s čisto žlico, nikoli iz kozarca. V njem namreč ostane na stenah precejšnji del odmerjenega zdravila.

Moje dete

HRENOVKE IN SAFALADE ZA VEČERJO

Hrenovke ali safalade nareži na kose in tudi te zareži toliko, da lahko vanje položiš košček sira. Izmenoma jih natikaj na nabodalo ali zobotrebec z rezinami paradižnika, vse skupaj položi na ponev in dobro segrej. Po okusu pa lahko hrenovke ali safalade že prej v ponvi segreješ in jih šele nato razrežeš. Ta nabodala (po eno na vsakega družinskega člana) serviramo k špagetom, ki jih potresemo z nastrganim sirom in drobnjakom. Okusna jed je hitro pripravljena in zato priporočljiva zlasti za zaposlene ženske.

ENOLONČNICA S HRENOVKAMI ALI SAFALADAMI

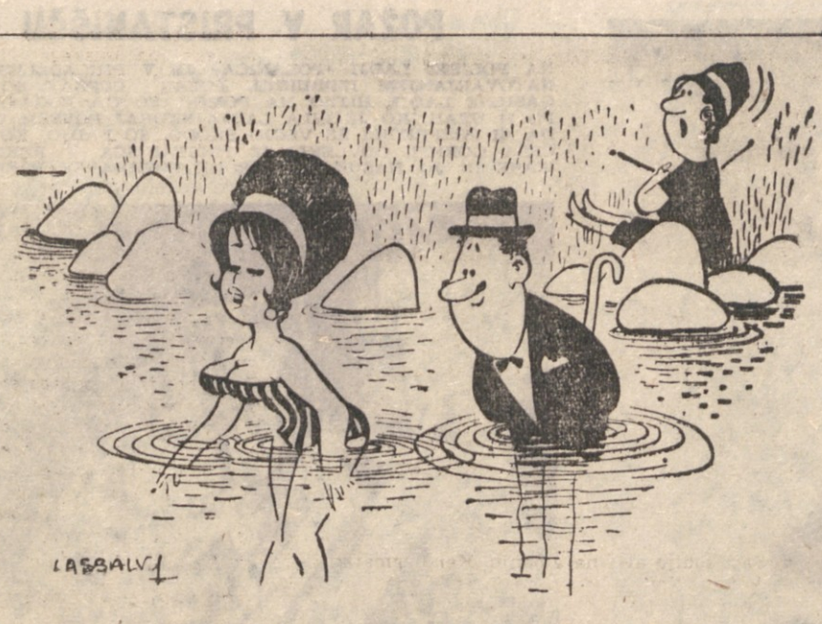
250 g riža operi, skuhaj v slani vodi in odcedi. Opraži 1 sesekljano čebulo s presnim maslom ali margarino in z 250 g očiščenih, opranih in razrezanih lisičk, dodaj sesekljan drobnjak ali peteršilj, riž in zrezane hrenovke ali safalade. Prilij nekoliko juhe ali vode, da bo enolončnica sočna, in hitro prevri. Preden postaviš na mizo, okrasi s paradižnikom in peteršiljem. Ta enolončnica prav dobro tekne, je preprosta in jo bodo zato s lahkoto pripravile tudi neizkušene gospodinje.

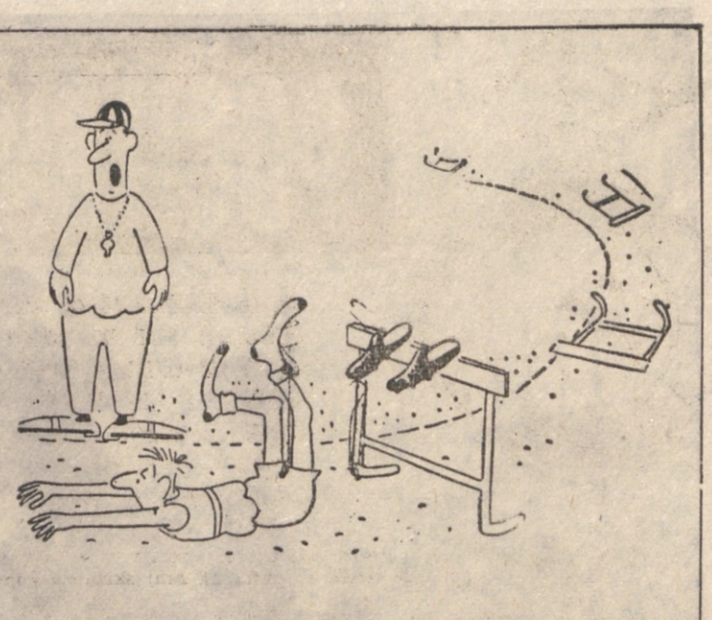
DANES VE ŽE VSAKA GOSPODINJA, DA JE PODRAVKA NAJBOLJŠA JUHA.

Za elegantne dame.

— Pazi Stojan, saj veš, da ne znaš plavati!

— No, vidite, zdaj je bilo že precej bolje. Poskusila bova še enkrat.

MAGIČNI LIK

Vodoravno in navpično: 1. slovenski gledališki in filmski režiser (Igor), 2. znamka odličnih italijanskih dirkalnih avtomobilov, 3. športnik, 4. razčlemba, razkroj, 5. vrsta hladne jedi. **(P)**

	1	2	3	4	5
1	1	2	3	4	5
2	5	4	3	2	1
3	1	4	3	2	5
4	3	4	5	2	1
5	5	2	3	4	1

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
5					

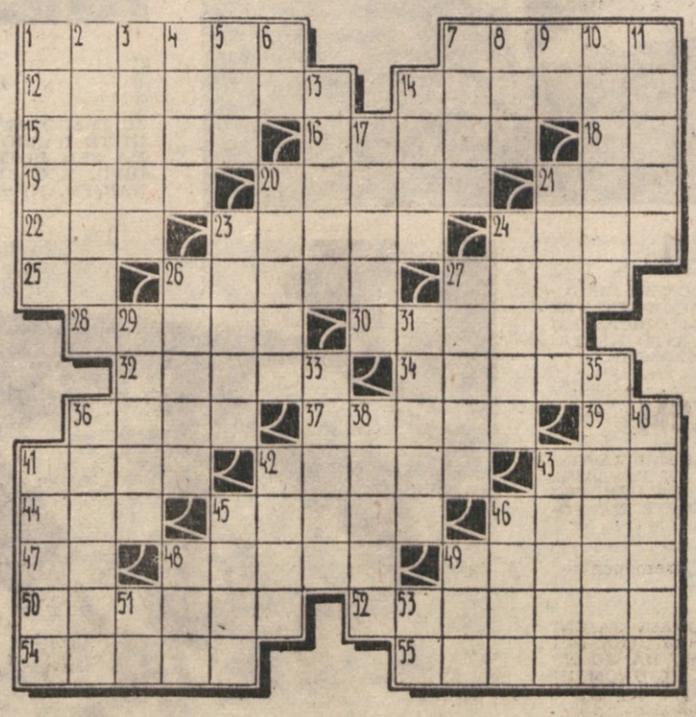
ANAGRAMNA IZPOLNJEVANKA

Vse besede so sestavljene iz istih črk. Ista številka pomeni isto črko.

1. najpomembnejši novejši francoski skladatelj (»Bolero«), 2. vodilni slovenski dramski igralec med obema vojnama (Ivan), 3. drugo ime za glavno mesto Estonske Tallinn, 4. mehkonebni glas, 5. avstralski teniški as.

Črke na označenih poljih dajo hrib blizu Beograda, priljubljeno izletniško točko. (P)

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. asirski bog zla, 7. nemški pripovednik, ekspresionist, v svojih romanih in novelah obravnava vsakdanje življenje s stališča sodobne psihologije (Franz, 1883—1924), 12. zaloga, nadomestilo, 14. nemški verski reformator (Johann), 15. ptica iz družine vran, 16. izcedek nekaterih dreves, 18. različna soglasnika, 19. tropska rastlina z mesnatimi listi, 20. veliko japonsko pristanišče na otoku Hondo, 21. velika noju podobna ptica, ki živi v Avstraliji, 22. dirkanje, drnec, 23. stara priprava za metanje kamenja, 24. sladkovodna riba, 25. najmočnejša igralna karta, 26. idol, 27. prvotni prebivalec Britanije, 28. tesno se prilegajoča pletenina, 30. zapor, pripor, 32. mesto v zahodni Romuniji, 34. gorstvo na meji med Rusijo in Mongolijo, 36. del gledališča, 37. češki narodni ples, 39. začetnici podpredsednika zveznega izvršnega sveta, 41. gora na Koroškem, 42. mejna reka med Slovenijo in Hrvatsko, 43. moško ime, 44. vrsta zemlje, 45. ime nekdanjega predsednika ZDA Trumana, 46. upravno središče in sedež zahodnonemške vlade, 47. soglasnik in samoglasnik, 48. kazen za premalo frankirano poštno pošiljko, 49. kemični element iz vrste zemeljskih alkalij, 50. velika država na jugu Azije, 52. okrajšava, 54. žensko krilo, 55. obrtnik, ki izdeluje predmete iz dragih kovin.

Navpično: 1. obokan hodnik, 2. pripovednik ali pisatelj, ki opisuje stvari in dogodke take kot so, 3. začetek, vir, 4. sveto mesto Arabije, cilj mnogih romarjev, 5. naplačilo, nadav, 6. različna soglasnika, 7. zelena trajnica, ki jo gojijo v loncih zaradi trajno zelenih listov in belega tulastega cveta, 8. oddelek stare rimske legije, 9. različna soglasnika, 10. kakor je komu namenjeno, usoda, 11. ime hrvaškega filmskega igralca Nalisa, 13. glasbeni izraz za mnogo, zelo mnogo, 14. neki peruanski grm, iz katerega pridobivajo kokain, 17. domača žival, 20 umetno kemično vlakno, ki se pridobiva iz poliakrilnitrila, 21. izbrana družba, 23. orientalski asket in čarovnik, 24. rakev, 26. delavec v rudniku, 27. pripadnica bele rase, 29. naprava za sprejemanje radijskih valov, 31. ocenjevalna vožnja z avtomobili, 33. doprinos, delež, 35. pripornica, 36. okroglina, 38. človek v zgodnji življenjski dobi, 40. mladi slovenski pisatelj (Viktor), 41. bolezen vinske trte, 42. židovsko žensko ime, 43. koncentrično zgrajen kamenček, 45. iglasto drevo, 46. prečiščen in obeljen b[illegible]k, ki se rabi v zdravilstvu, 48. barva igralnih kart, 49. poganjek, klica, 51. različna soglasnika, 53. kratica za »Republiški zavod«. **(K)**

REŠITEV UGANK IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

Povezani magični kvadrati: I. kvadrat: 1. obtok, 2. barka, 3. Trevi, 4. okvir, 5. Kairo. **II. kvadrat:** 1. Vasko, 2. alkar, 3. skunk, 4. kanja, 5. orkan. **III. kvadrat:** 1. mleko, 2. lopar, 3. epiki, 4. kakao, 5. Orion. **IV. kvadrat:** 1. pajac, 2. Adela, 3. ječar, 4. Alain, 5. Carne. **Srednji kvadrat:** 1. Irska 2. rotor, 3. stolp, 4. Kolpa, 5. Arpad. **Magična lika:** 1. strast, 2. Trenta, 3. rezget, 4. angina, 5. Stenar, 6. Tatari. **Desni:** 1. Ikar, 2. Karel, 3. Artois, 4. reostat, 5. litota, 6. saten 7. tank. Nove začetnice: Volkswagen. **Mala križanka:** 1. kvačka, 7. nadzor, 8. rolo, 9. mm, 10. ica, 11. Lea, 12. akt, 13. Ind, 14. LO, 15. lata, 16. tujina, 18. Otokar. **Kombinirana vstavljalnica:** Nobena ptica se še ni dvignila tako visoko, da ni morala spet k tlom. **Križanka:** 1. utrdba, 7. prizma, 13. neolog, 14. robnik, 15. Antar, 16. gema, 17. (L)ev (T)olstoj, 18. non, 19. poker, 20. we, 21. ter, 22. teslo, 23. tar, 24. RS, 25. Bačka, 26. sou, 27. as, 28. aloa, 29. ataka, 31. Kepler, 33. plesen, 34. terasa, 35. septet.

Izdaja in tiska Časopisno podjetje »Delo« v Ljubljani — Glavni urednik Dušan Benko. Odgovorni urednik Zoran Jerin. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva 3/II p. p. 150-III. — Telefon 23-522 do 23-526. Naročninski oddelek Ljubljana, Titova 3, telefon 20-463 in 21-832. Naročnina: celoletna 1440 dinarjev, polletna 720 dinarjev, četrtletna 360 dinarjev, mesečna 120 dinarjev. Oglasni oddelek: Ljubljana, Titova 7, telefon 21-896. — Številka žiro računa 600-18-1-367. Rokopisov ne vračamo

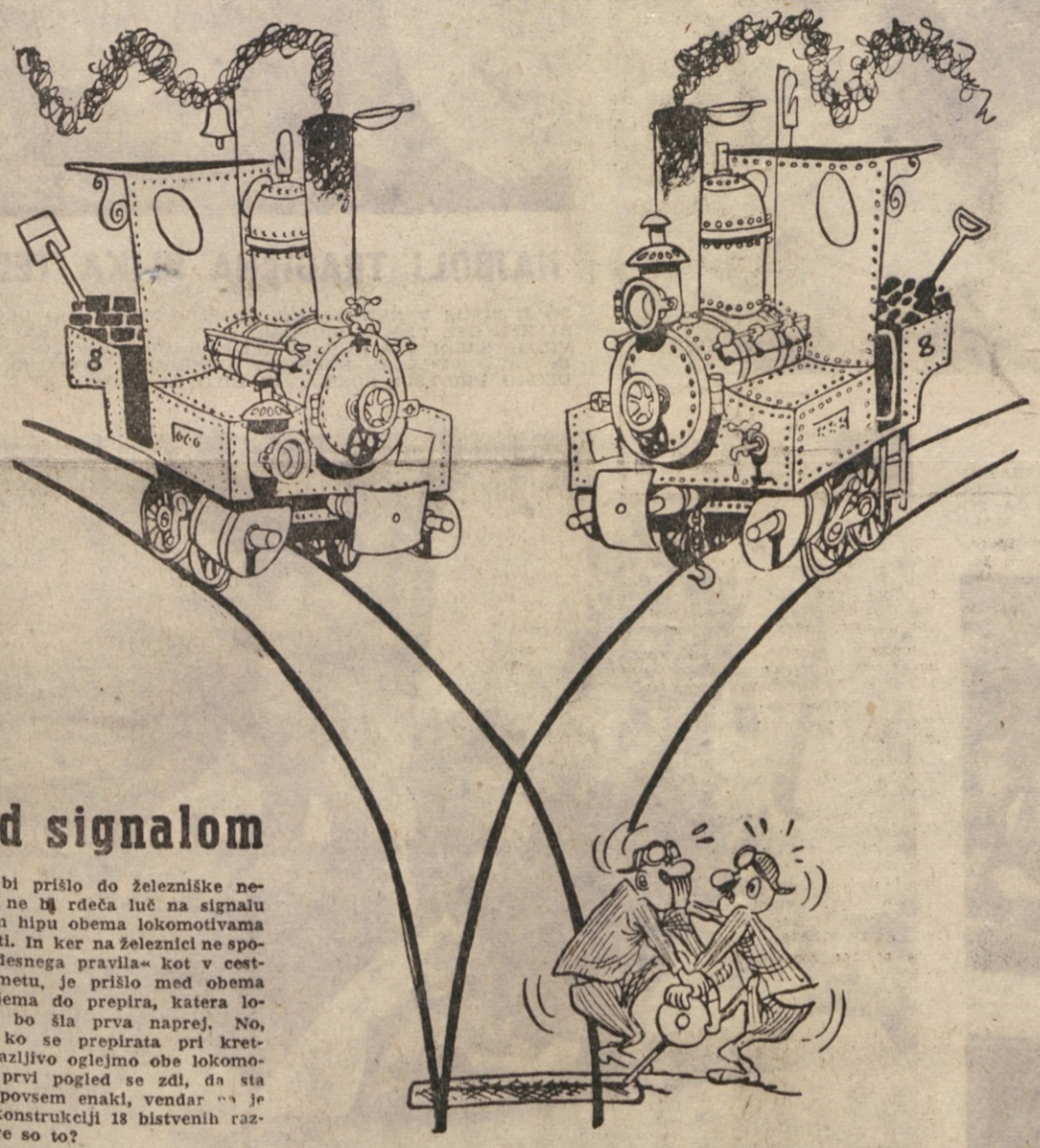
— Če ti pa rečem, da oče ni tako siten kot guvernanta

— No, oddaja se je dobro začela

Brez besed

Pred signalom

Skoraj bi prišlo do železniške nesreče, če ne bi rdeča luč na signalu v zadnjem hipu obema lokomotivama zapria poti. In ker na železnici ne spoštujejo »desnega pravila« kot v cestnem prometu, je prišlo med obema strojevodjema do prepira, katera lokomotiva bo šla prva naprej. No, medtem ko se prepirata pri kretnici, si pazljivo oglejmo obe lokomotivi. Na prvi pogled se zdi, da sta dvojčici, povsem enaki, vendar ni je v njuni konstrukciji 18 bistvenih razlik. Katere so to?

pustolovščine cisca kida

NA BABIČINI POSTELJI

JE PREPLUL ROKAVSKI PRELIV 36-LETNI LONDONSKI BANČNI URADNIK BOB PLATEN. TO JE ŽE NJEGOV 11. IZLET ČEZ PRELIV, TODA ŠE NIKDAR NI PLUL NA KAKEM OBIČAJNEM SREDSTVU. ZA 12. VOŽNJO PRIDE MENDA NA VRSTO KRSTA! ZAKAJ? KER SE TEGA PAČ ŠE NIHČE NI SPOMNIL.

POPLAVE NA JAPONSKEM

NEKAJ MOČNO DEŽEVNIH DNI V OSREDNJEM DELU JAPONSKIH OTOKOV JE POVZROČILO VELIKO ŠKODO IN POPLAVE. FOTOGRAFIJA JE IZ MESTA SUWA. HOTELSKI USLUŽBENEC JE MORAL Z DEŽNIKI IN ČOLNOM PO NOVE GOSTE NA POSTAJO (DESNO)

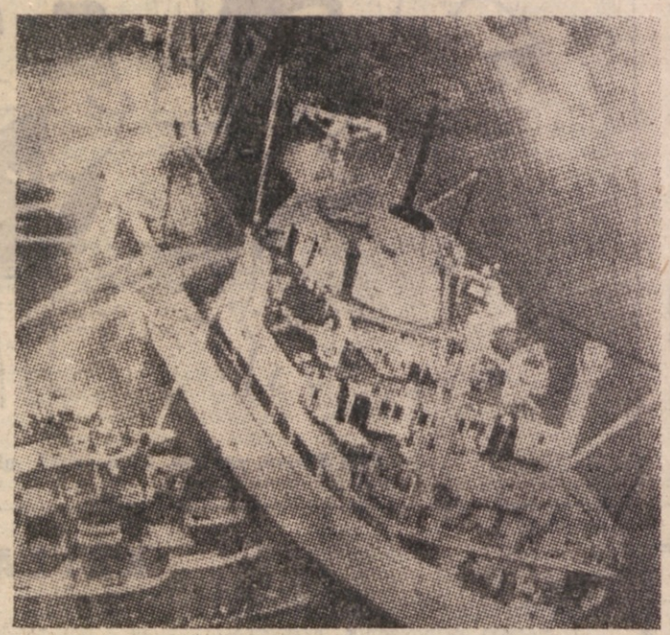
SEZNANJANJE

OBE RAČKI STA SKORAJ ISTOČASNO PREKLJUVALI JAJČNI LUPINI IN SE OZRLI NAOKROG. TAKOJ KO SO SE JIMA OČI PRIVADILE NA SVETLOBO, SI NISTA MOGLI KAJ, DA SE NE BI RADOVEDNO OGLEDALI. ŠE RAHEL DOTIK S KLJUNOM IN SEZNANJANJE JE BILO MIMO (SPODAJ)

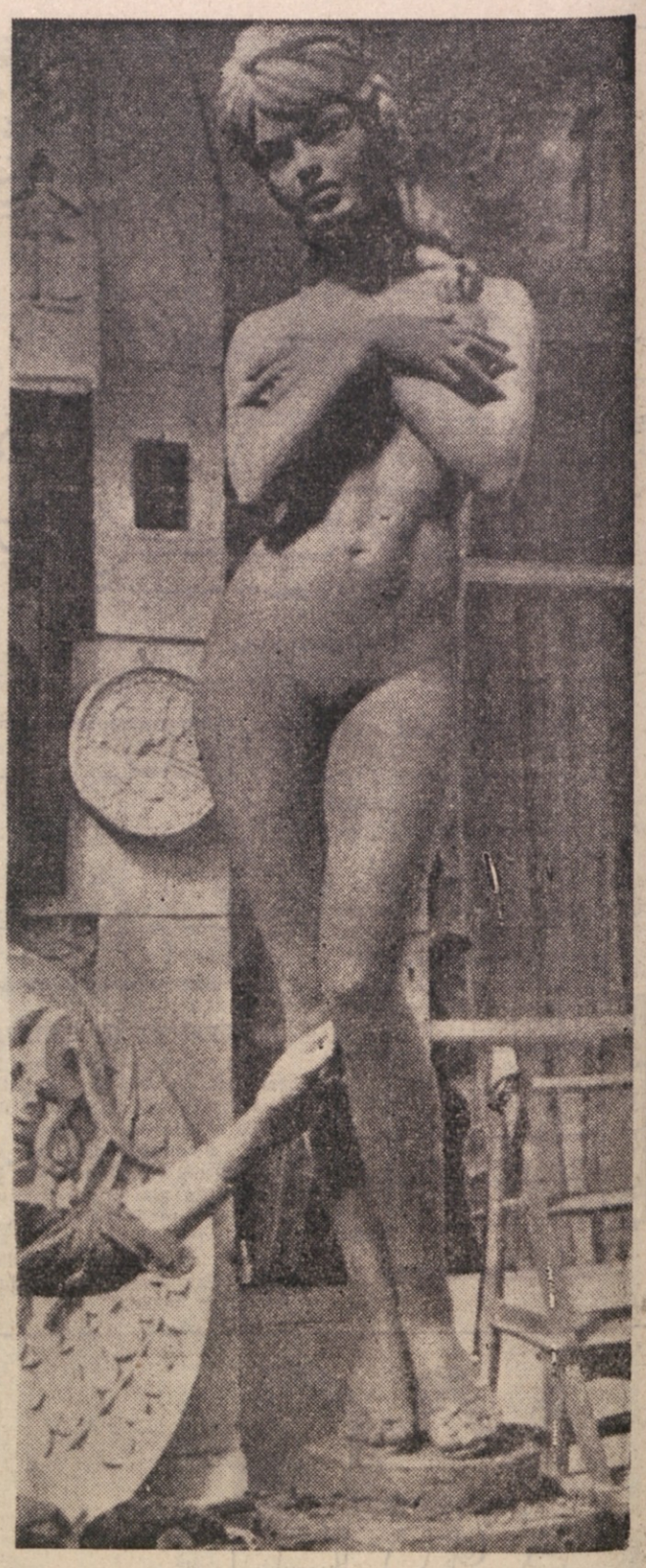
POŽAR V PRISTANIŠČU

NA POLJSKI LADJI »POLANICA« JE V PHILADELPHIJI MED NATOVARJANJEM IZBRUHNIL POŽAR. ČEPRAV SO PRIŠLE GASILNE LADJE HITRO NA POMOČ, SO GA POGASILE ŠELE PO 24 URAH, KO JE BILA LADJA SKORAJ POVSEM UNIČENA. DA BI PREPREČILI ŠE VEČJO ŠKODO, SO LADJO, KO JE PRIČELA GORETI, ODVLEKLI IZ PRISTANIŠČA V REKO DELAWARE IN JO NASUKALI. VZROKE POŽARA ŠE PREISKUJEJO

»ZAKLADI RESNICE«

JE IMENOVAL PARIŠKI KIPAR AIMÉ-DUPONT SVOJ KIP BRIGITTE BARDOT. »ZVEZDO ŠTEVILKA ENA FRANCOSKEGA FILMA SEM HOTEL OVEKOVEČITI V NEKOLIKO TRDNEJŠEM GRADIVU, KOT JE FILMSKI TRAK,« JE KIPAR POJASNIL NOVINARJEM. NI ŠE ZNANO, KAM BODO POSTAVILI KIP (DESNO)

NAJBOLJ TRAGIČNA SLIKA TEDNA

SO JI REKLI V NEW YORKU. SEDEMLETNI ČRNSKI DEČEK JE STEKEL ČEZ CESTO. PRIVOZIL JE TOVORNJAK. OČE JE VSE VIDEL. SREDI CESTE JE POKLEKNIL OB UMIRAJOČEM SINU IN TAKO POČAKAL BOLNIŠKI AVTOMOBIL. TODA KO SO K DEČKU PRINESLI NOSILA, JE BILO ŽE PREPOZNO (SPODAJ)

VEČNI SOVRAŽNIKI

PA TUDI TIHI ZAVEZNIKI SO FOTOREPORTERJI IN STRAŽNIKI. TO NAJBOLJE DOKAZUJE FOTOGRAFIJA IZ LONDONA. TRIJE STRAŽNIKI BI MALO ZALEGLI, ČE BI VSA GRUČA FOTOREPORTERJEV RES PRITISNILA. TAKO PA SO VSI MALO POPUSTILI IN NASTALA JE EFEKTNA SLIKA (SPODAJ)

